

DESPRE ÎNȘELARE

ANESTIS

**SFÂNTUL
IGNATIE
BRIANCIANINOV**

DESPRE ÎNŞELARE

Editura Anestis 2005

**SFÂNTUL
IGNATIE
BRIANCIANINOV**

DESPRE ÎNȘELARE

Traducere din limba rusă de
dr. Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas

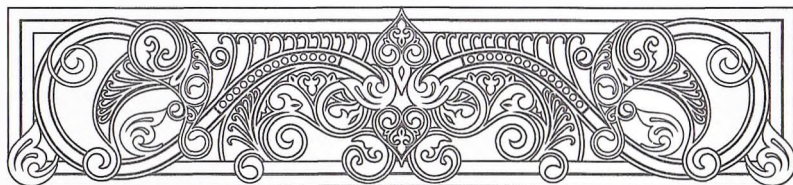

„A căzut în înșelare mintea ta: a gustat din fructul oprit de Dumnezeu. Fructul a părut minunat privirii iscoditoare și nesocotite; minunat a părut el celui neștiutor, neîncercat și lesne crezător; sfatul cel cu gând rău, sfatul viclean îndemnând la gustare; gustarea fructului a adus moartea asupra celui ce a gustat. Amărăciunea mâncării otrăvite fierbe, încă, pe buzele tale; lăuntrul tău se sfâșie din pricina otrăvii care lucrează în el. Tulburarea, nedumerirea, întunecarea, necredința cuprind sufletul tău. Istovit, răvășit de păcat, te uiți „îndărăt“, după ce, mai înainte, erai „îndreptat spre Împărăția lui Dumnezeu“ (Lc. IX, 62; Plânsul I).

Episcopul IGNATIE (Briancianinov)

Despre înșelare

Partea I

Ucenicul: Fă-mă să înțeleg întocmai și în amănunt cele despre înșelare. Ce este înșelarea ?

Starețul: Înșelarea este vătămarea firii omenești prin minciună. Înșelarea este starea în care se află toți oamenii, până la unul, stare născută din căderea protopărinților noștri. Cu toții suntem în înșelare (începutul celui de-al treilea Cuvânt al Preacuviosului Simeon, Noul Teolog, ed. Pustiei Optina, 1852). Conștiința acestui fapt este cea mai de nădejde pavăză împotriva înșelării. Cea mai mare înșelare este a te crede liber de înșelare. Cu toții suntem înșelați, cu toții suntem amăgiți, cu toții ne aflăm într-o stare mincinoasă, având nevoie să fim sloboziți de către adevăr; iar Adevărul este Domnul nostru Iisus Hristos (Ioan 8, 14-32). Să ne facem ai acestui Adevăr prin credința în El; să strigăm prin rugăciune către acest Adevăr – și El ne va scoate din prăpastia amăgirii de sine și a amăgirii de către demoni. Jalnică este starea noastră. Ea este temnița din care ne rugăm să fie scos sufletul nostru, „ca să se mărturisească numelui“ Domnului. (Ps. 141, 10). Ea este acel pământ întunecat în care a fost surpată viața noastră de către vrăjmașul care ne

pizmuiește și ne prigonește (Ps. 142, 3). Ea este cugetarea trupească (Rom. 8, 6) și știința cea cu nume mincinos (1 Tim. 6, 20), de care a fost molipsită întreaga lume, care nu-și recunoaște boala, numind-o sus și tare sănătate înfloritoare. Ea este „trupul și sângele“, care „nu pot să moștenească Împărăția lui Dumnezeu“ (1 Cor. 15, 50). Ea este moartea veșnică, tămăduită și nimicită de Domnul Iisus, Care este „Învierea și Viața“ (Ioan 11, 25). Astfel este starea noastră. Priveliștea ei este o nouă pricină de plâns. Cu plângere să strigăm către Domnul Iisus ca să ne scoată din închisoare, să ne tragă din prăpăstiile pământului, să ne smulgă din fălcile morții. „Domnul nostru Iisus Hristos“, spune Preacuviosul Simeon, Noul Teolog, „de aceea S-a și pogorât la noi, pentru că a vrut să ne scoată din robie și din cea mai amarnică înșelare“ (Începutul Cuvântului al 3-lea).

Ucenicul: Această lămurire nu este destul de lesnicioasă pentru înțelegerea mea: am nevoie de o lămurire mai simplă, mai apropiată de priceperea mea.

Starețul: Drept mijloc de pierzanie a neamului omenesc a fost întrebuințată de către îngerul căzut, minciuna (Fac. 3, 13). Din această pricină, Domnul l-a numit pe diavol „mincinos, tatăl minciunii și ucigaș de oameni dintru început“ (Ioan 8, 44). Domnul a unit strâns noțiunea de minciună cu cea de ucidere de oameni, întrucât cea din urmă este urmarea nemijlocită a celei dintâi. Cuvântul „dintru început“ arată faptul că minciuna a slujit diavolului, chiar de la început, ca armă pentru uciderea de oameni, și îi slujește în chip statornic ca armă pentru uciderea de oameni, spre pierzarea oamenilor. Începutul răutăților este gândul

mincinos. Izvorul amăgirii de sine și al amăgirii demonice este gândul mincinos !. Prin mijlocirea minciunii, diavolul a lovit omenirea cu moarte veșnică chiar în rădăcina ei – protopărintii ! Protopărintii noștri „s-au amăgit“, adică au recunoscut minciuna drept adevăr și, primind minciuna ascunsă sub chipul adevărului, s-au vătămat pe sine, fără putință de tămăduire, cu păcatul aducător de moarte, lucru mărturisit și de strămoașa noastră. „Șarpele m-a amăgit“, a zis ea, „și am mâncat“ (Fac. 3, 13). De atunci, firea noastră pătrunsă de otrava răului tinde „cu voie și fără voie“ spre răul care se înfățișează voinței pervertite, înțelegerii schimonosite, simțirii pervertite a inimii, în chipul binelui și al desfătării. „Cu voie“ pentru că în noi mai este încă o rămășiță de libertate și de alegere între bine și rău. „Fără voie“ – pentru că această rămășiță de libertate nu lucrează ca o libertate deplină; ea lucrează sub înrîurirea de neînlăturat a stricăciunii făcute de păcat. Ne-am născut așa; și nu putem să nu fim așa; și de aceea ne găsim cu toții, până la unul, în stare de amăgire de sine și de înșelare demonică. Din acest fel de a privi starea oamenilor în legătură cu binele și răul, starea în care se află, în mod obligat, fiecare om, reiese următoarea definiție a înșelării, care o lămurește în chip cu totul mulțumitor: înșelarea este însușirea de către oameni a minciunii luate de ei drept adevăr. Înșelarea lucrează mai întâi asupra felului de a gândi; după ce a fost primită și a corupt felul de a gândi, ea nu întârzie să se împărtășească inimii, corupând simțirile inimii; luând stăpânire asupra ființei omului, ea se revarsă în toată activitatea lui, otrăvindu-i și trupul ca pe unul care a fost

legat în chip nedespărțit cu sufletul de către Ziditor. Starea de înșelare este starea de pierzanie sau de moarte veșnică.

Începând din clipa căderii omului, diavolul a primit cale liberă către el (Citat din Preacuviosul Simeon, Noul Teolog, în cuvântul lui Nichifor din Singurătate, Filoc.; Preacuviosul Macarie cel Mare, Omila 7, cap. 2). Diavolul are dreptul la aceasta: supunându-i-se, omul a intrat sub puterea lui de bunăvoie, lepădând ascultarea față de Dumnezeu. Dumnezeu l-a răscumpărat pe om. Omului răscumpărat i s-a lăsat libertatea de a supune fie lui Dumnezeu, fie diavolului; și ca această libertate să se arate nesiluită, diavolului i s-a lăsat cale liberă spre om. Firește că diavolul întrebuințează toate eforturile ca să-l țină pe om în legătura de mai înainte cu sine, sau chiar să îl aducă într-o și mai mare înrobire. Pentru aceasta, el întrebuințează arma sa de mai înainte și de totdeauna – minciuna. El se străduie să ne amăgească și să ne înșele, sprijinindu-se pe starea noastră de amăgire de sine; patimile noastre – aceste înrâuriri bolnăvicioase – el le pune în mișcare; cuvintele lor pierzătoare le înveșmântează într-o haină plăcută străduindu-se să ne plece spre săturarea patimilor. Cel credincios Cuvântului lui Dumnezeu nu-și îngăduie aceasta, ci își înfrânează patimile, împotrivindu-se năvălirilor vrăjmașului (Iacov 4, 7), lucrând, sub călăuzirea Evangheliei, împotriva propriei amăgiri de sine, ostoid patimile. Nimicind prin aceasta, puțin către puțin, înrâurirea duhurilor căzute asupra sa, el iese, încetul cu încetul, din starea de înșelare, în ținutul adevărului și al libertății (Ioan 8, 32), a căror plinătate o aduce adumbrirea harului Dumne-

zeiesc. Cel necredincios învățaturii lui Hristos, care urmează propriei sale voi și înțelegeri, se supune vrăjmașului, și trece din starea de amăgire de sine în starea de amăgire demonică, își pierde și rămășița de libertate pe care o avea, ajunge la o supunere deplină față de diavol. Starea oamenilor aflați în înșelare demonică e foarte felurită, potrivit cu patima de care a fost omul amăgit și înrobit și potrivit cu măsura în care omul a fost înrobit de patimă. Toți, însă, care au căzut în înșelare demonică, adică au intrat, prin dezvoltarea amăgirii de sine, în comuniune cu diavolul și în robie față de el, se află în înșelare, sunt temple și unelte ale demonilor, jertfe sortite morții veșnice, petrecerii în închisorile iadului.

Despre râvna sufletească și cea duhovnicească

Monahul trebuie foarte mult să se păzească de râva trupească și sufletească, ce se înfățișează la arătare ca evlavioasă, iar de fapt este nesocotită și stricătoare de suflet. Oamenii din lume și mulți dintre cei ce duc viață monahicească, datorită neștiinței lor, laudă mult o asemenea râvnă, nepricepând că izvoarele ei sunt părerea de sine și trufia. Această râvnă ei o preamăresc ca râvnă pentru credință, pentru evlavie, pentru Biserică, pentru Dumnezeu. Ea constă în osândirea și acuzarea mai mult sau mai puțin aspră a celorlalți, pentru greșelile lor în privința moralei și pentru cele împotriva bunei orânduiei și întocmiri bisericești. Amăgiți fiind de o falsă concepție despre râvnă, râvniții lipsiți de înțelepciune socot că, lăsându-se în voia acestei râvne urmează Sfinților Părinți și sfinților mucenici, uitând că ei – râvniții – nu sunt sfinți, ci păcătoși. Dacă sfinții îi muștrău pe păcătoși și pe necredincioși, o făceau din porunca lui Dumnezeu, fiind datori să facă aceasta, potrivit însuflării Sfântului Duh, nu însuflării propriilor patimi și a demonilor. Iar cel ce se hotărăște, de capul lui, să-l acuze pe fratele sau să îi facă observație, acela arată limpede că se socoate mai înțelept și mai virtuos decât cel acuzat de

el, că lucrează sub înrâurirea patimii și a amăgirii cugetelor demonice. Se cuvine să ne aducem aminte de porunca Mântuitorului: „De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, și bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau cum vei zice fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău și iată bârna este în ochiul tău? Fătarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău” (Mat.7, 3-5). Ce este aceasta – bârna? Este cugetarea trupească, groasă ca o bârnă, care răpește orice putere și orice corectitudine puterii văzătoare datorite de Ziditor minții și inimii. Omul mânat de cugetarea trupească nu poate nicicum să judece drept – nici despre propria lui stare lăuntrică, nici despre starea aproapelui. El judecă despre sine însuși și despre ceilalți după felul în care se închipuie el însuși pe sine și după felul în care îi apar ceilalți pe dinafară, potrivit cugetării sale trupesti – bineînțeles, greșit; și de aceea l-a numit Cuvântul lui Dumnezeu, pe bună dreptate, fătarnic. Creștinul, după ce a fost tămăduit prin Cuvântul lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu, primește o vedere dreaptă a propriei sale întocmiri sufletești și a întocmirii sufletești a aproapelui. Cugetarea trupească, lovind ca o bârnă pe aproapele care a greșit, întotdeauna îl tulbură, nu arareori îl pierde, niciodată nu aduce și nici nu poate aduce folos, nu are nici un pic de putere asupra păcatului. Dimpotrivă, cugetarea duhovnicească lucrează numai asupra neputinței sufletești a aproapelui, miluindu-l, tămăduindu-l și mântuindu-l. Este vrednic a fi luat în seamă faptul că, după dobândirea înțelegerii duhovnicești neajunsurile și păcatele aproapelui încep să pară de foarte mică însemnătate, răscumpărate fiind

de Mântuitorul și lesne de tămăduit prin pocăință – aceleași greșeli și neajunsuri care pentru înțelegerea trupească păreau necuprins de mari și însemnate. Apare lesne de văzut că această cugetare trupească le dădea o însemnătate atât de uriașă pentru că ea însăși este bârnă. Cugetarea trupească vede la aproapele păcate care nu sunt nicidecum: din această pricină, cei atrași de râvna lipsită de judecată au căzut adesea în clevetirea aproapelui și s-au făcut unealtă și jucărie a duhurilor căzute. Precuviosul Pimen cel Mare povestea că un oarecare monah, fiind mânat de această râvnă, s-a supus următoarei ispite: l-a văzut pe un alt monah culcat peste o femeie. Îndelung s-a luptat monahul cu gândul care-l silea să-i oprească pe cei ce păcătuiau și, fiind în cele din urmă biruit, i-a împins cu piciorul zicând: Ci încetați ! Atunci s-a arătat că era vorba de doi snopi (Pateric). Precuviosul Avva Dorotei povestește că, pe când petrecea în chinovia Avvei Serid, un frate oarecare l-a clevetit pe un alt frate, mânat fiind de râvna cea lipsită de judecată, care este întotdeauna împreunată cu bănuieli și cu păreri, fiind foarte plecată spre născociri. Învinuitorul îl învinuia pe cel învinuit că în acea dimineată, devreme, ar fi furat niște smochine din livadă și le-ar fi mâncat: la cercetarea făcută de egumen, însă, s-a arătat că cel bârfit nu se afla în mănăstire în dimineata cu pricina, ci într-una din așezările vecine, fiind trimis acolo de iconom, și se întorsese în mănăstire doar după terminarea Dumnezeieștii Liturghii (Învățătura a 9-a a Precuviosului Avvă Dorotei).

Dacă vrei să fii un fiu credincios și râvnitor al Bisericii Ortodoxe, atinge-ți telul prin împlinirea porun-

cilor evanghelice legate de aproapele. Nu îndrăzni să-l lauzi ! Nu îndrăzni să-l înveți ! Nu îndrăzni să-l lovești și să-l mustri ! Acestea nu sunt fapte ale credinței, ci ale râvnei lipsite de judecată, ale părerii de sine, ale trufiei. L-au întrebat pe Pimen cel Mare: ce este credința ? Cel Mare a răspuns: „Credința stă într-aceea ca să petreci în smerenie și să faci milostenie“ (Pateric), adică a te smeri înaintea aproapelui și a-i ierta toate supărările și jignirile, toate greșelile lui. Întrucât râvniții lipsiți de dreaptă socoteală aduc credința ca pricină a râvnei lor, să afle unii ca aceștia că adevărata credință (aici se înțelege credința lucrătoare, nu cea dogmatică. Despre deosebirea lor, vezi în Filocalie la Calist și Ignatie), prin urmare și adevărata râvnă, se arată prin smerenia înaintea aproapelui și milostivirea către el. Să lăsăm judecata asupra oamenilor și acuzarea lor în seama acelor pe ai căror umeri a fost așezată îndatorirea de a-i judeca pe frații lor și de a-i îndrepta. „Cel ce are râvnă mincinoasă – a spus Sf. Isaac Sirul – bolește de boală grea. O, omule care crezi că-ți pui râvna împotriva bolilor străine, tu te-ai lepădat de sănătatea sufletului tău ! Ostenește-te cu osârdie pentru sănătatea sufletului tău. Iar dacă vrei să doftoricești pe cei neputincioși, apoi află că bolnavii au mai multă nevoie de îngrijire decât de muștrări aspre. Ci tu, fără a ajuta pe alții, te bagi pe tine însuși în boală grea și chinuitoare. Această râvnă nu se vedește în oameni prin vreunul din chipurile înțelepciunii, ci se numără printre neputințele sufletului, este semn al sărăciei înțelegerii (duhovnicești), semn al neștiinței celei mai de pe urmă. Începutul înțelepciunii Dumnezeuiești este liniștea și blândețea, care țin de

măsura sufletului mare și întărit, de cel mai trainic chip al cugetării și poartă neputințele omenești. „Ci voi, cei tari“, spune Scriptura, „purtați neputințele celor neputincioși“ (Rom. 15, 1) și: „pe cel ce greșește îndreptați-l cu duhul blândeții“ (Gal. 6, 1). Pacea și răbdarea le numără Apostolul printre darurile Sfântului Duh“ (Cuvântul 89). În alt cuvânt Preacuviosul Isaac grăiește: „Să nu urăști pe păcătos, căci cu toții suntem păcătoși. Dacă tu pentru Dumnezeu te pornești împotriva lui (a păcătosului), atunci varsă pentru el lacrimi. Dar pentru ce îl urăști ? Urăște păcatele lui, iar pentru el roagă-te, și prin aceasta te vei asemena lui Hristos, care nu S-a mâniat asupra celor păcătoși, ci se ruga pentru ei. Nu vezi, oare, cum a plâns El pentru Ierusalim ? Și noi, în multe prilejuri, suntem batjocoriți de diavol. Și de ce să urâm pe cel batjocorit de diavol, care ne batjocorește și pe noi ? Pentru că, omule, urăști pe păcătos ? Pentru că nu-i așa de drept ca tine ? Dar unde este dreptatea, dacă nu ai dragoste ? De ce n-ai plâns mai bine, pentru el, ci îl gonești ? Oarecari, ce gândesc despre sine că judecă sănătos despre faptele păcătoșilor și se mânie pe ei, lucrează astfel din nesocotință“ (Cuvântul 90).

Mare nenorocire este părerea de sine ! Mare nenorocire este lepădarea de smerenie ! Mare nenorocire este acea întocmire și stare sufletească în care aflându-se monahul, fără a fi chemat sau întrebat, mânat de conștiința „valorii sale“, începe să învețe, să acuze, să mustre pe aproapele ! Fiind întrebat, refuză să dai sfat și să-ți spui părerea, ca unul care nu știi nimic, sau la mare nevoie, vorbește cu cea mai mare chibzuință și modestie, ca să nu te rănești pe tine cu slava deșartă și

cu trufia, iar pe aproapele cu un cuvânt greu și nesocotit. Atunci când, pentru osteneala ta în via poruncilor, Dumnezeu te va învrednici să simți în suflet râvna Dumnezeiască, atunci vei vedea limpede că râvna aceasta te va îndemna la tăcere și smerenie înaintea aproapelui, la iubire față de el, la miluirea lui și la compătimirea pentru el, precum a spus Sfântul Isaac Șirul (Cuvântul 38). Râvna Dumnezeiască este foc, dar care nu aprinde sângele ! Ea stinge în acesta aprinderea, aducându-l într-o stare de tihnă (Filocalia rom. vol. VII, Convorbirea Preacuviosului Maxim Capsocalivitul cu Preacuviosul Grigorie Sinaitul). Râvna cugetării trupesti este întotdeauna împreună cu aprinderea sângelui, cu năvălirea a numeroase patimi și închipuiri. Urmările râvnei oarbe și neștiutoare, dacă aproapele i se împotrivește, sunt de obicei, mânia asupra lui, ranchiuna, spiritul de răzbunare în felurite chipuri, iar dacă acesta se supune – mulțumirea de sine plină de slavă deșartă, ațâțarea și înmulțirea cugetării trufașe și a părerii de sine.

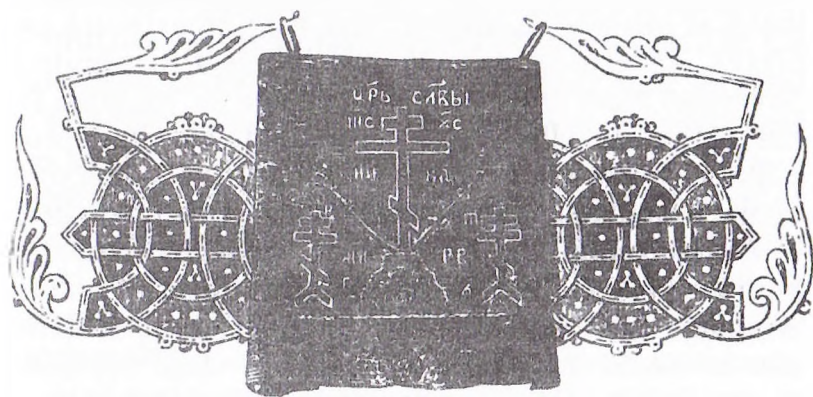
Despre luarea-aminte în ceea ce privește citirea cărților Sfinților Părinți despre viața monahală

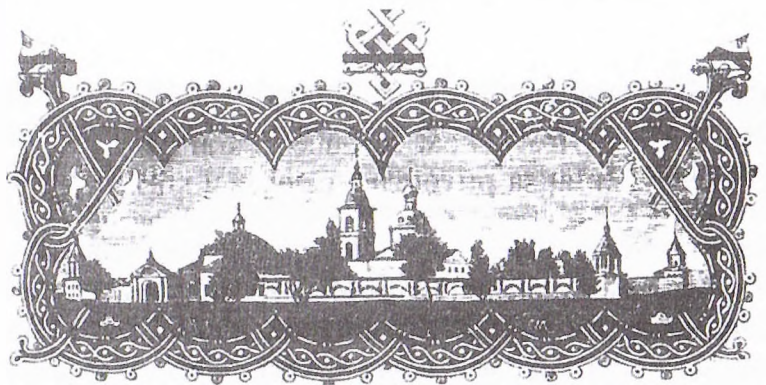
Cărțile Sfinților Părinți despre viața monahală trebuie citite cu mare chibzuință. Se pare că monahul începător nu poate nicidecum să adapteze cartea la situația proprie, ci se lasă furat, de obicei, de orientarea cărții. Dacă acea carte cuprinde sfaturi despre liniștire (isihie) și arată îmbelșugarea roadelor duhovnicești care pot fi dobândite în pustie, și în începător se ivește întotdeauna dorința foarte puternică de a se însingura în isihie într-o pustie nelocuită. Dacă se vorbește în carte despre ascultarea necondiționată sub călăuzirea unui Părinte purtător de Duh, și în începător apare totdeauna dorința unei viețuiri foarte aspre în deplină ascultare față de stareț. Dumnezeu nu a lăsat pentru vremea noastră nici pe unul, nici pe celălalt dintre aceste feluri de viețuire. Cărțile Sfinților Părinți scrise despre aceștia, îl pot însă, înrâuri atât de puternic pe începător, încât acesta, din pricina lipsei de experiență și a neștiinței sale, se hotărăște cu ușurință să părăsească locul petrecerii sale, de unde are totul la îndemână spre a se mântui și a spori duhovnicește prin împlinirea poruncilor evanghelice, și aceasta, de dragul visului de neîmplinit al viețuirii desăvâr-

șite, care se zugrăvește în culori vii și ademenitoare în închipuirea sa. Sfântul Ioan Scărarul spune în Cuvântul despre isihie: „În trapeza buneii obști se află întotdeauna un câine oarecare, ce încearcă să răpească din ea o bucată de pâine, adică sufletul, iar apoi fuge, ținându-l în gură, și îl mănâncă într-un loc însingurat“ (Cuvântul 27). În cuvântul despre ascultare, acest povătuitor al monahilor zice: „Celor aflați în ascultare, diavolul le sădește pofta unor virtuți peste putere; iar pe cei din liniștire îi îndeamnă la nevoițe nepotrivite lor. Cercetează mintea ascultătorilor necercați și vei afla acolo gânduri născocite din amăgirea de sine: vei găsi acolo dorința de liniștire și postire nemăsurată, de rugăciune neîmprăștiată, de cea mai deplină lipsă de slavă deșartă, de neconținută pomenire a morții, de neîncetată străpungere a inimii, de desăvârșită nemîniere, de tăcere adâncă, de curăție covârșitoare. Aceștia amăgindu-se, au sărit în zadar (din viața de obște în însingurare adâncă), fără a avea, în sine, ca începători, sus-pomenitele virtuți, din osebita iconomie a lui Dumnezeu: vrăjmașul i-a învățat să tindă spre aceste virtuți mai înainte de vreme, ca să nu le primească pe ele la vremea lor. Amăgitorul (diavolul) fericește înaintea celor ce se liniștesc iubirea de străini a ascultătorilor, slujirea lor, iubirea de frați, împreună-viețuire, îngrijirea celor bolnavi, ca să-i facă și pe aceștia lipsiți de răbdare, ca și pe cei dintâi“ (Cuvântul 4). Îngerul căzut se străduiește să-i înșele și să-i atragă la pierzanie pe monahi, îmbiindu-i nu numai cu păcatul în felurile lui chipuri, ci și cu virtuțile cele mai înalte, care nu sunt la măsura lor. Nu vă încredeți, fraților, în gândurile voastre, în priceperea voastră, în visele și

aplecările voastre, ori cât de bune vi s-ar părea, oricât de viu v-ar înfățișa priveshtea celei mai sfinte viețuri monahale ! Dacă acea mânăstire în care locuiți vă dă putința de a trăi potrivit cu poruncile evanghelice, dacă nu vă prăvălesc smintelile în păcate de moarte, nu vă părăsiți mânăstirea. Suferiți-i cu îndelungă răbdare neajunsurile, atât duhovnicești, cât și materiale; nu cugetați în zadar a căuta o arenă de nevoințe pe care Dumnezeu nu a dăruit-o vremurilor noastre. Dumnezeu voiește și caută mântuirea tuturor. El îi și mântuiește întotdeauna pe toți cei care vor să se mântuiască de la înnecl în marea vieții și a păcatelor, dar nu o face întotdeauna în corabie sau într-un liman îndemânos și bine orânduit. El a făgăduit mântuirea de la moarte a Sfântului Apostol Pavel și tuturor tovarășilor săi; El a și dat această mântuire, dar Apostolul și tovarășii săi de drum s-au salvat nu pe corabie, care s-a sfărâmat, ci cu mare osteneală; unii înnot, alții pe scânduri și felurite sfărâmături din corabie.

Despre păzirea de binele firii omenеști cázute

Ți-a venit vreun gând bun ? Oprește-te: să nu tinzi nicidecum spre împlinirea lui fără chibzuială, pe negândite. Simți în inimă vreo însuflare bună ? Oprește-te: nu îndrăzni să te lași dus de ea. Ia Evanghelia ca îndreptar. Cercetează: se potrivesc, oare, gândul tău cel bun și însuflarea cea bună a inimii tale cu atotsfânta învățatură a Domnului ? Curând vei vedea, că nu este nici o potrivire între binele evanghelic și binele firii omenеști cázute. Binele firii noastre cázute este amestecat cu răul, și de aceea însuși acest bine s-a preschimbat în rău, la fel cum se prefăce în otravă mănecarea gustoasă și sănătoasă, atunci când este amestecată cu otravă. Păzește-te de a săvârși binele firii cázute ! Săvârșind acest bine, vei hrăni cázerea ta, vei hrăni în tine părerea de sine și trufia, vei atinge cea mai apropiată asemănare cu demonii. Dimpotrivă, săvârșind binele evanghelic, ca un ucenic adevărat și credincios al Dumnezeuului-Om, te vei face asemenea Dumnezeuului-Om. „Cel ce își iubește sufletul său“, a zis Domnul, „și-l va pierde; iar cel ce își urăște sufletul său în lumea aceasta îl va păstra în viața veșnică“ (Ioan 12, 25). „Cel ce voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze Mie.

Căci cine nu va voi să își scape sufletul, îl va pierde, iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va mântui“ (Mc. 8, 34-35). Domnul poruncește lepădarea deplină de firea căzută, ura față de pornirile ei, nu numai către cele care sunt rele și la arătare, ci față de toate până la una, chiar și față de cele care par bune în aparență. Mare nenorocire este a urma dreptății firii căzute – cu aceasta se află împreună lepădarea de Evanghelie, lepădarea de Răscumpărătorul, lepădarea de mântuire. „Cel ce nu își va urâ sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu“ a zis Domnul. Tâlcuind cuvintele de mai sus ale Domnului, Marele Varsanufie grăiește: „Cum se leapădă de sine omul ? Doar prin aceea că părăsește dorințele firești și urmează Domnului. De aceea și vorbește aici Domnul anume despre ceea ce este firesc, iar nu despre ceea ce este nefiresc; căci dacă cineva are să părăsească doar cele nefirești, încă nu a părăsit pentru Dumnezeu nimic din cele ale sale, căci cele se sunt împotriva firii nu sunt ale lui. Iar cel care a părăsit cele firești pururea strigă dimpreună cu apostolul Petru: „Iată, noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție. Cu noi, oare, ce va fi ?“ (Mt. 19, 27-29) și aude fericitul glas al Domnului, și prin făgăduință se încredințează de moștenirea vieții veșnice (Mt. 19, 27-29). Ce a lăsat Petru, nefiind bogat, și cu ce se lăuda, dacă nu cu părăsirea dorințelor sale firești ? Căci dacă omul nu va muri față de trup, trăind cu duhul, nu poate să învie cu sufletul. După cum în mort nu se mai află deloc dorințe firești, ele nu se mai află nici în cel care a murit duhovnicește față de trup. Dacă ai murit față de trup, cum pot trăi în tine dorințele firești ? Iar dacă nu

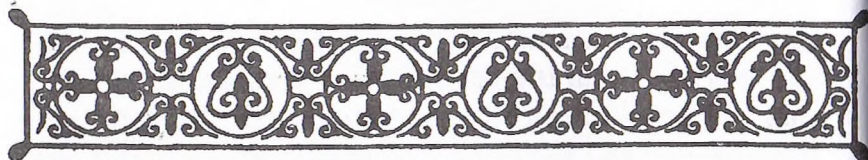
ai atins măsura duhovnicească, ci încă mai ești prunc cu mintea, atunci smerește-te înaintea învățătorului – „ca să te certe cu milă“ (Ps. 140, 5) și fără de sfat nimic să nu faci (Sirah 32, 20), măcar de ți s-ar părea lucrul bun la arătare, căci lumina demonilor se întoarce, mai apoi, în întuneric“ (Răspunsul 59). Întocmai la fel se poate spune și despre lumina firii ome-nești căzute. A urma acestei lumini și a o lăsa să spo-rească în tine aduce sufletului desăvârșită întunecare, și te înstrăinează cu totul de la Hristos. Cel străin de creștinism, este străin de Dumnezeu: „oricine tăgă-duiește pe Fiul nu are nici pe Tatăl“ (Ioan 11, 23) – este un om fără Dumnezeu.

În veacul nostru, îngâmfat de prosperitatea sa, cei mai mulți dintre oameni, care se proclamă pe sine creștini și mari săvârșitori ai binelui, s-au aruncat spre săvârșirea dreptății firii căzute, respingând cu dispreț dreptatea evanghelică. Această majoritate să bage în urechi caracterizarea Domnului: „Poporul acesta se apropie de Mine cu gura și cu buzele Mă cinstește, dar cu inima este departe de Mine. În deșert mă cinstesc ei, învățând învățături ce sunt porunci ale oamenilor“ (Mt. 15, 8-9). Cel ce lucrează dreptatea omenească este plin de părere de sine, de cugetare semeață, de amăgire de sine; el propăvăduiește, trâmbițează de-spre sine, despre faptele sale, nebăgând nicicum în sea-mă opreliștea pusă de Domnul (Mat. 6,1-18); cu ură și răz bunare plătește el acelora care ar îndrăzni să-și deschidă gura pentru a se împotrivi, oricât de înteme-iat și bine intenționat dreptății lui, se recunoaște pe sine vrednic și preavrednic de răsplățile pământești și cerești. Dimpotrivă, lucrătorul poruncilor evanghelice

este întotdeauna adâncit în smerenie: punând față în față măreția și curăția preasfintelor porunci cu felul în care le-a împlinit el însuși, el recunoaște întotdeauna acest fel ca fiind în cea mai mare măsură neîndestulător și nevrednic de Dumnezeu; el se vede pe sine ca meritând muncile vremelnice și cele veșnice pentru păcatele sale, pentru părțășia nedesfăcută cu Satana, pentru căderea cea de obște a tuturor oamenilor, pentru propria lui stăruință în cădere; în fine, pentru însăși plinirea neîndestulătoare și adesea anapoda a poruncilor. Înaintea oricărui necaz trimis de Dumnezeiasca Pronie, el pleacă, smerit, capul, știind că Dumnezeu prin necazuri dă învățătură slujitorilor Săi în vremea călătoriei lor pământești. Unuia ca acesta îi pare rău pentru vrăjmașii săi și se roagă pentru ei ca pentru niște frați aflați sub înrâurirea demonilor, ca pentru niște mădulare ale aceluiași trup, lovite de boală în duhul lor, ca pentru niște binefăcători ai săi, ca pentru niște unelte ale Dumnezeieștii Pronii.

Despre vise

Demonii se folosesc de vise pentru a tulbura și vătămă sufletele omenești; chiar și monahii neîncercați, luând aminte la vise. Își aduc vătămare și din această pricină trebuie neapărat să arătăm aici ce însemnătate au visele în ceea ce privește omul a cărui fire nu este încă înnoită prin Duhul Sfânt.

În vremea somnului omenesc, starea celui ce doarme este astfel rânduită de Dumnezeu, că orice om se află într-o deplină odihnă. Această odihnă este atât de deplină, încât omul, pe durata ei, pierde conștiința existenței proprii și intră într-o stare de uitare de sine. Pe timpul somnului, orice activitate care se face cu efort, în mod deliberat, sub imperiul rațiunii și al voinței, contenește: rămâne doar acea activitate care este indispensabilă existenței și nu poate fi despărțită de aceasta. În corp, sângele își continuă mișcarea, stomacul mistuie hrana, plămânii respiră, pielea asudă; în suflete continuă să se nască gânduri, închipuiri și simțiri, însă nu dependent de rațiune și liberul-arbitru, ci prin lucrarea inconștientă a firii. Din asemenea închipuiri, însoțite de o gândire și simțiri caracteristice, se alcătuieste visul. El este adesea straniu, dat fiind că nu aparține sistemului de închipuiri și cugetări voluntare și deliberate, ci apare spontan și de sine stătător, po-

trivit legii și necesității firii. Uneori visul poartă amprenta incoerentă a cugetărilor și închipuirilor voluntare, iar uneori constituie o urmare a dispoziției sufletești. În acest fel, visul în sine însuși, nu poate și nu trebuie să aibă nici o însemnătate. Așadar, este ridicolă și cu totul illogică dorința unora de a vedea în himerle viselor pe care le au, prevestiri asupra viitorului propriu sau asupra viitorului altora sau vreun oarecare alt tâlc. Cum poate exista un lucru care nu are nici o pricină ca să existe ?

Demonii, care au cale liberă spre sufletele noastre în vremea cât suntem treji, au cale liberă spre ele și atunci când dormim. Și în vremea somnului, ei ne ispitesc cu păcatul, amestecând cu închipuirea noastră și închipuirea făurită de ei. De asemenea, văzându-ne că luăm aminte la vise, se silesc să ne facă visele cât mai interesante, iar în noi să stârnească o mai mare atenție față de aceste năluciri, să ne facă, încetul cu încetul, să ne încredem în ele. Această încredere este întotdeauna împreună cu părerea de sine, iar părerea de sine, falsifică modul în care ne vedem cu mintea pe noi înșine, iar drept urmare, întreaga noastră activitate se lipsește de dreaptă socoteală – exact ce le trebuie demonilor. Celor ce au sporit în părerea de sine, demonii încep să li se arate în chip de îngeri de lumină, în chip de mucenici și preacuvioși, chiar și în chipul Maicii lui Dumnezeu și al lui Hristos Însuși, fericesc petrecerea lor, le făgăduiesc cununile cerești, ridicându-i prin aceasta la înălțimea părerii de sine și a truției. Această înălțime este, totodată, și prăpastia pierzării. Trebuie să știm și iarăși să știm că în starea noastră, neînnoită încă prin har, nu suntem în stare să

vedem alte vise în afară de cele alcătuite de aiurarea sufletului și de bârfirea demonilor. Așa cum, în stare de veghe, din firea căzută, răsar în noi, sau sunt aduse de demoni în chip statornic și neîncetat, cugete și închipuiri, și în vremea somnului vedem vise doar prin lucrarea firii căzute și prin lucrarea demonilor. Așa cum mângâierea noastră în vreme de trezie stă în străpungerea inimii, care se naște din conștiința păcatelor noastre, din aducerea-aminte de moarte și de judecata lui Dumnezeu (numai că aceste gânduri apar în noi din harul lui Dumnezeu, care trăiește în noi, sădit prin Sfântul Botez, și sunt aduse de îngerii lui Dumnezeu, potrivit stării noastre de oameni aflați sub pocăință) – tot așa și în somn, foarte rar, la mare nevoie, îngerii lui Dumnezeu ne înfățișează fie sfârșitul nostru, fie muncile din iad, fie înfricoșata judecată care începe odată cu apropierea morții și continuă după moarte. Aceste vise ne aduc frica de Dumnezeu, străpungerea inimii, plânsul pentru noi înșine. Asemenea vise se dau, însă, foarte rar unui nevoitor, sau chiar și unui păcătos vădit și înrăit, prin osebita și neștiuta economie a lui Dumnezeu; sunt date rar nu din zgârcenia Dumnezeiescului har, față de noi – nu ! Ci din acea pricină, că tot ce se întâmplă cu noi în afara rânduielii obișnuite ne duce la părere de sine și clatină în noi smerenia, care este neapărat trebuincioasă pentru mântuirea noastră.

Voia lui Dumnezeu, în a cărei împlinire stă mântuirea omului, este înfățișată în Sfânta Scriptură atât de viu, atât de puternic, atât de amănunțit, că a lucra pentru mântuirea oamenilor prin încălcarea obișnuitei rânduieli a lucrurilor apare ca o faptă de prisos și

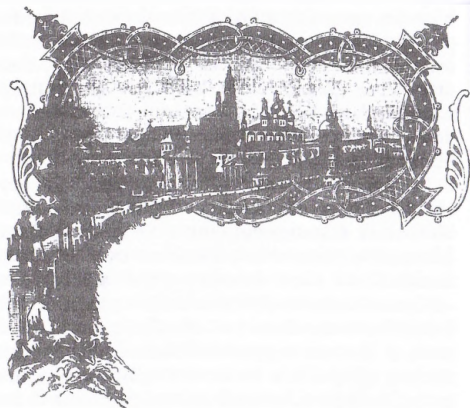
nefolositoare. Celui ce a cerut învierea celui mort și trimiterea lui către frații săi spre a-i vesti să treacă de pe calea cea largă pe cea strâmtă, i s-a zis: „Au pe Moise și pe prooroci: să asculte de ei“. Iar când cel ce ceruse aceasta s-a împotrivit: „Nu !..., ci dacă cineva dintre morți se va duce la ei, se vor pocăi“, a primit răspunsul: „Dacă nu ascultă de Moise și de prooroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva din morți“ (Lc. 16, 27-31). Experiența a arătat că mulți dintre cei care s-au învrednicit în vis de vedenia vânilor, a Înfricoșatei Judecăți și a altor lucruri cumplite de dincolo de mormânt, au fost cutremurați de vedenie pentru scurt timp, iar apoi au căzut în împrăștiere, au uitat de cele văzute și au trăit în negrijă; dimpotrivă, unii care nu au avut nici un fel de vedenii, ci s-au învățat cu osârdie în legea lui Dumnezeu, au venit treptat la frica lui Dumnezeu, au atins sporirea duhovnicească și au trecut din pământeașca vale a plângerii în fericita veșnicie cu bucuria născută din încredințarea mântuirii. Sfântul Ioan Scărarul cugetă despre partea pe care o au demonii în visele monahilor, folosind cuvintele de mai jos: „Atunci când părăsim, pentru Domnul, casa și rudeniile noastre, dându-ne pe noi înșine străinătății pentru dragostea lui Hristos, demonii, din răzbunare, încearcă să ne tulbure prin visuri, arătându-ne rudeniile noastre plângând, fie murind, fie închise, fie strâmtorate pentru noi. Deci, cel ce crede viselor e asemenea celui ce aleargă după umbra sa și încearcă să o prindă. Dracii slavei deșarte se fac, în visuri, prooroci. Ei ghicesc ca niște vicleni, cele viitoare și ni le vestesc mai dinainte, ca împlinindu-se vedeniile să ne minunăm și să ne înălțăm cu gândul ca unii ce ne-am

afla deja aproape de darul proorociei. În cei care cred dracului acestuia, el se face adeseori prooroc. Iar pentru cei ce-l defaimă, el este pururea mincinos. Duh fiind, el vede cele ce se săvârșesc în cuprinsul văzduhului și cunoscând pe cineva că moare, vestește despre aceasta, în vis, celor ușurei la minte. Dracii nu știu nimic din cele viitoare, dintr-o cunoștință de mai înainte, altminteri și vrăjitorii ar fi în stare să ne prezică ceasul morții. Demonii se prefac deseori în îngeri de lumină și în chipuri de mucenici și ne arată pe aceia venind la noi în visuri. Iar când ne deșteptăm, ne afundă în bucurie și înălțare. Dar aceasta să-ți fie semnul înșelării (amăgirii drăcești). Căci îngerii ne arată muncile, judecata și moartea, iar odată treziți, ne umplem de cutremur și tânguire. Când începem să ne plecăm în vis dracilor, ei vor începe să-și bată joc de noi și când suntem treji. Cel ce crede visurilor e cu totul necercat. Iar cel ce nu crede nici unora, e cu adevărat filosof. Crede numai celor care-ți vestesc ție chinuri și judecată. Dar dacă acestea îți pricinuesc deznădejde, și ele sunt de la draci" (Sf. Ioan Scărarul, Adaos la cuvântul al 3-lea). Preacuviosul Casian Romanul povestește despre un monah oarecare, de loc din Mesopotamia, cum că ducea o viață cât se poate de anahoretică și postnicească, dar a pierit, amăgit fiind de demoni prin vise. Demonii, văzând că monahul nu prea lua seama la creșterea lui duhovnicească, ci își îndrepta toată luarea-aminte spre nevoița trupească, au început să-i înfățișeze vise care, prin reaua viclenie a dracilor, se împlineau în faptă. Atunci când monahul s-a întărit în încrederea în visele sale și în sine, diavolul i-a înfățișat într-un vis măreț pe iudei

desfătându-se de bunătățile cele cerești, iar pe creștini chinuindu-se în muncile iadului. Făcând aceasta, demonul – bineînțeles, în chip de lumină sau de oarecare drept al Vechiului Testament – l-a sfătuit pe monah să primească iudaismul spre a avea putința de a se împărtăși de fericirea iudeilor, ceea ce monahul a și făcut fără să mai întârzie câtuși de puțin. (Cuvânt despre dreapta socotință, Filoc. slav. V. VI). Cele spuse sunt de ajuns pentru a lămuri iubiților noștri frați, monahilor din vremea de astăzi, cât de nesocotit lucru este a lua aminte și, cu atât mai mult, a te încrede în vise, precum și cumplita vătămare care poate să se nască dintr-o asemenea încredere. Din luarea-aminte la visc totdeauna se furizează în suflet încrederea față de ele: de aceea este oprită cu asprime chiar și această simplă luare-aminte.

Fîrea înnoită prin Duhul Sfânt se cârmuiește după cu totul alte legi decât făptura căzută și împietrită în căderea ei. Cârmuitorul omului înnoit este Duhul Sfânt. „Căci peste aceștia a strălucit harul Dumnezeiescului Duh,” a spus Preacuviosul Macarie cel Mare, „și S-a sălășuit în adâncul minților: pentru aceștia, Domnul este ca sufletul lor” (Omilia 7, cap.12). Și în trezie, și în somn, ei petrec în Domnul, afară de păcat, afară de gândurile și închipuirile pământești și trupești. Gândurile și închipuirile lor, care se află în timpul somnului în afară de cârmuirea rațiunii și voinței omenești și lucrează în ceilalți oameni în mod inconștient, sub impulsul firii, în aceștia lucrează sub îndreptarea Duhului, iar visele lor au o însemnătate duhovnicească. Astfel, dreptul Iosif în vis a fost învățat despre taina înomenirii lui Dumnezeu-Cuvântul; în

vis i s-a poruncit să fugă în Egipt, precum și să se întoarcă de acolo (Mat. cap.I și II). Visele trimise de Dumnezeu poartă în ele însele o nebiruită putere de convingere. Această putere de convingere este de înțeles în ceea ce-i privește pe sfinții lui Dumnezeu, însă de neatins pentru cei aflați în luptă cu patimile.

Despre viețuirea după sfat

Am dat cândva, numele de „fărămituri“ vieții duhovnicești pe care Dumnezeuiasca Pronie a lăsat-o vremii noastre. Ea se întemeiază pe călăuzirea în lucrarea mântuirii prin Sfânta Scriptură și scrierile Sfinților Părinți, cu sfaturile și cuvintele ziditoare împrumutate de la părinții și frații vremurilor noastre. În sensul său propriu, aceasta este ascultarea vechilor monahi sub un alt chip, potrivit neputinței noastre, care este cu precădere sufletească. Vechilor ascultători, povățuitorii lor purtători de Duh le vesteau neînțâriat și de-a dreptul voia lui Dumnezeu: acum, monahii sunt siliți să caute singuri în Scriptură voia lui Dumnezeu, și de aceea sunt supuși unor dese și prelungite nedumeriri și greșeli. Pe atunci, sporirea era grabnică prin însăși firea lucrării: acum ea este zăbavnică, iarăși prin firea lucrării. Aceasta a fost buna voire a Dumnezeului nostru în ceea ce ne privește: datori suntem să ne supunem ei și să ne închinăm înaintea ei cu recunoștință. Viața noastră monahală din vremea de acum, călăuzită după Scriptură și după sfatul părinților și fraților, este consacrată de pilda începătorului monahismului, Preacuviosul Antonie cel Mare. El nu a fost în ascultare la vreun stareț, ci pe când era începător trăia de sine și lua povață din Scriptură și de

la feluriți părinți și frați: de la unul a învățat înfrânarea, de altul blândețea, răbdarea, smerenia; de la altul – luarea-aminte cu deadinsul la sine și liniștirea, străduindu-se să-și însușească virtutea fiecărui monah virtuos, arătând ascultare față de toți – după putință, smerindu-se înaintea tuturor și rugându-se lui Dumnezeu neîncetat. (Viețile Sfinților, 17 ianuarie). Poartă-te și tu, începătorule, în același chip ! Arată egumenului și restului conducerii mănăstirești ascultare nefățarnică și nedornică să placă oamenilor, ascultare străină de lingușire și răsfăț, ascultare pentru Dumnezeu. Arată ascultare tuturor părinților și fraților în toate cererile lor care nu sunt potrivnice Legii lui Dumnezeu, tipicului și așezămintelor mănăstirii, precum și celor rânduite de conducerea mănăstirii. Însă nu fii nicicum ascultător spre cele rele, de ți s-ar și întâmpla să suferi oarecare necaz pentru faptul că n-ai vrut să placi oamenilor și pentru neclintirea ta. Sfătuiește-te cu părinții și cu frații virtuoși și pricepuți, dar însușește-ți sfaturile lor cu cea mai mare chibzuință și băgare de seamă. Nu te lăsa atras de sfat din prima clipă când începe să lucreze asupra ta ! Din pricina împătimirii și orbirii tale, un sfat pătimăș și dăunător poate să-ți placă numai și numai din pricina neștiinței și lipsei tale de experiență, sau pentru că este pe placul vreunei patimi ascunse, necunoscute ție, care trăiește în tine. Cu plâns și întru suspinarea inimii roagă-l pe Dumnezeu să nu-ți îngăduie a te abate de la Atotsfânta Lui voie spre a urma voia căzută omenească, a ta sau a aproapelui tău, sfătuitorul tău. În ceea ce privește gândurile tale, ca și gândurile aproapelui, sfaturile acestuia, sfătuiește-te cu Evanghelia. Slava deșartă și păre-

rea de sine iubesc a învăța și a povățui pe alții. Ele nu se îngrijesc de vrednicia sfatului lor ! Ele nu cugetă că pot aduce aproapelui o rană de nevindecat printr-un sfat prostesc, care este primit de începătorul neîncercat cu o încredere iresponsabilă, întru aprinderea trupului și a sângelui ! Ele au nevoie de succes, indiferent de calitatea acestui succes, oricare ar fi principiul pe care se întemeiază. Ele au nevoie să-l impresioneze pe începător și să și-l subordoneze moral ! Ele au nevoie de lauda oamenilor ! Ele au nevoie să treacă drept stareți și învățători sfinți, pricepuți, clarvăzători ! Ele au nevoie să-și hrănească nesătula iubire de slavă deșartă și trufia. Întemeiată a fost întotdeauna, și mai ales acum, rugăciunea Proorocului: „Mântuiește-mă Doamne, că a lipsit cel cuvios, că s-au împuținat adevărurile de către fiii oamenilor. Deșertăciuni a grăit fiecare către aproapele său, buze viclene în inimă, și în inimă au grăit rele“ (Ps. 11, 2, 3). Cuvântul mincinos și fățarnic nu poate să nu fie cuvânt rău și dăunător. Împotriva unei asemenea stări sufletești trebuie luate măsuri de precauție. „Cercetează Dumnezeiasca Scriptură“, spune Simeon, Noul Teolog, „și scrierile Sfinților Părinți, mai ales pe cele despre lucrare, ca punându-le alătura de cele învățate și făptuite de învățătorul și starețul tău să le poți vedea și înțelege pe acestea ca într-o oglindă, și pe cele ce conglăsuiesc cu Scriptura să ți le însușești și să le ții în cuget, iar pe cele mincinoase și rele să le cunoști și să le lepezi, ca să nu fii amăgit. Căci să știi că în zilele acestea s-au arătat mulți amăgitori și dascăli mincinoși“. Preacuviosul Simeon a trăit în veacul al zecelea după Nașterea lui Hristos, cu nouă sute de ani înaintea vremurilor

noastre – și iată de atunci, deja, se ridica glasul unui drept în Sfânta Biserică a lui Hristos, tânguindu-se de lipsa adevăraților călăuzitori, purtători de Duh, de mulțimea dascălilor mincinoși. Odată cu scurgerea timpului, s-au împuținat din ce în ce mai mult povățuitorii vrednici în ale monahismului. Atunci, Sfinții Părinți au început tot mai mult să îndrepte spre călăuzirea după Sfânta Scriptură și scrierile Părinților. Preacuviosul Nil Sorski, trimitând la Părinții care scriseseră înaintea lui, spune: „Nu mică nevoie este, au zis aceștia, a afla un învățător neamăgitor pentru această minunată lucrare (adevărata rugăciune monahală a inimii și minții). Ei au numit neamăgitor pe acela care are lucrare și cugetare mărturisită de Sfintele Scripturi și a dobândit dreaptă socoteală duhovnicească. Și aceasta au mai zis Sfinții Părinți, că și pe atunci abia se putea găsi un învățător neamăgitor pentru asemenea lucruri, iar acum, când acești învățători s-au împuținat peste măsură, ei trebuie căutați cu toată osârdia. Iar dacă nu poate fi găsit unul ca acesta, Sfinții Părinți au poruncit a ne învăța din Dumnezeiasca Scriptură, ascultând pe Domnul Însuși, care grăiește: „Cercetați Scripturile, și în ele veți afla viața veșnică“ (Ioan 5, 39). „Căci toate câte s-au scris mai înainte“ în Sfintele Scripturi, „s-au scris spre învățătura noastră“ (Rom. 15, 4. Înainte-cuvântare la Tipic sau Predanie). Preacuviosul Nil a trăit în veacul al XV-lea; el a întemeiat un schit nu departe de Bielo-Ozero, unde se și îndeletnicea cu rugăciunea în însingurare adâncă. Este foarte folositor pentru stareții ai vremurilor din urmă să asculte cu ce smerenie și lepădare de sine vorbește Preacuviosul Nil despre povățuirile pe care le dădea

obștii. „Nimeni nu trebuie să tănuiască din lenevie cuvântul lui Dumnezeu, ci să-și mărturisească nepuțința și totodată să nu ascundă adevărul lui Dumnezeu, ca să nu ne facem vinovați de încălcarea poruncilor Dumnezeiești. Nu vom tănui Cuvântul lui Dumnezeu, ci îl vom vesti pe el. Dumnezeieștile Scripturi și cuvintele Sfinților Părinți sunt numeroase ca nisipul mării: cercetându-le fără de lenevire, să învățăm din acestea pe cei ce vin la noi și au trebuință de ele (care cer, care întreabă). Ci mai drept spus: nu învățăm noi, căci nevrednici suntem de aceasta, ci învățăm fericiții Sfinții Părinți din Dumnezeiștile Scripturi“ (Predania Preacuviosului Nil Sorski. Nu este de prisos să observăm aici că, deși Preacuviosul Nil Sorski avea harul lui Dumnezeu, însă nu îndrăznește să tâlcuiască Scriptura de la sine, ci urma tâlcuirii făcute de Părinți. Calea smeritei cugetări este singura cale sigură spre mântuire). Iată ce model exemplar pentru povățuitorii zilelor noastre ! El este pe deplin folositor de suflet și pentru povățuitor, și pentru cel povățuit; el este expresia corectă a sporirii cu măsură; el este unit cu lepădarea părerii de sine, a obrăzniciei și îndrăznelii nebu-nești în care cad cei ce urmează la arătare lui Varsanufie cel Mare și altor Părinți purtători de semne, neavînd însă harul Părinților. Ceea ce în aceia era semnul îmbelșugatei adăstări în ei a Duhului Sfânt, la acești imitatori lipsiți de judecată și fățarnici slujește ca semn al belșugului de neștiință, de amăgire de sine, de trufie, de îndrăzneală ! Să rostim cuvântul lui Dumnezeu înaintea fraților noștri cu cea mai mare smerenie și evlavie cu putință, recunoscându-ne prea mici pentru această slujire și păzindu-ne pe noi înșine

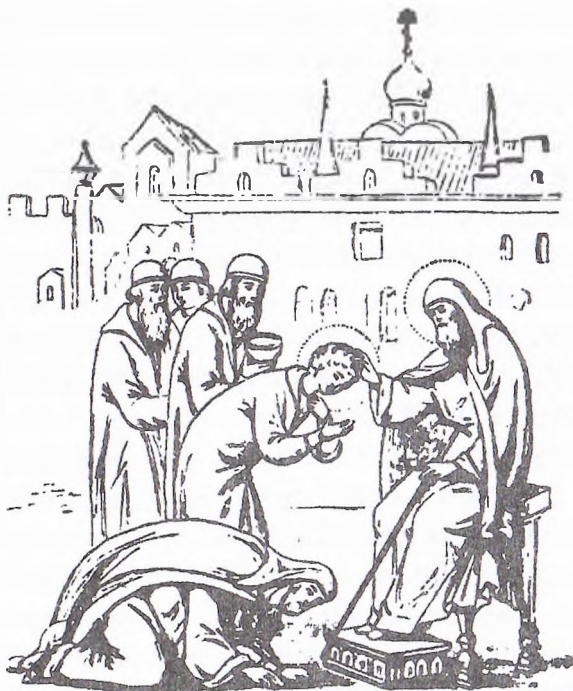
de slava deșartă care îmboldește cu putere pe oamenii pătimiși, atunci când învață pe frați. Gândiți-vă că trebuie să dăm răspuns pentru fiecare vorbă deșartă (Mat. 12, 36) – cu cât oare, este mai greu răspunsul pentru cuvântul lui Dumnezeu rostit cu slavă deșartă și sub imboldul slavei deșarte? „Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene, limba cea grăitoare de lucruri mari, pe cei ce au zis: limba noastră o vom mări, buzele noastre la noi sunt, cine ne este nouă Domn?” (Ps. 11, 4-5). Pierde-va Domnul pe cei ce caută slava lor, nu slava lui Dumnezeu.

Să ne înfricoșăm de amenințarea Domnului! Să rostim cuvânt de zidire atunci când o cere trebuința de neînălțurat, nu ca niște povățuitori, ci ca unii care au nevoie de povățuire și sânguiesc a se împărtăși de povățuirea dată de Dumnezeu în Cuvântul Său cel Atotsfint. „După darul pe care l-a primit fiecare”, glăsuiește Sfântul Apostol Petru, „slujiți unii altora, ca niște buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu. „Dacă vorbește cineva, cuvintele sale să fie ca ale lui Dumnezeu”, cu frică de Dumnezeu și cu evlavie către cuvintele Dumnezeiești; iar nu ca rostind cuvintele de la sine; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu”, iar nu ca din puterea sa: „ca întru toate să se slăvească Dumnezeu, Iisus Hristos” (1 Petru 4, 10-11). Cel ce lucrează de la sine, lucrează pentru slava deșartă, aducându-se pe sine, dimpreună cu cei care îl ascultă, jertfă satanei; cel ce lucrează de la Domnul, lucrează întru slava Domnului, săvârșind mântuirea sa și pe a aproapelui prin Domnul, Singurul Mântuitor al oamenilor. Să ne temem a da începătorului vreo povăț ne-

chibzuită, care nu se întemeiază pe Cuvântul lui Dumnezeu și pe înțelegerea duhovnicească a Cuvântului lui Dumnezeu. Mai bine să-ți recunoști neștiința, decât să te împăunezi cu știință vătămătoare de suflet. Să ne păzim de această mare nenorocire – a-l preface pe începătorul lesne-crezător din rob al lui Dumnezeu în rob al omului (1 Cor. 7, 23), atrăgându-l spre a face voia căzută omenească în locul Atotsfintei voi a lui Dumnezeu. (Aici se vorbește nu despre ascultarea mănăstirească în cele de afară, nu despre muncile și ocupațiile mănăstirești rânduite de conducerea mănăstirii, ci despre ascultarea duhovnicească, tainică, săvârșită în suflet). Atitudinea plină de modestie a sfătuitorului față de cel povățuit este cu totul alta decât cea a starețului față de ascultătorul necondiționat, rob pentru Domnul. Sfatul nu cuprinde în sine condiția de a fi împlinit neapărat, el poate fi împlinit sau neîmplinit. Asupra sfătuitorului nu atârână nici o răspundere pentru sfatul lui, dacă l-a dat cu frică de Dumnezeu și cu smerită cugetare, nu din pornirea sa, ci fiind întrebat și silit. Nici cel ce a primit sfatul nu este legat de el, ci rămâne la voia și la chibzuința lui să îplinească sau nu sfatul primit. E lesne de văzut: calea sfatului și a urmării Sfintei Scripturi este potrivită cu vremurile noastre plăpânde. Să băgăm de seamă că Sfinții Părinți ne opresc a da sfaturi aproapei cu de la sine putere, fără ca acesta să o ceară, a da sfat de voia ta fiind semnul că îți recunoști știința și vrednicia duhovnicească, lucru care este vădită trufie și amăgire de sine (Părerea Sfântului mucenic Petru, mitropolitul Damascului și a altor părinți). Nu este vorba aici de egumeni și de mai-marii mănăstirilor, care sunt datori

În toată vremea, orice nevoie s-ar întâmpla, chiar nefiind întrebați, să povățuiească obștea pe care o cârmuiesc. (2 Tim. 4, 2). Cercetând alte mănăstiri, însă, ei sunt datori să se călăuzească după sfatul pe care l-a dat Preacuviosul Macarie Alexandrinul, Preacuviosului Pahomie cel Mare. Pahomie l-a întrebat pe Macarie cu privire la povățuirea obștei și judecarea ei. Avva Macarie a răspuns: „Învată și judecă pe supușii tăi, și nu judeca pe nimeni din ceilalți“ (Din Pateric și spuse vrednice de pomenire despre avva Macarie Orășeanul, cap.2). Această pravilă au păzit-o și o păzesc toți întâi-stătătorii care doresc să placă lui Dumnezeu.

Despre viața pustnicească

Să nu rămână ascuns față de preaiubiții frați faptul că roadele cele mai înalte ale vieții monahale, cum ar fi anahoreza în adâncul pustiei sau isihia în zăvorâre, precum și petrecerea pe lângă un stareț purtător de Duh în ascultare necondiționată față de acesta, au fost rânduite nu la întâmplare, nu după voia și priceperea omenească, ci prin osebita purtare de grijă, hotărâre, chemare și descoperire Dumnezeiască. Antonie cel Mare, începătorul monahismului, întemeietorul vieții pustnicești, s-a îndepărtat în pustie îmbrăcat fiind deja cu putere de Sus, și nu altfel decât prin chemarea lui Dumnezeu. Deși acest lucru nu este arătat limpede în Viața lui, însă întâmplările ce s-au succedat în Viața Preacuviosului ne-o arată aceasta fără putință de tăgadă. Iar despre faptul că în adâncul pustiei a fost povățuit la cea mai aspră isihie prin glas și poruncă Dumnezeiască este scris în Viața lui. (Viața Preacuviosului Antonie cel Mare, Viețile Sfinților, 17 ianuarie) și, Vitae Patrum Patrologiae cursus complectus, T, LXXIII). Preacuviosului Mațarie cel Mare, contemporanul Preacuviosului Antonie, care era cu puțin mai tânăr decât acesta, i s-a arătat un heruvim, arătându-i un șes neroditor și sălbatic, care avea să fie mai apoi vestitul Schit Egiptean, și i-a poruncit să se sălășlu-

iască acolo spre viețuire, făgăduindu-i că șesul acela pustiu avea să fie locuit de o mulțime de asceți. (Pateric). Arsenie cel Mare, aflându-se în palatele împărătești, el a rugat pe Dumnezeu ca să i se arate calea mântuirii, și a auzit glas: „Arsenie ! Fugi de oameni și te vei mântui“. Arsenie s-a însingurat în sus pomenitul Schit, înnoindu-și acolo rugăciunea către Dumnezeu, spre a-l povățui pe calea mântuirii, și a auzit iarăși glas: „Arsenie ! Fugi (de oameni), taci, liniștește-te; acestea sunt rădăcinile nepăcătuirii“ (Pateric și Spuse vrednice de pomenire). Maria Egipteanca a fost chemată la a pustnici în pustia de dincolo de Iordan prin porunca lui Dumnezeu (Viețile Sfinților, 1 aprilie). Dumnezeu, care i-a chemat la liniștire și pustnicie pe aleșii Săi, adică pe aceia pe care mai înainte i-a văzut înzestrați pentru liniștire și pustnicie, le-a pus înaintea asemenea mijloace pentru aceste fel de viețuire, cum omul nu poate avea prin sine însuși. Chiar în acele vremi în care monahismul înflorea, în care mulți erau îndrumătorii purtători de Duh, puțini erau recunoscuți ca fiind înzestrați pentru liniștire și mai cu seamă pentru pustnicie. „Ascultarea adevărată, făcută cu înțelegere“, spune Sfântul Ioan Scărarul, „pot să o străbată nu mulți și anume aceia care au dobândit mângâierea Dumnezeiască, ce îi îmbărbătează în nevoițe și îi ajută în lupte“ (Cuvântul 4, cap.120). „Liniștirea pierde pe cei neîncercați“ (Cuvântul 27, cap.5). Zăvorâții și pustnicii au căzut adesea în cele mai mari nenorociri sufletești: și au căzut în nenorociri aceia dintre ei care s-au zăvorât de voia lor, iar nu chemați de Dumnezeu.

În Prolog citim următoarea istorisire: în Palestina era o oarecare mânăstire așezată la poalele unei stânci mari și înalte, iar în stâncă să afla o peșteră, deasupra mânăstirii. Monahii acelei mânăstiri povesteau: „Cu oarecare vreme mai înainte, cineva din obștea noastră a poftit să viețuiască în peștera care este în munte și i-a cerut aceasta egumenului. Egumenul avea darul dreptei socotințe. El a zis fratelui: „Fiul meu, cum vrei tu să viețuiești singur în peșteră, de vreme ce n-ai biruit câtuși de puțin cugetele pătimășe trupești și sufletești ? Cel ce voiește să se liniștească trebuie să fie sub călăuzirea unui povățuitor, nu să se cărmuiască singur pe sine. Tu, fără să fi atins câtuși de puțin măsura trebuitoare, ceri nemerniciei mele să-ți îngădui ca să trăiești singur în peșteră; dar eu socot că tu nu pricepi feluritele curse diavolești. Mult mai bine este pentru tine să slujești părinților ca să primești ajutor de la Dumnezeu pentru rugăciunile lor și împreună cu ei să slăvești și să lauzi, la ceasurile rânduite, pe Stăpânul tuturor, decât să te lupți de unul singur cu cugetele necuvioase și viclene. Nu ai auzit tu, oare, ce spune Părintele Ioan, Glăsuitorul de cele Dumnezeiești, scriitorul Scării: „Vai celui ce viețuiește de unul singur: dacă va cădea în desnădejde sau lenevie nu va fi cineva să-l ridice ! Iar „acolo unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, sunt și Eu în mijlocul lor“, a zis Domnul. Astfel i-a vorbit egumenul, însă nu l-a putut desprinde pe călugăr de gândurile cele pierzătoare de suflet. Văzând nebiruita dorință a fratelui și cererile sale stăruitoare, egumenul i-a îngăduit, în cele din urmă, să locuiască în peșteră. La ceasurile rânduite pentru hrană, aceasta îi era adusă la peșteră de către

cineva din obște, iar zăvorâtul avea un coș atârnat de o frânghie, pe care îl lăsa în jos ca să primească mâncarea. După ce a petrecut el în peșteră oarecare vreme, diavolul, care se luptă pururea cu cei ce voiesc a trăi în chip plăcut lui Dumnezeu, a început să-l tulbure ziua și noaptea prin cugete viclene; iar după câteva zile, luând chip de înger de lumină, i s-a arătat și i-a spus: „Să-ți fie spre știință, că pentru curăția și pentru petrecerea ta cea cu bun obicei, Domnul m-a trimis să slujesc ție“. Monahul a răspuns: „Ce lucru bun am făcut eu, ca să-mi slujească mie îngerii?“ Diavolul a întors cuvânt: „Toate faptele pe care le-ai făcut sunt mari și înalte. Ai părăsit frumusețile lumii și te-ai făcut monah, te ostenești în posturi, rugăciuni și privegheri; și apoi, părăsind mănăstirea, te-ai sălășuit aici: cum oare să nu slujească îngerii sfinției tale?“ Prin aceste vorbe, șarpele pierzător de suflete l-a adus în îngâmfare, în trufie și a început să i se arate mereu. Odată, a venit la monah un om care fusese prădat de hoți. Demonul necurat, care, amăgindu-l, i se arăta în chip de înger, i-a spus: „Acest om a fost prădat de hoți; lucrurile furate se află în cutare loc: spune-i să meargă acolo și să-și ia ce este al lui“. Omul, venind la peșteră, s-a închinat, iar monahul i-a glăsuț de sus: „Bine ai făcut, frate, că ai venit! Eu știu: te-a ajuns necazul, fiindcă la tine au venit hoții, au furat asta și cealaltă. Nu te întrista! Și au pus cele furate în cutare loc: mergi acolo și le vei afla pe toate, și roagă-te pentru mine!“ Omul s-a minunat, a făcut precum i s-a spus și a aflat cele furate. El l-a proslăvit pe monah în tot ținutul acela, spunând că monahul care trăiește în peșteră este prooroc. La monah au început să curgă o

mulțime de oameni; ascultându-l, ei se minunau de învățătura pe care le-o dădea sub insuflarea diavolului. El prezicea, și prezicerile lui se împlineau. Nefericitul a petrecut nu puțină vreme în această amăgire. În a doua zi a celei de-a doua săptămâni după Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos, spurcatul demon s-a arătat monahului și i-a zis: „Află părinte, că pentru viețuirea ta cea neprihănită și întocmai cu a îngerilor, vor veni alți îngeri și te vor înălța, în trup fiind, la cer: acolo te vei îndulci, dimpreună cu toți îngerii, de priveștiștea negrăitei frumuseți a Domnului“. Spunând acestea, demonul s-a făcut nevăzut. Însă Iubitorul de oameni și Multmilostivul Dumnezeu, Care nu vrea pierzarea omului, a insuflat în inima monahului ca să vestească despre cele întâmplate egumenului. Atunci când a venit fratele care aducea de obicei hrană zăvorâtului, acesta, ivindu-se din peșteră, i-a zis: „Frate ! Mergi de spune egumenului să vină încoace“. Fratele a dus vorba egumenului. Egumenul s-a grăbit să vină: a urcat pe o scară până în peșteră, la zăvorât, și i-a zis: „Din ce pricină, fiul meu, mi-ai poruncit să vin încoace ?“ Acesta a răspuns: „Ce-ți voi răsplăti ție, părinte sfinte, pentru toate câte ai făcut pentru nevrednicia mea !“. Egumenul a zis: „Ce bine ți-am făcut eu ție ?“ Monahul zise: „Cu adevărat, părinte, prin mijlocirea ta eu m-am învrednicit de multe și mari bunătăți. Tu m-ai îmbrăcat în chipul cel îngeresc; prin mijlocirea ta văd îngeri și mă învrednicesc de împreună-vorbirea cu ei; prin mijlocirea ta am primit darul străvederii și al proorociei !“. Egumenul, auzind acestea, s-a minunat și a spus: „Nefericitele ! Oare tu vezi îngeri ? Oare tu te-ai învrednicit de darul străvederii ?

Vai ție, nefericitele ! Oare nu ți-am spus eu ție: nu te du în peșteră, ca să nu te amăgească demonii“. Spunând egumenul acestea, fratele i-a întors cuvânt astfel: „Nu spune aceasta, cinstite părinte ! Pentru sfințele tale rugăciuni văd eu îngeri: mâine chiar voi fi înălțat de ei la cer, cu trupul meu. Să știe sfinția ta, că vreau să cer de la Domnul Dumnezeu nostru ca să te ia și pe tine îngerii, ca să fii și tu cu mine în slava cerească“. Auzind acestea, egumenul i-a spus cu glas amenințător: „Ești amăgit de demon, nefericitele ! Totuși, dacă am venit încoace, nu voi pleca de aici: am să rămân aici ca să văd ce se va întâmpla cu tine. Pe demonii cei spurcați, pe care tu îi numești îngeri, eu nu îi văd; ci tu, atunci când îi vei vedea că au venit, să-mi spui“. Egumenul a poruncit să fie trasă scara și a rămas în peșteră cu cel înșelat, petrecând în post și neîncetată cântare de psalmi. Atunci când a venit ceasul în care cel înșelat nădăjduia să se înalțe la ceruri, acesta i-a văzut pe demoni venind și a zis: „Au venit, părinte“. Atunci egumenul l-a îmbrățișat și a strigat: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ajută robului Tău celui înșelat și nu îngădui necuraților demoni să pună stăpânire pe el“. Pe când egumenul spunea acestea, dracii l-au înhățat pe cel înșelat și au început să-l tragă, silindu-se să-l smulgă din îmbrățișarea egumenului. Egumenul i-a certat pe draci. Aceștia, smulgând mantia de pe cel înșelat, au pierit. Mantia a fost văzută înălțându-se în văzduh la înălțime până ce a pierit din vedere. După scurgerea a deajuns de multă vreme, mantia s-a arătat iarăși zburând în jos și a căzut pe pământ. Atunci, bătrânul i-a zis celui înșelat: „Nebunule și nefericitele ! Vezi ce au făcut de-

monii cu mantia ta ? Așa hotărâseră să facă și cu tine. Hotărâseră să te înalțe în văzduh, ca pe Simon magul, și să-ți dea drumul jos, ca să te sfărâmi și să-ți dai nevoiașul tău suflet într-un chip nenorocit.“ Egumenul i-a chemat pe monahi, le-a poruncit să aducă scara, l-a scos pe înșelat din peșteră în mănăstire și l-a rânduit spre slujire la brutărie, la bucătărie și la alte ascultări mănăstirești, ca să se smerească gândurile lui. În acest chip l-a mântuit el pe fratele“ (Prolog, 9 ianuarie).

În grea ispită au căzut din pricina intrării prea de timpuriu în zăvorâre și compatrioții noștri, Preacuvioșii Isachie (Patericul Lavrei Pecerska și Viețile Sfinților, 14 februarie) și Nichita (Patericul Lavrei Pecerska și Viețile Sfinților, 31 ianuarie) ai Lavrei Pecerska. Vrednic de luare aminte în viața Preacuviosului Isaachie, trăitor în aceleași vremuri cu Preacuvioșii Antonie și Teodosie, este faptul că el s-a zăvorât de voia lui. El se nevoia trupește cu mare asprime; năzuința spre o nevointă încă și mai aspră i-a insuflat gândul de a se zăvorâ într-una din cele mai strâmte peșteri ale mănăstirii Pecerska din Kiev. Se hrănea cu prescură și bea numai apă, iar această hrană sărăcăcioasă o primea din două în două zile. Nevoindu-se trupește cu atâta asprime și neavând destulă cercare în ce privește nevoința și lupta duhovnicească, era cu neputință să nu pună preț pe nevoința în sine. Îndeobște, ispita cu care îl bântuiesc demonii pe nevoitor se întemeiază pe starea lui lăuntrică. „Dacă omul însuși“, spune Preacuviosul Macarie Egipteanul, „nu dă pricină satanei să-l supună înrâuririi, satana, nu poate nicicum să pună stăpânire pe el cu de-a sila“ (Cuvântul 4, cap. 12).

Demonii i s-au înfățișat lui Isachie în chip de îngeri de lumină; unul dintre ei era mai strălucitor decât ceilalți; demonii l-au numit pe acesta Hristos și au cerut nevoitorului să se închine lui. Prin închinarea cuvenită numai lui Dumnezeu și pe care a dat-o, însă, diavolului, nevoitorul s-a supus demonilor, care l-au muncit prin săltarea silită a trupului (dănțuire) până ce l-au lăsat pe jumătate mort. Preacuviosul Antonie, care-i slujea zăvorâtului, a venit la el cu hrana obișnuită; însă, văzând că zăvorâtul nu scoate nici un cuvânt și înțelegând că s-a întâmplat cu el ceva aparte, a spart, cu ajutorul altor monahi, intrarea, care era închisă cu totul, intrând în peștera lui Isaachie. L-au scos pe acesta afară ca pe un mort și l-au pus înaintea peșterii; băgând, însă, de seamă că mai trăiește încă, l-au așezat în chilie pe pat. Preacuvioșii Antonie și Teodosie îl îngrijeau cu rândul. Din pricina ispitei, Isaachie rămăsese slăbănogit cu mintea și cu trupul: nu putea să stea în picioare, nici să șadă, nici să se întoarcă de pe o parte pe cealaltă, fiind întins; vreme de doi ani a zăcut nemișcat, mut și surd. În al treilea an a început să vorbească și a cerut să fie ridicat și pus în picioare. A început, apoi, să umble ca un copil mic, însă nu a arătat nici un fel de dorință sau gând să meargă la biserică; acolo l-au dus abia-abia și numai cu sila; încetul cu încetul, a început să stea în biserica lui Dumnezeu. Mai apoi, a început să meargă și la trapeză, și s-a deprins puțin câte puțin, să mănânce: în cei doi ani cât zăcuse în nemișcare, nu pusese în gură nici pâine, nici apă. În cele din urmă, s-a liberat cu desăvârșire de înfricoșata și uimitoarea pecete pe care o lăsase asupra lui arătarea și lucrarea demonilor. Dar

până la sfârșitul vieții sale, Preacuviosul Isaachie a atins o înaltă măsură a sfințeniei.

Preacuviosul Nichita era mai tânăr decât Preacuviosul Isaachie, însă a trăit în aceleași vremuri ca acesta. Mânat de râvnă, el a cerut egumenului să-l blagoslovească la nevoița zăvorârii. Egumenul – pe atunci era egumen Preacuviosul Nikon – l-a oprit, spunându-i: „Fiul meu ! Nu-ți este de folos ție, om tânăr, să petreci în nelucrare. Mai bine să trăiești cu frații: slujindu-le, nu te vei lipsi de plata ta. Însuți știi cum a fost înșelat de diavol Isaachie, pe când era zăvorât: ar fi pierit, dacă un har neobișnuit al lui Dumnezeu nu l-ar fi mântuit, pentru rugăciunile Preacuvioșilor Părinților noștri, Antonie și Teodosie“. Nichita a răspuns: „Eu nu mă voi lăsa nicicum amăgit de unele ca acestea, ci voiesc să stau cu tărie împotriva meșteșugirilor demonilor și să-l rog pe Iubitorul de oameni Dumnezeu ca să mă învrednicească de darul facerii de minuni ca pe Isaachie zăvorâtul, care săvârșește până acum multe minuni“. Egumenul a zis iarăși: „Dorința ta îți este mai presus de putere; ia seama, ca nu cumva, înălțându-te, să cazi. Eu îți poruncesc, dimpotrivă, să slujești obștii, și vei primi cunună de la Dumnezeu pentru ascultarea ta“. Nichita, atras de o puternică râvnă către viața de zăvorât, nu a vrut nicicum să ia aminte la spusele egumenului. El și-a împlinit gândul: s-a închis pe sine în zăvorâre, petrecând acolo și rugându-se fără a ieși nicăieri. După o anumită vreme, a auzit o dată, la vremea rugăciunii, un glas care se ruga împreună cu el și a simțit o bună mireasmă neobișnuită. Amăgindu-se, și-a spus în sine sa: „Dacă acesta n-ar fi fost înger, nu s-ar fi ru-

gat împreună cu mine și nu s-ar fi simțit buna mireasmă a Sfântului Duh“. După aceea, Nichita a început să se roage cu osârdie, zicând: „Doamne, arată-Te mie în chip înțelegător, ca să te văd pe Tine“. Atunci s-a făcut către el glas: „Ești tânăr ! Nu mă voi arăta ție, ca nu cumva, înăltându-te, să cazi“. Zăvorâtul a răspuns cu lacrimi: „Doamne ! Nu voi cădea nicicum în înșelare, căci egumenul m-a învățat să nu iau aminte la înșelarea drăcească, ci voi face tot ce-mi poruncești“. Atunci, șarpele pierzător de suflete, luând putere asupra lui, a zis: „Nu este cu putință omului să mă vadă, aflându-se în trup; ci, iată ! trimit pe îngerul meu, ca să petreacă împreună cu tine: împlinește voia lui“. Spunând acestea, a stat înaintea zăvorâtului un demon în chip de înger. Nichita a căzut la picioarele lui, închinându-se ca unui înger. Dracul a spus: „De acum nu te mai ruga, ci apucă-te de citit cărți: prin acestea, vei intra într-o necontenită împreună-vorbire cu Dumnezeu și vei primi puterea de a da cuvânt folositor de suflet, celor ce vin la tine, iar eu îl voi ruga neîncetat pe Ziditorul tuturor pentru mântuirea ta“. Zăvorâtul, încrezându-se în aceste vorbe, s-a amăgit și mai mult: a încetat să se mai roage, se îndeletnicea cu cititul, îl vedea pe demon rugându-se neîncetat și se bucura socotind că un înger se roagă pentru el. Mai apoi, a început să stea de vorbă mult despre Scriptură cu cei ce veneau la el și să propăvăduiască asemenea zăvorâtului din Palestina. Slava lui s-a răspândit printre oamenii lumesti și chiar la curtea marelui cneaz. De fapt, el nu proorocea, ci le spunea celor ce veneau la el, încunoștiințat fiind de către

demonul ce viețuia cu el, unde erau puse lucrurile furate și cele ce se petreceau în locuri depărtate*.

* În timpurile noastre, se afla în Moscova, într-un azil de nebuni, un asemenea prooroc, la care se strângea o mulțime de curioși – Ivan Iakovlevici. Un oarecare monah a fost vizitat de niște moscoviți, care au început să-l laude pe „proorocul” lor. Și spuneau că s-au convins din proprie experiență de înaintea-vederea lui, întrebându-l despre o rudă a lor, care se afla ca ocaș în Nercinsk. Ivan Iakovlevici n-a dat răspuns vreme de un ceas. Atunci când cei ce-l întrebaseră au început să-l zorească, el le-a zis: „Departați până la Nercinsk?” Ei au răspuns: „Mai mult de 6000 de verste”. „Apoi degrabă ajungi acolo?” – a întors cuvânt „proorocul”. Răspunsul lui a fost că exilatului i se roseseră picioarele până la sânge. După oarecare vreme, cei care întrebaseră au primit de la ruda din Nercinsk o scrisoare în care acesta descria situația sa grea și amintea și faptul că picioarele îi fuseseră roase de lanțuri până la sânge”. „Închiptuiți-vă ce clarviziune la Ivan Iakovlevici!” - cu această exclamație și-au încheiat moscoviții povestirea. Monahul a răspuns: „Nu-i vorba aici de nici o clarviziune, ci de o legătură bătătoare la ochi cu duhurile căzute. Sfântului Duh nu-i trebuie vreun răgaz: El vestește fără întârziere tainele, atât pământești cât și cerești. Ivan Iakovlevici l-a trimis pe demonul aflat pe lângă el din Moscova în Nercinsk și care a adus o mărturie deșartă, materialnică, spre a îndestula slava deșartă a „proorocului” și curiozitatea oamenilor trupești care îl întrebaseră. Sfântul Duh vestește întotdeauna lucruri duhovnicești, mântuitoare de suflet, iar duhul căzut vestește întotdeauna vreun lucru trupesc, ca unul ce se târâște, după căderea sa, în patimi păcătoase și materializate!”. Ca pildă a lucrării și caracterului înainte-vederii sfinte, dăruite de Dumnezeu, înfățișăm o întâmplare vrednică de luare-aminte din istoria bisericească. Sfântul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei, înștiințându-l pe Ammonie despre fuga sa de împăratul Iulian Apostatul, vorbește: «În vremea aceea i-am văzut pe marii bărbați ai lui Dumnezeu – Teodor, întâi-stătătorul mănăstirii Tabenisioților și Pammon, avva monahilor care trăiau în împrejurimile Antinoei. Hotărând să mă ascund la Teodor, m-am suit în barca lui, care era acoperită din toate părțile; Pammon ne-a întovărășit dintr-un simțământ de cinstire. Vântul nu era prielnic, eu mă rugam întru strămtorarea inimii; monahii lui Teodor, ieșind pe mal, au tras barca. „Avva Pammon, văzând întristarea mea, mă mângâia. Eu i-am răspuns: crede-mă că nu are inima mea atâta bărbăție în vreme de pace câtă are în vreme de prigoană: căci pătimind pentru Hristos și întărit fiind prin harul Lui, nădăjduiesc cu atât mai mult că primesc de la El mare milă, de aș fi și ucis”. Nici nu mi-am terminat cuvintele, că

Astfel, l-a înștiințat pe marele cneaz Iviaslav, despre uciderea lui Goleb, cneazul de Novgorod, sfătuindu-l a-l trimite în Novgorod pe fiul său, ca să fie cneaz. Acest lucru a fost deajuns pentru mireni ca să-l țină de prooroc pe zăvorât. Este vrednic de luare-aminte faptul că mireni și chiar monahii lipsiți de dreaptă socoteală duhovnicească sunt aproape totdeauna atrași de amăgitori, fățarnici și oameni care se găsesc în înșelare drăcească, recunoscându-i de sfinți și harismatici. Nimeni nu se putea măsura cu Nichita în cunoașterea Vechiului Testament; însă nu suferea Noul Testament și niciodată nu se folosea în cuvintele sale de Evanghelie și de Epistolele Apostolice, nici nu îngăduia cuiva dintre cei care-l cercetau să-i pome-nească vreun rând din Noul Testament. Din pricina acestei orientări ciudate a învățaturii lui, părinții mănăstirii Pecerska din Kiev au priceput că este înșelat de demon. Pe atunci, în mănăstire se aflau mulți monahi sfinți, împodobiiți cu daruri harice. Cu rugăciunile lor, ei l-au gonit pe diavol de la Nichita; Nichita a încetat să-l mai vadă. Părinții l-au scos pe Nichita din zăvorâre și i-au cerut să le spună ceva din Vechiul

---

Teodor s-a uitat la Avva Pammon și a zâmbit; Pammon s-a uitat la rândul său la el, zâmbind. Eu i-am zis: „De ce râdeți de cuvintele mele, mă învinuiți oare de frică?” Teodor, întorcându-se către Pammon, zice: „Spune Patriarhului pricina răsului nostru”. Pammon a răspuns: „Ție ți se cuvine aceasta”. Atunci, Teodor a spus: „În acest ceas, Iulian a fost ucis în Persia, după cum a prezis despre el Dumnezeu: „bărbatul disprețuitor și asupritor și semeț, nimic nu va săvârși”. (Avac. 4, 5). Se va scula împărat creștin, bărbat ales, dar zilele lui vor fi scurte. De aceea, nu te afunda în Tebaida, nu te osteni, ci te întoarce, în taină, în întâmpinarea noului împărat: te vei vedea cu el în cale, te va primi cu multă bunăvoință și te vei întoarce la Biserica ta, iar pe el îl va lua degrabă Dumnezeu din această viață”. Așa s-au și întâmplat toate” (Sancti Athanasii, Opera omnia, tom. 2, pag. 979-982).

Testament; dar el s-a jurat că niciodată n-a citit acele cărți, pe care mai înainte le știa pe dinafară. S-a arătat că uitase să și citească din pricina urmărilor înșelării drăcești, și abia l-au deprins iar, cu mare osteneală, să citească. Adus în sine prin rugăciunile Sfinților Părinți, el și-a cunoscut și și-a mărturisit păcatul, a plâns pentru el cu lacrimi amare, a atins o măsură înaltă a sfințeniei și darul facerii de minuni prin viețuirea smerită în mijlocul obștei. În cele din urmă, Sfântul Nichita a fost hirotonit episcop de Novgorod.

Experiențele mai noi întăresc cele arătate cu limpezime de experiențele vremurilor trecute. Înșelarea-astfel se numește, pe limba monahilor, amăgirea de sine unită cu amăgirea drăcească – este și acum o urmare statornică a retragerii mai înainte de vreme într-o adâncă însingurare ori a unei nevoițe deosebite în singurătatea chiliei. Pe vremea când scriitorul acestor sfaturi ascetice, tânăr fiind, mergea prin anii 1824-1825, în lavră Aleksandru Nevski spre a se sfătui în legătură cu gândurile sale cu monahul Ioanichie, lumânărarul lavrei, ucenicul stareților Teodor și Leonid, la acest monah veneau pentru sfat duhovnicesc, mulți mireni care duceau o viață ascetică (Monahul Ioanichie era rudă de sânge cu starețul Teodor. După sfârșitul acestuia, el nu a rupt legătura cu Leonid, și în cele din urmă, pentru a viețui împreună cu el, s-a mutat în sihăstria Optinei). Venea la el și un soldat din regimentul Pavlovski, Pavel pe numele său, întors de curând din schisma rascolnicilor, fost, mai înainte, învățător al acestora, om cu oarecare știință de carte. Fața lui Pavel strălucea de bucurie. El, însă, din pricina râvnei foarte puternice care se aprinsese în el, s-a

aruncat la o nevoiță trupească lipsită de măsură și nepotrivită cu firea lui, având multe lipsuri în vederile sale despre nevoița sufletească. Odată, Pavel stătea noaptea la rugăciune. Deodată, în jurul icoanelor s-a ivit o lumină cu strălucire de soare, și în mijlocul acelei lumini – un porumbel alb, strălucitor. Din porumbel s-a făcut auzit un glas: „Primește-mă: eu sunt Sfântul Duh; am venit să te fac lăcaș al meu“. Pavel a încuviințat cu bucurie. Porumbelul a intrat în el prin gură, iar Pavel, istovit de post și priveghere, a simțit deodată în sine, lucrând cu putere, patima desfrânării: a părăsit rugăciunea, a fugit la bordel. Patima lui nesățioasă era cu neputință de ostoit. Toate bordelurile și toate prostituatele pe care și le putea îngădui deveniseră pentru el a doua familie. În cele din urmă, și-a venit în fire. Amăgirea sa de către arătarea drăcească și întinarea sa datorată urmărilor înșelării le-a descris într-o scrisoare către ieroschimonahul Leonid, care trăia pe atunci în mănăstirea Aleksandru Svirsk. În scrisoare străbătea înalta stare duhovnicească de mai înainte a celui căzut. Sus-pomenitul tânăr era pe atunci ucenic de chilie al ieroschimonahului Leonid (anii 1827-1828), și citea, cu binecuvântarea starețului, scrisoarea lui Pavel. În primăvara anului 1828, ieroschimonahul Leonid s-a mutat din mănăstirea Svirsk – mai întâi în pustia Ploșcensk, iar apoi în Pustia Optinei. El a fost însoțit de ucenicul său de chilie, care a cercetat, cu acest prilej, câteva mănăstiri din eparhiile Kaluga și Orlov. Pe când se afla în vestita pustie Bieloberejsk, era slăvit pentru nevoițele sale monahul rasofor Serapion, care văzuse un înger în timpul pravilei sale de chilie. Nu numai mireni, ci și monahii

– dat fiindcă la noi în Rusia domnește nevoița trupească, iar în ce privește pe cea sufletească aproape că s-a pierdut și pomenirea ei – îl proslăveau pe Serapion, socotindu-l ca pildă de viață monahală. În anul 1829, Serapion s-a mutat, din pricina zdruncinării sale sufletești, în Pustia Optinei, spre a se călăuzi după sfaturile ieroschimonahului Leonid. În timpul uneia din sfătuirile sale cu starețul, i-a smuls acestuia o parte însemnată din barbă. Serapion, căruia i se rânduise a locui în schitul Pustiei Optina, din cinstire pentru slava sa de nevoitor, a venit o dată, noaptea, la întâi stătătorul Schitului, Ieromonahul Antonie, vestindu-l că Ioan Botezătorul i se arătase, poruncindu-i să-i înjunghie pe Antonie, pe ieroschimonahul Leonid, pe ieroschimonahul Gavriil și pe moșierul Jeliabovșki, care era atunci oaspete al schitului. „Dar unde ți-e cuțitul?“ l-a întrebat istețul și neînfricatul Antonie. „N-am cuțit“, a răspuns înșelatul. „Apoi ce-ai venit să tai fără cuțit?“ – i-a întors cuvântul Antonie și l-a închis în chilie pe cel înșelat, pe care a trebuit să-l trimită la casa de nebuni, unde s-a și sfârșit. Pare-se că înainte de moarte, Serapion și-ar fi venit în fire și ar fi plecat cu nădejde de mântuire. Trebuie să băgăm de seamă, că duhul căzut, voind să pună stăpânire pe nevoitorul lui Hristos, nu lucrează ca unul ce are putere, ci caută să atragă învoirea omului la înșelarea ce i se pune înainte, și, primind această învoire, pune stăpânire pe cel ce i-a dat-o. Sfântul David, zugrăvind bântuirea îngerului căzut asupra omului, arată adevărul întocmai, atunci când spune: „Pândește, ca să apuce pe sărac, să apuce pe sărac dacă-l va trage pe el în lațul lui“ (Ps. 9, 30). „Sfântul Duh lucrează cu de la Sine

putere, ca un Dumnezeu; vine atunci când omul care s-a smerit și s-a micșorat pe sine nu-i așteaptă nicicum venirea. Deodată schimbă mintea, schimbă și inima. Prin lucrarea sa cuprinde întreaga voință și toate puterile omului, care nu are putința de a chibzui asupra lucrării care se săvârșește cu el. Harul, atunci când este în cineva, nu-i arată nimic din cele obișnuite sau dintr-ale Scripturilor, ci îl învață în chip tainic cele pe care nu le-a văzut și nu și le-a închipuit niciodată. Atunci, mintea deprinde în chip ascuns tainele înalte și ascunse pe care, potrivit Dumnezeiescului Pavel, nu le poate vedea ochiul omenesc, nici mintea nu poate, de la sine, să le atingă... Mintea omenească, prin sine însăși, fără a fi unită cu Domnul, chibzuieste după puterea ei. Iar atunci când se unește cu focul Dumnezeirii și cu Sfântul Duh, atunci este cu totul stăpânit de Dumnezeiasca Lumină, se face cu totul lumină, se aprinde în flacăra Atotsfântului Duh, se umple de înțelegere Dumnezeiască, și îi este cu neputință, în flacăra Dumnezeirii, să cugete la ale sale sau la cele pe care le-ar voi“. Astfel grăia Preacuviosul Maxim Capsoalivitul, Precuviosului Grigorie Sinaitul. (Filoc. rom., vol. VII).

Dimpotrivă, în timpul arătatilor drăcești totdeauna îi este lăsată omului libertatea de a chibzui asupra arătării, dacă să o primească sau nu. Aceasta reiese din încercările demonului de a-i amăgi pe sfinții lui Dumnezeu. O dată, atunci când Preacuviosul Pahomie cel Mare petrecea în însingurare, în afară de zarva mânăstirii, i s-a înfățișat diavolul întru lumină mare, zicând: „Bucură-te, Pahomie. Eu sunt Hristos, și am venit la tine ca la un prieten al meu“. Sfântul, chibzu-

ind în sine, și-a spus: „Venirea lui Hristos la om este unită cu bucuria, în chip străin de frică. În acel ceas pier toate cugetările omenești: atunci, mintea toată, ațintește cu privirea pe Cel văzut. Ci eu, văzându-l pe acesta care mi se înfățișează, mă umplu de tulburare și de teamă. Acesta nu este Hristos, ci satana“.

Chibzuind astfel, Preacuviosul i-a spus cu îndrăznire celui ce i se arătase: „Diavole ! Pleacă de la mine: blestemat să fii tu, și vedenia ta și răutatea viclenelor tale gânduri“. Diavolul a pierit fără întârziere, umplând chilia de putoare. (Viețile sfinților, 15 mai).

Nu este cu putință omului care se află încă pe tărâmul cugetării trupești, care nu a primit o cugetare duhovnicească asupra firii omenești căzute, să nu pună oarecare preț pe faptele sale și să nu recunoască în sine o oarecare vrednicie, oricâte vorbe smerite ar rosti și oricât de smerit ar părea la arătare unul ca acesta. Adevărata smerenie nu stă în firea cugetării trupești, fiindu-i acesteia cu neputință: smerenia ține de înțelegerea duhovnicească. Preacuviosul Marcu Ascetul spune: „Cei care nu se socotesc pe sine datornici către orice poruncă a lui Hristos, cinstesc trupește legea lui Dumnezeu, neînțelegând cele ce zic, nici cele pe care se întemeiază: de aceea ei socotesc că împlinesc legea desăvârșit prin fapte“ (Cuvânt despre legea duhovnicească, cap.34).

Din cuvintele Preacuviosului Părinte se arată limpede că cel care recunoaște în sine vreun lucru bun, se află în stare de amăgire de sine. Această stare de amăgire de sine slujește ca temei pentru înșelarea demonică: îngerul căzut își află adăpost în înțelegerea greșită, trufașă a creștinului, la care se adaugă lesne și amă-

girea sa, iar prin amăgire îl supune pe om stăpânirii sale, aruncându-l în așa-numita înșelare demonică. Din experiențele arătate mai sus se vede că nici unul din cei înșelați nu s-a socotit pe sine nevrednic de vederea îngerilor, așadar a recunoscut în sine o oarecare vrednicie. Nici nu poate cugeta astfel despre sine omul trupesc și sufletesc. De aceea au și zis Sfinții Părinți îndeobște despre toți nevoitorii lipsiți de deprindere îndeustulătoare cu lucrarea sufletească și neadumbriți de har, că pe pe aceștia liniștirea îi pierde.

Pilduitoare este purtarea Preacuvioșilor Varsanufie cel Mare și a tovarășului său de nevoie Ioan Proorocul (care erau ei înșiși zăvorâți în chinovia avvei Serid, pentru că tot vorbim despre zăvorâți și liniștire). Întreaga obște a acelei mănăstiri, sau cel puțin, cea mai mare parte a obștii, se călăuzea după povățuirile acestor mari bineplăcuți ai lui Dumnezeu, plini din belșug de Duhul Cel Dumnezeiesc; se călăuzea după povețele lor însuși egumenul Serid, pe care Varsanufie cel Mare îl numea fiu. Serid, îl slujea de altfel, pe sfântul Stareț, care petrecea închis cu desăvârșire în chilie, primind la sine doar pe Serid și prin aceasta dând răspunsuri scrise celorlalți frați. Călugării mănăstirii, călăuziți de cuvintele ziditoare ale bărbaților însuflați de Dumnezeu, au arătat sporire duhovnicească grabnică și îmbelșugată. Unii dintre ei au devenit buni pentru viața în zăvorâre, la care au și fost chemați de Dumnezeu, Cel Care văzuse dinainte înzestarea lor. Astfel, Varsanufie cel Mare i-a prevestit lui Ioan de la Berșeba că lui i-a fost mai dinainte rânduită de Dumnezeu liniștirea, și pregătindu-l pe acest monah prin viețuirea după poruncile evanghelice în mijlocul ob-

ștei călugărești, în cuptorul ascultării, la vremea potrivită, arătată de Dumnezeu, l-a adus la zăvorâre. (Răspunsurile 1-54). Din schimbul de scrisori dintre Marele Varsanufie și Ioan de la Berșeba se poate vedea că Ioan era înviforât de cugete pătimase și după intrarea în zăvorâre. Alți monahi cărora le-a fost îngăduită zăvorârea erau și mai tulburați de patimi; dar zăvorârea nu le-a fost oprită. Dimpotrivă, Preacuviosului Avvă Dorotei, care se deosebea atât prin înțelepciunea lumească, precum și prin cea duhovnicească, prin înzestrarea de a călăuzi pe alți monahi și care arătase cu fapta acest dar duhovnicesc, stareții purtători de Duh i-au oprit zăvorârea, oricât ar fi dorit-o el. „Liniștirea“, i-au spus ei, „dă omului pricină de cugetare semeață mai înainte ca el să se fi dobândit pe sine, adică să fie neprihănit. Doar atunci are loc adevărata liniștire, când omul a purtat deja crucea. Și astfel, dacă vei pătimi împreună cu aproapele, vei primi ajutor; iar dacă te vei ține deoaparte de împreuna-pătimitire, voind să intri în cele ce sunt mai presus de măsură ta, să știi atunci că vei pierde și ocea ce ai. Nu te abate nici înăuntru, nici în afară, ci ține mijlocul, pricipând care este voia Domnului, „că zilele rele sunt“ (Efes.5, 16.- Răspunsul 311).

Cuvintele mele au următorul înțeles: nu te încrede în liniștire, și nu fi nepăsător în îndeletnicirile tale, pe care le ai de făcut: iată calea de mijloc, care nu cunoaște primejdia căderii. În liniștire trebuie să ai smerenie, iar în îndeletnicirile tale să fii cu trezvie, și să-ți înfrânezi cugetul tău. Toate acestea nu sunt îngădite de oarecare soroc de vreme. Oricine este dator să rabde cu mulțumire cele ce vin fără putință de ocolire

asupra lui. Cu cât se pogoară omul mai mult în smerenie, cu atâta sporește. Rămânerea în chilia ta nu te face încercat, pentru că tu ești în ea, ferit de necazuri; pare-se că din lipsa luptei cu dracii, care pe cel zăvorât în chilie îl aduce într-asemenea scârbă și război, care sunt cu totul necunoscute monahului de chinovie (Vezi Viețile Preacuvioșilor Antonie cel Mare, Onufrie cel Mare și ale altor pustnici și zăvorâți). Iar prin faptul că lași, înainte de vreme, toate îndeletnicirile, vrăjmașul îți gătește nu odihnă, ci mai mult tulburări, ca să te facă să spui, în cele din urmă: „Mai bine nu m-aș fi născut“ (Răspunsurile 312,313). Preacuviosul Dorotei, recunoscut ca sfânt de către Biserica sobornicească, unul din cei mai aleși scriitori ascetici, a viețuit în chinovie, printre frați, iar după sfârșitul sfinților povățuitori și-a întemeiat propria sa mănăstire și a fost întâi-stătător al ei. Sfântul Ioan Scărarul atenționează că cei înclinați spre cugetare semeată și alte patimi sufletești nu trebuie nicicum să-și aleagă viața în pustnicie, ci să petreacă în mijlocul obștii și să se mântuiască prin lucrarea poruncilor (Cuvântul 8, cap. 10, 18, 21, 25 – Cuvântul 27, cap. 13, 36): căci orice fel de viețuire, fie în pustie, fie în chinovie, atunci când este potrivit, atunci când este potrivit cu voia lui Dumnezeu, și are ca țel a plăcea lui Dumnezeu, este preafericit (88 de capete ale Preacuviosului Simeon Noul Teolog). Din zăvorârea de mai înainte de vreme odrăsește înșelarea drăcească, nu numai cea care bate la ochi, ci și cea care este nevăzută la arătare: a cugețului, a sufletului, fără de asemănare mai primejdioasă decât cea dintâi, ca una care se tămăduiește foarte anevoie, iar adesea nici nu cunoaște tămăduire. Acest

rod al înșelării, care se întemeiază pe cugetarea semeată, este numit de către Sfinții Părinți „părere“ (Ale Sfântului Grigorie Sinaitul, capetele 128,131,132), atunci când nevoitorul primește păreri mincinoase despre lucrurile duhovnicești și despre sine, socotindu-le adevărate. Părerilor și vedeniilor mincinoase le urmează întotdeauna, potrivit legăturii firești de simțire și de lucrare dintre minte și inimă, simțiri amăgitoare, desfătătoare ale inimii: ele nu sunt altceva decât lucrarea unei patimi subțiri a dulceții și slavei deșarte. Cei molipsiți de către această înșelare se fac propăvăduitori ai unei învățături ascetice mincinoase, câteodată și ereziarhi, spre veșnica pieire a lor și a celor apropiați lor. Sfântul Isaac Sirul pomeneste, în cel deal 55-lea Cuvânt, că un oarecare Malpas a dus în pustnicie o viață foarte aspră de nevoitor, cu țelul de a atinge o înaltă stare duhovnicească, și a căzut în trufie și înșelare demonică vădită, făcându-se întemeietor și căpetenie a sectei evhaiților.

Ca pildă de carte ascetică scrisă în acea stare de înșelare numită „părere“ putem da lucrarea lui Toma de Kempis, numită „Urmarea lui Hristos“. Ea răsuflă o patimă subțire a dulceții și o cugetare semeată, care naște în oamenii orbiți și plini pe deasupra peste măsură de patimi, o desfătare pe care ei o socot gustare a harului Dumnezeiesc. Nefericiții și întunecații! Ei nu pricep, că adulmecând damful subțire al patimilor care trăiesc în ei, se îndulcesc de el, socotindu-l în orbirea lor, mireasmă a harului! Ei nu înțeleg că de desfătarea duhovnicească sunt în stare doar sfinții, că înaintea desfătării duhovnicești trebuie să meargă pocăința și curățirea de patimi, că desfătarea duhovni-

cească nu stă în puterea păcătosului, că el trebuie să se cunoască pe sine ca fiind nevrednic de desfătare, să o alunge, dacă aceasta va începe să-i dea târcoale, să o alunge ca pe un lucru nepotrivit cu el, ca pe o vădită și pierzătoare amăgire de sine, ca pe o mișcare subțire a slavei deșarte, a cugetării semețe și a patimii dulcetii. În pustnicie, au ajuns, asemenea lui Malpas, la cea mai vârtoasă înșelare demonică Francisc de Assisi, Ignatîu de Loyola și alți nevoitori ai latinilor (După căderea Bisericii de Apus de la cea din Răsărit), recunoscuți de ei ca sfinți. „Atunci când Francisc a fost răpit la cer” spune scriitorul Vietii acestuia, „Dumnezeu Tatăl, văzându-l, S-a întrebat, fiind pentru o clipă în nedumerire: cui să dea întâietate, Fiului Său Celui după fire, sau fiului după har – Francisc”. Ce poate fi mai cumplit, mai hâd decât această hulă, ce poate fi mai întristător decât această amăgire !

În vremea de astăzi, în patria noastră, putem spune cu hotărâre că viața anahoretică într-o pustie nelocuită este cu neputință, iar zăvorârea – foarte anevoioasă, fiind mai primejdioasă și mai nepotrivită ca oricând. În acest fapt trebuie să vedem voia lui Dumnezeu și să ne supunem ei. Dacă vrei să fii un isihast plăcut lui Dumnezeu, iubeste tăcerea și deprinde-te cu ea cu toată osârdia care-ți stă în putință. Nu-ți îngădui să vorbești în deșert nici în biserică, nici la trapeză, nici la chilie; nu-ți îngădui să ieși din mănăstire decât la mare nevoie și pentru cât mai puțină vreme; nu-ți îngădui a lega cunoștințe, mai cu seamă apropiate, nici în afara, nici înlăuntrul mănăstirii; nu-ți îngădui o purtare slobodă și destinderi vătămătoare; poartă-te ca un străin și călător, atât în mănăstire cât și în viața pă-

mântească îndeobște – și te vei face isihast, pustnic, anahoret, prin dumnezeiasca dragoste. Iar dacă Dumnezeu te va vedea înzestrat pentru pustie sau pentru zăvorâre, atunci El Însuși, cu negrăitele Sale judecăți, îți va orândui viața de pustnicie și liniștire, precum i-a orânduit-o Fericitului Serafim de Sarov, sau îți va orândui zăvorâre, precum a orânduit-o Fericitului Gheorghe, zăvorâtul din mănăstirea Zadonsk.*

* La data scrierii acestei cărți Sfântul Serafim, nu de multă vreme trecut la cele veșnice, nu era canonizat încă de Biserica pravoslavnică rusă, de aceea este numit doar „Fericit” de Sfântul Ignatie.

Despre înșelare

partea a II-a

Ucenicul: Înșiră-mi felurile amăgirii drăcești care se nasc din îndeletnicirea nepotrivită cu rugăciunea în chip necuvenit.

Starețul: Toate felurile de înșelare demonică la care se supune cel ce se nevoiește în rugăciune apar ca urmare a faptului că la temelia rugăciunii nu este pusă pocăința, că pocăința nu s-a făcut izvorul, sufletul, scopul rugăciunii. „Dacă cineva“, spune Preacuviosul Grigore Sinaitul, „în încrederea în sine întemeiată pe părerea de sine,“ (În original se spune: „dacă visează cineva să ajungă prin părere la cele înalte“. Am întrebuițat aici o expresie lămuritoare, ca să arăt mai limpede înțelesul cuvântului părere), visează să ajungă la stări înalte de rugăciune și a dobândit râvnă nu ade-vărată, ci satanicească: pe acela, diavolul îl prinde re-pede în lațurile sale, ca pe un slujitor al său“. Oricine se silește să intre la nunta Fiului lui Dumnezeu nu în veșminte curate și luminate, puse în rânduială prin pocăință, ci de-a dreptul în zdrențele sale, în starea omului vechi, de păcătoșenie și amăgire de sine este aruncat în întunericul dinafară: în înșelarea drăcească. „Te sfătuiesc“, spunea Mântuitorul celui chemat la

preoția cea de taină, „să cumperi de la Mine aur lămurit în foc, ca să te îmbogățești, și veșminte albe, ca să te îmbraci și să nu se dea pe față rușinea goliciunii tale, și unge cu alifia lacrimilor „ochii tăi“ cei simțiți și ochii „minții“ ca să vezi. Eu pe câți îi iubesc, îi mustru și îi pedepsesc: sârguiește, dar, și te pocăiește“ (Apoc. 3, 18-19). Pocăința și toate cele ce o alcătuiesc, cum ar fi: străpungerea sau îndurerarea duhului, plânsul inimii, lacrimile, osândirea de sine, pomenirea și simțirea din vreme a morții, a judecății lui Dumnezeu și a muncilor celor veșnice, simțirea că Dumnezeu este de față, frica de Dumnezeu – toate acestea sunt daruri Dumnezeiești, daruri de mare preț, daruri care sunt începutul și temelia oricărei sporiri, chezașia darurilor mai înalte și veșnice. Fără a le fi primit pe acestea mai înainte, nu este cu putință să ni se încredințeze darurile cele din urmă. „Oricât de înalte ar fi nevoințele noastre“, a spus Sfântul Ioan Scărarul, „dacă nu am dobândit inimă îndurerată, atunci nevoințele noastre sunt și mincinoase și deșarte“ (Scara, Cuvântul al 7-lea). Pocăința, duhul înfrânt, plânsul, sunt semne care dau mărturie despre nevoința cu bună cuviință în rugăciune; lipsa lor este un semn al abaterii spre o direcție greșită, semn al amăgirii sau al sterpiciunii. Una sau cealaltă, adică înșelarea sau sterpiciunea (lipsa de roade), alcătuiesc o urmare cu neputință de ocolit a îndeletnicirii cu rugăciunea într-un chip nepotrivit, iar îndeletnicirea cu rugăciunea în chip nepotrivit este nedespărțită de amăgirea de sine.

Cel mai primejdios dintre felurile de rugăciune nepotrivită este atunci când cel care se roagă alcătuiește prin puterea închipuirii sale năzăriri sau himere, luân-

du-le, la arătare din Sfânta Scriptură, iar de fapt – din propria lui stare, din căderea sa, din păcătoșenia sa; prin aceste închipuiri își măgulește părerea de sine, slava deșartă, cugetarea semeață, trufia, se amăgește pe sine însuși. Se poate vedea lesne că toate alcătuirile închipuirii firii noastre căzute, schimonosite de cădere, nu sunt adevărate – ele sunt născocire și minciună, atât de iubite, atât de în firea îngerului căzut. Visătorul, odată cu primul pas făcut pe calea rugăciunii, iese din tărâmul adevărului, pășește pe tărâmul minciunii, pe tărâmul satanei, se supune de bunăvoie înrâuririi satanei. Sfântul Simeon, Noul Teolog, zugrăvește astfel rugăciunea visătorului și roadele ei: „El ridică spre cer mâinile, ochii și mintea, își închipuie în mintea sa“ – asemenea lui Klopstock și lui Milton – „sfaturile Dumnezeiești, bunătățile cele cerești, cinurile sfinților îngeri, locașurile îngerilor; pe scurt, adună în închipuirea sa toate cele auzite din Dumnezeiasca Scriptură, le cercetează în vremea rugăciunii, caută la cer; prin toate acestea își stârnește sufletul său către Dumnezeiasca dorire și dragoste; câteodată varsă lacrimi și plânge. În acest chip, inima lui se trufește încetul cu încetul, fără a pricepe el aceasta cu inima; i se pare că cele săvârșite de el sunt rodul harului Dumnezeiesc spre mângâierea lui, și roagă pe Dumnezeu ca să-l învrednicească a petrece pururea în această lucrare. Acesta este semnul înșelării. Un asemenea om de s-ar și liniști cu liniștire desăvârșită, nu poate să scape de nebunie și sminteală. Iar dacă totuși nu se întâmpla cu el aceasta, oricum nu va ajunge niciodată la cinul duhovnicesc al priceperii și virtuții sau despătimirii. Într-acest chip, s-au înșelat cei care au văzut lumină și strălucire cu

ochii aceștia trupești, au mirosit bună-mireasmă cu mirosul lor, au auzit glasuri cu urechile lor. Unii din ei s-au îndrăcit, strămutându-se, cu mintea vătămată, dintr-un loc într-altul; alții au primit un demon în chip de înger luminos, s-au înșelat și au trăit neîndreptați până la sfârșit, fără a primi sfat de la nici unul dintre frați; alții, îndemnați fiind de diavol, și-au pus capăt zilelor; unii s-au aruncat în prăpastie; alții s-au spânzurat. Și cine poate a socoti feluritele amăgiri ale diavolului, cu care amăgește el, și care sunt cu neputință de așternut în cuvinte? Totuși, din cele spuse de noi, orice om cu capul pe umeri poate să afle vătămarea care ia naștere din acest fel de rugăciune. Iar dacă vreunul din cei care îl întrebuințează nu va pătimi nici una din nenorocirile arătate mai sus, din pricină că trăiește în obște – căci în aceste nenorociri cad mai mult pustnicii, care trăiesc în singurătate – însă unul ca acesta își va petrece întreaga viață fără să izbândească nimic“ (Despre primul chip al luării aminte și rugăciunii, Filocalia vol. I).

Toți Sfinții Părinți care au descris nevoița rugăciunii minții ne opresc nu numai a alcătui de la sine închipuiri, ci și a ne pleca, prin voia și încuviințarea noastră, spre închipuirile și nălucirile care ni se pot înfățișa pe neașteptate, fără a atârna de voia noastră. Și aceasta se întâmplă în timpul nevoiței la rugăciune, mai cu seamă în liniștire. „Nu primi nicicum“, spune Preacuviosul Grigorie Sinaitul, „dacă vei vedea ceva cu ochii cei simțiți ori cu mintea, în afara sau înlăuntrul tău, de-ar fi chipul lui Hristos, sau chip de înger, sau al vreunui sfânt, sau dacă ți se va arăta lumină... Fii cu luare- aminte și pază! Nu-ți îngădui a te

încrede în ceva, nu arăta învoire cu gândul și cu glasul la nimic, nu te încrede în grabă vreunei arătări, de-ar fi ea adevărată și bună; fii rece către ea și înstrăinat, păzind statornic mintea ta lipsită de închipuiri, fără a alcătui în sine vreun chip și fără a fi întipărită de nici un chip. Cel ce a văzut oarece cu mintea sau cu simțurile, de-ar fi vedenia și de la Dumnezeu, și o primește cu grăbire, lesne cade în înșelare – cel puțin, își descoperă înclinarea spre înșelare, primind vedenia cu grabă și ușurătate. Noul începător trebuie să-și întoarcă toată luarea-aminte spre singură lucrarea inimii și doar pe aceasta s-o recunoască neamăgitoare – iar altceva nimic să nu primească până ce nu va fi intrat în despățimire. Dumnezeu nu se mânie pe cel ce se teme de înșelare și veghează asupra sa cu cea mai mare luare-aminte, chiar dacă acesta nu va primi ceva trimis de Dumnezeu, necercetînd aceea cu toată osârdia; dimpotrivă, Dumnezeu îl va lauda pe unul ca acesta pentru buna sa înțelegere“ (Despre primul chip al luării-aminte și rugăciunii). Sfântul Amfilohie, care era intrat în călugărie din tinerețe, s-a învrednicit la vârsta bărbăției și a bătrâneții să ducă viață sihăstrească în pustie. Închizându-se într-o peșteră, el se îndeletnicea cu liniștirea, și a atins o mare sporire. Atunci când s-au împlinit patruzeci de ani de când ducea viață pustnicească, i s-a arătat noaptea un înger și i-a zis: „Amilohie ! mergi în oraș și paște oile cele duhovnicești“. Amfilohie petrecea luând-aminte la sine și n-a băgat deloc în seamă porunca îngerului. În noaptea următoare îngerul s-a arătat din nou, înnoind porunca și adăugând că el vine de la Dumnezeu. Și iarăși Amfilohie nu a arătat supunere îngerului, temându-se ca nu

cumva să fie amăgit și aducându-și aminte de vorbele Apostolului, că și satana ia chip de înger de lumină (2.Cor. 11,14). În ce-a de-a treia noapte, îngerul s-a arătat din nou și încredințându-l pe Amfilohie asupra sa printr-o slavoslovie a Dumnezeirii pe care duhurile cele lepădate nu o pot suferi, l-a luat pe bătrân de mână, l-a scos din chilie și l-a dus într-o biserică ce se găsea în apropiere. Ușile bisericii s-au deschis singure. Biserica s-a umplut de lumină cerească; în ea se aflau mulțime de bărbați sfinți în veșminte albe, cu fețele strălucind ca soarele. Aceștia l-au hirotonit pe Amfilohie episcop al orașului Iconium (Viețile Sfinților, 23 noiembrie). Purtându-se întocmai pe dos, Preacuvioșii Isaachie și Nichita ai Lavrei Pecerska, noi și necercați în viața pustnicească, au suferit cumplită nenorocire, încrezându-se cu nechibzuință în vedeniile ce li se arătaseră. Celui dintâi i s-a arătat o mulțime de demoni întru strălucire: unul dintre demoni a luat chipul lui Hristos, iar ceilalți chip de sfinți îngeri. Pe cel de-al doilea l-a amăgit demonul mai întâi prin bună-mireasmă și glas, pasămite Dumnezeiesc, iar apoi a stătut înaintea ochilor lui în chip de înger (Patericul Lavrei Pecerska). Monahii încercați în viața călugărească, monahii cu adevărat sfinți se tem de înșelare și nu au încredere în sine cu mult mai mult decât începătorii, și mai cu seamă decât aceia care sunt cuprinși de înfierbântare către nevoiță. Cu dragoste fierbinte, Preacuviosul Grigorie Sinaitul îl preîntâmpină asupra înșelării pe isihastul pentru care a fost scrisă cartea lui. „Voiesc să ai întru cunoștință cele despre înșelare; voiesc aceasta cu scopul de a te putea păzi pe tine însuși de înșelare, ca prin cuvântul neluminat de

smerenia cuviincioasă, nu cumva să-ți pricinuiști o mare vătămare, nu cumva să-ți pierzi sufletul tău. Libera voie a omului înclină lesne spre părăsirea cu potrivnicii noștri, și mai cu seamă voia celor neîncercați, fragezi în nevointă, ca a unora ce sunt încă stăpâniți de demoni" (Patericul Lavrei Pecerska). Cât de adevărat este cuvântul ! Se pleacă, se lasă trasă libera noastră voie spre înșelare: pentru că orice înșelare lingusește părerea noastră de sine, slava deșartă, trufia noastră. „Demonii se află în apropierea începătorilor și a celor aflați în rânduială de sine (idioritmici), pe care îi înconjură, întinzându-și lațurile cugetelor și închipuirilor vătămătoare, pregătind prăpăstii spre cădere. Cetatea începătorilor – întreaga ființă a fiecăruia dintre ei – se află încă sub stăpânirea balaurilor... Nu te lăsa, din ușurătate, în seama celor ce ți se înfățișează, ci să petreci întru bună întemeiere, păstrând cele bune cu multă chibzuință, și lepădând cele viclene... Să-ți fie știut că lucrările harului sunt lămurite; demonul nu le poate învăța: nu poate învăța nici blândetea, nici seninătatea, nici smerenia, nici ura față de lume; el nu îmblânzește patimile și iubirea de desfătare, așa cum o face harul. Lucrările acestuia sunt: îngâmfarea, cugetarea semeață, încredere în sine; într-un cuvânt, toate chipurile răutății. După lucrarea ei poți să cunoști lumina care răsare în sufletul tău – dacă este Dumnezeiască sau de la satana" . Se cuvine a ști că această deosebire este la măsura monahilor sporiți și nicidecum a începătorilor. Deși Preacuviosul Sinait vorbește cu un începător – însă cu un începător în ale liniștirii, dar care după anii petrecuți în mânăstire și

după vârsta trupească era bătrân, după cum se poate vedea din carte.

Ucenicul: Nu ți s-a întâmplat vreodată să vezi pe cineva venit în stare de înșelare drăcească din pricina zburdării închipuirii în vremea rugăciunii ?

Starețul: Ba mi s-a întâmplat. Un oarecare funcționar care trăia în Petresburg, se nevoia cu asprime la rugăciune, fapt pentru care a ajuns într-o stare neobișnuită. Despre nevoia lui și urmările sale el i-a făcut cunoscut protoiereului bisericii cu hramul Acoperământul Măcii Domnului, care este în Kolomno. Protoiereul, vizitând o oarecare mănăstire din eparhia Sankt-Petersburg, l-a rugat pe unul din monahii acelei mănăstiri să stea de vorbă cu funcționarul. „Starea ciudată în care a ajuns funcționarul din pricina nevoinei“, a spus cu mult bun-simț protoiereul, „ar putea fi lămurită mai lesne de niște trăitori în mănăstire, ca unii ce sunt mai deprinși cu amănuntele și întâmplările neprevăzute ale nevoinei ascetice“. Monahul s-a învoit. După oarecare vreme, funcționarul a venit în mănăstire. La convorbirea dintre el și monah am fost și eu de față. Funcționarul a început îndată să povestească despre vedeniile sale – că vede mereu la rugăciune lumină venind din icoane, simte bună-mireasmă, iar în gură o dulceață neobișnuită și așa mai departe. Monahul, ascultând această istorisire, l-a întrebat pe funcționar: „Nu v-a trecut prin gând să vă puneți capăt zilelor ?“. „Cum să nu !“ a răspuns funcționarul: „m-am aruncat, deja, odată în Fontanka*, dar m-au scos“. S-a arătat că funcționarul întrebuinta acel fel de rugăciune, descris de Sfântul Simeon, care

---

* Afluent al râului Neva (n.t).

aprinde închipuirea și sângele, omul căpătând, între timp, o putere nemaipomenită de postire aspră și priveghere. La starea de amăgire de sine pe care omul și-o alege de bună-voie, diavolul și-a adăugat lucrarea sa, înrudită cu această stare, iar amăgirea de sine omească a trecut în vădită înșelare diavolească. Funcționarul vedea lumină cu ochii cei trupești: buna-mireasmă și dulceața pe care le simțea atârnau de simțurile trupești. Dimpotrivă, vedeniile sfinților și stările lor cele mai presus de fire sunt pe de-a-ntregul duhovnicești (Sfântul Isaac Sirul, Cuvântul 55): nevoitorul devine în stare să le primească abia după deschiderea ochilor sufletului său de către harul Dumnezeuiesc, înviind deopotrivă și celelalte simțuri ale sufletului, care până atunci petreceau în nelucrare (Preacuviosul Simeon, Noul Teolog, Cuvântul despre credință); la vedenia dăruită de har iau parte și simțurile cele trupești ale sfinților, dar numai atunci când trupul trece din starea pătimașă, în cea despătimită. Monahul a început să-l înduplece pe funcționar să părăsească felul de rugăciune întrebuițat de el, lămurindu-i cât de greșit este acest fel de rugăciune și cât de greșită este starea la care se ajunge prin el. Funcționarul s-a împotrivit sfatului cu încăpățănare. „Cum să mă lepăd de un har vădit !” – a răspuns el împotrivă.

Luând aminte la purtarea funcționarului, am simțit față de el o negrăită milă, și deopotrivă mi s-a părut oarecum caraghios. De pildă, i-a pus monahului următoarea întrebare: „Atunci când din îmbelșugarea dulceții mi se umple gura de scuipat, acesta începe să curgă pe podea: e păcat, oare ?” Întocmai: cei care se află în înșelare drăcească stârnesc milă, ca unii care

nu se mai stăpânesc pe sine și se află, cu mintea și inima, în robia celui viclean, a duhului celui lepădat. Ei alcătuiesc, totodată, și o priveliște caraghioasă: spre batjocură sunt dați de către duhul cel viclean care-i stăpânește, care i-a adus în starea de înjosire, amăgindu-i prin slava deșartă și semeța cugetare. Cei înșelați nu pricep nici robia în care se află, nici ciudătenia purtării lor, oricât de bătătoare la ochi ar fi această robie, această ciudătenie a purtării. Iarna lui 1828 spre 1829 am petrecut-o în Pustia Ploșcensk (Eparhia Orlov). În vremea aceea, trăia acolo un bătrân aflat în înșelare. Acesta și-a retezat mâna, presupunând că împlinește prin aceasta porunca evanghelică și povestea oricui avea plăcerea să-l asculte că mâna retezată s-a făcut sfinte moaște, fiind păstrată și cinstită cu evlavie în mănăstirea moscovită Simonov; că el, bătrânul, aflându-se la cinci sute de verste depărtare de Simonov, simte când arhimandritul de acolo sărută mâna dimpreună cu obștea. Starețul era apucat de tremurici, totodată începea să șuiere foarte tare: el socotea aceasta ca o roadă a rugăciunii; privitorilor, însă, li se părea o schimonoseală vrednică doar de milă ori de răs. Copiii orfani care trăiau pe lângă mănăstire, se amuzau pe seama bătrânului, maimuțărindu-l înaintea ochilor lui. Bătrânul se mânia, se arunca ba asupra unuia, ba asupra altuia, îi trăgea de păr. Nimeni dintre monahii vrednici de cinstire ai mănăstirii nu a putut să-l încredințeze pe cel înșelat că se află într-o stare de amăgire, în neorînduală sufletească.

După ce funcționarul a plecat, l-am întrebat pe monah: „De unde v-a trecut prin gând să-l întrebați pe funcționar despre încercarea de a-și lua viața ?“.

Monahul a răspuns: „Așa cum în timpul plânsului celui după Dumnezeu vin clipe de neobișnuită împăcare a conștiinței, lucru care alcătuiește mângâierea celor ce plâng, și în timpul desfătării celei mincinoase, aduse de înșelarea drăcească, vin clipe în care înșelarea își leapădă, cum ar veni, haina, și se lasă gustată așa cum este ea de fapt. Aceste clipe sunt cumplite ! Amărăciunea lor și deznădejdea pricinuită de această amărăciune sunt de nesuferit. În această stare în care îl aduce înșelarea i-ar fi mai ușor celui înșelat s-o recunoască pe aceasta și să ia măsuri spre a se vindeca. Vai ! Începutul înșelării este trufia – iar roada ei, trufia cea peste măsură. Cel înșelat, socotindu-se vas al harului Dumnezeiesc, disprețuiește mântuitoarele preîntâmpinări ale celor apropiați, precum a băgat de seamă Sfântul Simeon. Între timp, accesele de deznădejde devin din ce în ce mai puternice: în cele din urmă, deznădejdea aduce la ieșirea din minți și încununază prin sinucidere. La începutul veacului nostru se nevoia în pustia Sofroniev (Eparhia Kursk) schimonahul Teodosie, care-și atrăsese cinstirea obștii și a mirenilor prin viața sa aspră, înaltă. O dată, i s-a părut că a fost răpit la rai. După terminarea vedeniei, a mers la întâi-stătător, a povestit minunea în amănunt, și și-a făcut cunoscută părerea de rău pentru faptul că s-a văzut în rai numai pe sine, iar din obște pe nimeni altcineva. Faptul nu a atras întâi-stătătorului luarea-aminte cuvenită: acesta, a strâns obștea și cu duh înfrânt le-a povestit despre vedenia schimonahului și i-a îndemnat a viețui mai cu râvnă și într-un chip mai plăcut lui Dumnezeu. După trecerea a oarecare vreme, au început

să apară ciudătenii în purtarea schimonahului. Totul s-a sfârșit atunci când l-au găsit spânzurat în chilia sa“.

Am avut și eu parte de următorea întâmplare vrednică de luare-aminte. M-a cercetat, odată, un ieroschimonah atonit, venit în Rusia pentru colectă. Ne-am așezat în chilia mea de oaspeți, și a început să-mi zică: „Roagă-te pentru mine, părinte: dorm mult, mănânc mult !“. În vreme ce-mi spunea acestea, simțeam dragostea care ieșea din el, fapt pentru care i-am și răspuns: „Nu mănânci mult și nu bei mult: oare nu este în tine ceva deosebit ?“ și l-am rugat să intre în chilia dinlăuntru. Mergând înaintea lui și deschizând ușa chiliei dinlăuntru, mă rugam în gândul meu lui Dumnezeu ca să dăruiască folos sufletului meu flămând din partea aceluia ieroschimonah atonit, dacă el va fi fiind cu adevărat rob al lui Dumnezeu. Întocmai: băgasem de seamă la el ceva deosebit. În chilia dinlăuntru ne-am așezat iarăși ca să stăm de vorbă, și am început să-l rog: „Fă milostenie, învață-mă să mă rog. Tu trăiești în cel dintâi loc monahicesc de pe pământ, printre mii de monahi: într-un asemenea loc și în mijlocul unei adunări atât de numeroase de monahi numaidecât trebuie să se găsească mari rugători, care cunosc lucrarea cea de taină a rugăciunii și îi călăuzesc la ea și pe cei apropiați, după pilda lui Grigore Sinaitul și Grigore Palama, după pilda multor altor luminători atoniți“. Ieroschimonahul s-a învoit numai-decât să-mi fie povățuitor – și o, groază ! Cu cea mai mare înfierbântare a început să-mi arate metoda mai sus arătată de rugăciune extatică, întemeiată pe închipuire. Mă uit la el – era într-o înfierbântare grozavă ! Avea înfierbântate și sângele și închipuirea ! Era în

mulțumire de sine, în extaz, în amăgire de sine, în înșelare ! Lăsându-l să se descarce, am început, puțin câte puțin, jucându-mi în continuare rolul de povățuit, să îi înfățișez învățătura Sfinților Părinți despre rugăciune, arătându-i-o în Filocalie și cerându-i să mi-o lămurească. Atonitul a căzut într-o nedumerire desăvârșită. Am văzut că nu are cunoștință nicidecum despre învățătura Părinților cu privire la rugăciune ! În continuarea discuției noastre, i-am zis: „Uite ce e, starețe ! Vei locui în Petersburg – să nu stai defel la catul de sus; să-ți iei odaie numaidecât la cel de jos !“. De ce așa ?“ a întors cuvântul atonitul. „Pentru că“, am spus eu, „dacă le trece prin cap îngerilor ca, răpindu-te pe neașteptate, să te ducă din Petersburg la Athos, și luându-te de la catul de sus, te vor scăpa, ai să te strivești de moarte; iar dacă te vor lua de la cel de jos și te vor scăpa, ai să te-alegi doar cu lovituri ușoare“. „Închipuie-ți“, mi-a răspuns atonitul, „de câte ori, deja, stând la rugăciune, mi-a venit cu putere gândul că îngerii mă vor răpi și mă vor lăsa în Athos !“ S-a vădit că ieroschimonahul purta lanțuri, nu dormea mai deloc, mânca foarte puțin și simțea în trup asemenea fierbințeală, că iarna nu avea nevoie de îmbrăcăminte groasă. Spre sfârșitul convorbirii noastre, mi-a venit în gând să fac precum urmează: am început să-l rog pe atonit ca el, postitor și nevoitor fiind, să pună la încercare asupra sa metoda Sfinților Părinți, care cere ca mintea să fie la vremea rugăciunii cu desăvârșire liberă de orice închipuire, cufundându-se toată în luarea-aminte față de cuvintele rugăciunii, închizându-se și cuprinzând-o, potrivit spuselor Sfântului Ioan Scărarul, în cuvintele rugăciunii. (Scara, Cuvântul 28, cap.17).

În timpul acestei lucrări, inima se face, de obicei, împreună-lucrătoare minții printr-un simțământ mântuitor de întristare pentru păcate, precum a spus Precuviosul Marcu Ascetul: „Mintea care se roagă fără împrăștiere strâmtorează inima: iar „inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi“ (Ps. 50, 19. Cuvântul despre cei ce socot a se îndreptăți din fapte, cap. 34, Filocalia, vol.1).

„După ce faci pe tine încercarea“, i-am spus atonitului, „adu-mi și mie la cunoștință despre roada ei; căci această încercare este anevoioasă pentru mine însumi, datorită vieții împrăștiate pe care o duc“. Atonitul s-a învoit cu bucurie la îmbierea mea. După câteva zile vine la mine și îmi spune: „Ce mi-ai făcut?“. „Dar ce s-a întâmplat?“. „Păi cum am început să mă rog cu luare- aminte, închizând mintea în cuvintele rugăciunii, toate vedeniile mele s-au dus, și deja nu mai pot să mă întorc la ele“. Vorbind mai departe cu atonitul, nu am mai văzut la el acea încredere în sine și îndrăzneală care săreau în ochi la prima întâlnire și care se fac, de obicei, văzute la oamenii aflați în amăgire de sine, cărora li se pare că sunt sfinți, sau care se află în înșelare duhovnicească. Atonitul și-a arătat chiar dorința de a asculta sărmanele mele sfaturi. Atunci când l-am povățuit să nu se deosebească prin felul văzut de viețuire față de ceilalți monahi, întrucât aceasta duce la cugetare semeată (Scara, Cuvântul 4, cap. 82, 83. Precuviosul Varsanufie cel Mare, răspunsul 275. Viața și învățăturile Precuviosului Apollo, Pateric), și-a scos lanțurile de pe el și mi le-a dat.

După o lună a venit iarăși la mine și mi-a spus că a încetat fierbințeala din trupul lui, că are nevoie de

îmbrăcămintă călduroasă și doarme cu mult mai mult. Totodată, povestea că în Muntele Athos sunt mulți, unii bucurându-se de faima sfințeniei, care întrebuințează acea metodă de rugăciune pe care o întrebuința el, deprinzându-i cu ea și pe alții. Nu-i de mirare ! Sfântul Simeon Noul Teolog, care a trăit cu opt sute de ani înaintea vremurilor noastre, spunea că foarte puțini se îndeletnicesc cu rugăciunea întru luare-aminte (Despre cel de-al treilea chip al rugăciunii). Preacuviosul Grigore Sinaitul, trăitor în veacul al patrusprezecelea după nașterea lui Hristos, atunci când a mers în Muntele Athos, a aflat că numeroșii călugări de acolo nu aveau nici o idee despre rugăciunea minții; se îndeletniceau doar cu nevoițele trupești, săvârșind rugăciunile doar cu buzele și cu glasul (Viața Preacuviosului Grigorie Sinaitul). Preacuviosul Nil Sorski, trăitor la sfârșitul veacului al cincisprezecelea și începutul celui de al șaisprezecelea, cercetând și el Muntele Athos, spune că în vremea sa numărul celor care se rugau cu luare-aminte se împuținase peste măsură (Înainte-cuvântare la Predania sau Tipicul Schitului).

Starețul arhimandrit Paisie Velicikovski s-a strămutat în Muntele Athos, din Moldova, în anul 1747. În scurtă vreme, a cercetat toate mănăstirile și schiturile, a stat de vorbă cu numeroși bătrâni pe care părerea obștească a Sfântului Munte îi ținea de monahi foarte încercați și sfinți. Atunci, însă, când a început să-i întrebe pe acești monahi despre cărțile Sfinților Părinți care au scris despre rugăciunea minții, s-a arătat nu doar că nu aveau habar că vor fi fost pe lume asemenea cărți, ci și că nu știau nici măcar numele sfinților Scriitori; Filocalia nu fusese, încă, tipărită în

grecește (Din scrisoarea starețului Paisie către starețul Teodosie. Scrierile lui Paisie, ed. Pustiei Optina). Rugăciunea cu luare-aminte cere lepădare de sine, și puțini se hotărăsc să se lepede de sine. Cel închis în sine prin luarea-aminte, care se află în stare de uimire din pricina vederii păcătoșeniei sale nu este în stare de vorbire multă și, îndeobște, de scene de efect și actorie – unul ca acesta apare înaintea celor ce nu cunosc nevoița lui tainică oarecum ciudat, curios, „neisprăvit“ în toate privințele. Ușor este, oare, să te deosebești de părerea lumii? Iar lumea, cum să-l cunoască pe nevoitorul adevăratei rugăciuni, când nevoița aceasta este ea însăși cu totul necunoscută lumii? Altfel stau lucrurile cu cel aflat în amăgire de sine! Nu mănâncă, nu bea, nu doarme, iarna umblă doar în rasă, poartă lanțuri, vede vedenii, pe toți îi învață și îi muștră cu o nerușinare plină de îndrăzneală, fără nici o dreptate, fără rost, cu înfierbântare a sângelui, înfierbântare trupească, pățimașă, și îndemnat de această înfierbântare nenorocită și pierzătoare. Sfânt și gata! De multă vreme s-au făcut băgate de seamă gustul și înclinarea pe care le are societatea omească spre asemenea lucruri: „răbdați“, scrie Apostolul Pavel către Corinteni, „de vă robește cineva, de vă mănâncă cineva, de vă ia ce e al vostru, de vă privește cineva cu mândrie, de vă lovește cineva peste obraz“ (2 Cor. 11, 20). În continuare, Sfântul Apostol spune că el, fiind în Corint, nu a putut să se poarte cu îndrăzneală și obraznicie: purtarea lui a purtat pecetea smereniei, a „blândetii și îngăduinței lui Hristos“ (2 Cor. 10,1). O mare parte dintre nevoitorii Bisericii Apusene, socotiți în sânul acesteia ca foarte mari

sfinți – aceasta după căderea ei de la Biserica Răsăriteană și îndepărtarea Sfântului Duh de la ea – s-au rugat și au ajuns la vedenii, bineînțeles mincinoase, prin metoda pe care am amintit-o. Acești păruți sfinți se aflau în cea mai cumplită înșelare drăcească. Înșelarea își ridică, deja, în chip firesc capul pe temeiul hulirii împotriva lui Dumnezeu prin care este schimonosită la eretici credința dogmatică. Purtarea nevoitorilor latinilor, cuprinși fiind de înșelare, a fost întotdeauna „extatică“ din pricina neobișnuitei lor înfierbântări trupești și pătimașe. Într-o asemenea stare se afla Ignățiu de Loyola, întemeietorul Ordinului iezuiților. Închipuirea lui era atât de aprinsă și de atâțată, încât, precum el însuși spunea, avea nevoie doar să o voiască și să întreprindă oarecare efort ca să-i apară înaintea, după bunul său plac, iadul sau raiul. Apariția raiului și iadului se săvârșea nu doar prin lucrarea închipuirii omenești; lucrarea închipuirii omenești, de una singură, este neîndestulătoare pentru aceasta: faptul se săvârșea prin lucrarea demonilor, care își uneau prisositoarea lor lucrare cu lucrarea neîndestulătoare omenească, adăugând lucrare la lucrare, plinind o lucrare prin cealaltă, pe temelia liberei voințe a omului care și-a ales și și-a însușit o îndreptare mincinoasă. Se știe că adevăraților sfinți ai lui Dumnezeu vedeniile li se dăruiesc numai și numai prin bunăvoința și lucrarea lui Dumnezeu, iar nu după voia omului și nu prin propriile lui eforturi – se dăruiesc pe neașteptate, foarte arareori, când este neapărată nevoie, potrivit minunatei economii a lui Dumnezeu, iar nu la întâmplare (Sfântul Isaac Sirul, Cuvântul al 36-lea). Nevoința aspră a celor aflați în înșelare se însoteste, de

obicei, de o adâncă stricăciune sufletească. După aceasta se poate măsura văpaia care îi mistuie pe cei înșelați. În sprijinul celor spuse stau povestirile din istorie și mărturia Părinților. „Cel ce vede duhul amăgirii – în vedeniile care-i sunt înfățișate“, a spus Preacuviosul Maxim Capsocalivitul, „foarte adesea este supus iuțimii și mâniei; buna-mireasmă a smereniei ori rugăciunii, ori lacrimii adevărate nu încapă într-ânsul. Dimpotrivă, unul ca acesta se laudă mereu cu virtuțile sale, este plin de slavă deșartă și se dedă întruna, fără frică, patimilor viclene (Convorbirea Preacuviosului Maxim Capsocalivitul cu Preacuviosul Grigore Sinaitul, Filoc. rom., vol. 7).

Ucenicul: Faptul că această metodă de rugăciune este greșită și legătura ei cu amăgirea de sine și înșelarea îmi sunt acum limpezi; fă-mă prevăzător acum și cu privire la celelalte feluri de rugăciune nepotrivită și la starea amăgitoare care este legată de ele.

Starețul: Precum duce la amăgire de sine și înșelare lucrarea greșită a minții, tot așa duce la ele și lucrarea greșită a inimii. Sunt pline de trufie nehibzuită dorința și năzuința de a vedea vederi duhovnicești cu o minte necurățită de patimi, neînnoită și nerezidită de către dreapta Sfântului Duh: pline sunt de aceeași trufie și nehibzuită, dorința și năzuința inimii de a se îndulci de simțiri sfinte, duhovnicești, dumnezeiești, atunci când ea nu este încă în stare de asemenea îndulcirii. Precum mintea necurățată care, dorind a vedea vedenii Dumnezeiești și neavînd putința de a le vedea, alcătuieste pentru sine vedenii din sine însăși, amăgindu-se și înșelându-se cu ele – tot așa și inima, silindu-se a gusta dulceața dumnezeiască și alte simțiri dumnezeiești, și

neafându-le în sine, se lingușește cu ele pe sine, se amăgește, se înșeală, se pierde pe sine, intrând pe tărâmul minciunii, în părtășie cu demonii, supunându-se înrăuririi lor, lăsându-se înrobătă de stăpânirea lor.

O singură simțire dintre toate simțirile inimii aflate în starea căzută poate fi întrebuintată la nevăzuta slujire a lui Dumnezeu: întristarea pentru păcate, pentru păcătoșenie, pentru cădere, pentru pierzania sufletului – acesta se numește plâns, pocăință, străpungere a duhului. Pentru aceasta dă mărturie Sfânta Scriptură. „Dacă ai fi voit jertfă, Ți-aș fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi“ (Ps. 50, 18, 19): fiecare simțire a inimii în parte precum și toate împreună nu Ți sunt bineplăcute, pângărite fiind de păcat și schimonosite prin cădere. „Jertfa lui Dumnezeu – duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi“ (Ps. 50, 18, 19). Această jertfă îndepărtează în chip firesc aducerea celorlalte jertfe: simțământul de pocăință face să amuțască toate celelalte simțăminte. Pentru ca jertfele celorlalte simțăminte să se facă bineplăcute lui Dumnezeu, trebuie ca mai înainte să se reverse bunăvoirea lui Dumnezeu peste Sionul nostru, trebuie ca mai înainte să se reclădească zidurile Ierusalimului nostru dăruat. Domnul este Drept și Atotsfânt: numai jertfele drepte, curate, pe care e în stare să le aducă firea omenească abia după înnoirea sa, sunt bineplăcute Domnului Celui Drept și Atotsfânt. Jertfele și arderile de tot pângărite El nu le va binevoi. Să ne îngrijim a ne curăți prin pocăință! „Atunci vei binevoi jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viței“ (Ps. 50, 21): simțirile renăscute ale omului înnoit prin Sfântul Duh.

Cea dintâi poruncă dată de Mântuitorul lumii tuturor oamenilor, fără deosebire, este porunca despre pocăință: „a început Iisus a propăvădui și a spune: pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor“ (Matei 4, 17). Porunca aceasta cuprinde, înmănunchează în sine toate celelalte porunci. Acelor oameni care nu pricepeau însemnătatea și puterea pocăinței, Mântuitorul le-a zis nu o dată: „Mergând, învățați-vă ce înseamnă: Milă voiesc, iar nu jertfă“ (Matei 9, 13). Aceasta înseamnă că Domnul, milostivindu-Se de oamenii căzuți și pieriți, le-a dăruit tuturor pocăința, ca singur mijloc de mântuire, întrucât toți sunt cuprinși de cădere și de pieire. El nu cere, nici nu doarește de la ei jertfe de care nu sunt în stare, ci voiește ca să se milostivească de ei înșiși, să-și recunoască nenorocirea, slobozindu-se din ghearele ei prin pocăință. La cuvintele sus-pomenite, Domnul a adăugat aceste vorbe grozave: „Nu am venit“, a zis El, „să chem pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință“. Pe cine numește drepti? Pe acei păcătoși nefericiți și orbiți, care, amăgiți fiind de către părerea de sine, nu socot că au trebuință în chip firesc de pocăință, și, de aceea, fie că se leapădă de ea, fie că nu-i duc grijă. Ce nefericire! Prin aceasta ei se leapădă de Mântuitorul și pierde comoara mântuirii. „Vai sufletului“, spune Preacuviosul Macarie cel Mare, „care nu-și simte rănilile sale și i se pare, din pricina marii, nemăsuratei vătămări pe care i-a adus-o răul, că este pe de-a-ntregul străin de această vătămare. Un asemenea suflet nu mai este deja cercetat și doftoricit de către Doctorul Cel Bun, ca unul care de bunăvoie și-a lăsat rănilile neîngrijite și se socoate sănătos și neprihănit. „Nu au

nevoie de doctor“, zice El, „cei sănătoși, ci cei bolnavi“ (Mat. 9, 12; Cuvântul al 6-lea despre dragoste, cap.16). Cumplită cruzime față de sine este lepădarea de pocăință ! Cumplită răceală, ne iubire de sine este nepăsarea față de pocăință ! Cel care este crud cu sine nu poate să nu fie crud și cu ceilalți. Cel ce s-a milostivit de sine îmbrățișând pocăința se face, totodată, milostiv și față de aproapele. De aici se vede întreaga însemnătate a greșelii: a lua inimii simțământul de pocăință poruncit ei de către Dumnezeu Însuși, care îi este, în chip firesc și logic, neapărat trebuincios, și a te strădui să descoperi în inimă, în pofida rânduiei, în pofida așezămintelor Dumnezeiești, acele simțiri care trebuie să se ivească în ea de la sine după curățirea prin pocăință, însă având un cu totul alt caracter. (Sfântul Isaac Sirul, Cuvântul 55). Despre acest caracter duhovnicesc, omul trupesc nu poate să-și facă nici o închipuire, întrucât simțirile plăsmuite se întemeiază întotdeauna pe simțiri deja cunoscute inimii, iar simțirile duhovnicești sunt pe de-a-ntregul străine inimii care nu cunoaște decât simțirile trupești. Asemenea inimă nici nu știe măcar că există simțiri duhovnicești.

Toată lumea știe ce nenorocire sufletească a căzut peste cărturarii și fariseii iudei din pricina greșelii lor întocmiri sufletești; ei s-au făcut nu numai străini de Dumnezeu, ci și vrăjmași pe față ai Lui, ucigași de Dumnezeu. Într-o asemenea nenorocire cad și cei ce se nevoiesc la rugăciune, dar leapădă pocăința din nevoia lor, încercând să atâțe în inimă iubirea de Dumnezeu, să simtă desfătare și extaz; aceștia dau singuri apă la moară căderii lor, se fac străini de Dumnezeu, se fac părtași cu satana, se molipsesc de ură față de

Sfântul Duh. Acest fel de amăgire este înspăimântătoare; el este la fel de pierzător de suflet ca și primul, dar mai puțin vădit; arareori duce la nebunie și sinucidere, dar strică, fără umbră de îndoială, și mintea și inima. Pe acesta, Părinții l-au numit, din pricina acelei stări a minții căreia îi dă naștere, „părere“. (Preacuviosul Grigore Sinaitul, cuv.108, 128, Sfântul Ioan Carpatiul, cap. 49, Filocalia, vol.4). La acest fel de înșelare se referă Sfântul Apostol Pavel, atunci când spune: „Nimeni, dar, să nu vă înșele printr-o prefăcută smerenie și printr-o fățarnică închinare la îngeri, încercând să pătrundă în cele ce n-a văzut, și îngâmfându-se zadarnic cu închipuirea lui trupească“. (Col. 2, 18). Cel ținut de această înșelare nutrește „părere“ despre sine, alcătuieste despre sine „părerea“ că ar avea numeroase virtuți și merite, chiar și că ar fi plin din belșug de darurile Sfântului Duh. „Părerea“ este alcătuită din socotințe mincinoase și simțiri mincinoase; potrivit cu această însușire a ei, se află pe de-a ntregul în partea tatălui și întruchipării minciunii – diavolul. Cel ce se roagă silindu-se să descopere în inimă simțirile omului nou, neavînd putința de face aceasta, le înlocuiește cu simțiri născocite de el, nesăbuite, la care nu întârzie a adăuga lucrea duhurilor căzute. Socotind adevărate și izvorâte din har simțirile greșite, atât ale sale cât și cele rele de la demoni, el capătă niște păreri pe potriva acelor simțiri care, neconținut însușindu-și-le inimii și întărindu-se în ea, ele hrănesc și înmulțesc părerile mincinoase; firește că dintr-o asemenea nevointă greșită iau naștere amăgirea de sine și înșelarea diavolească – „părerea“. „Părerea nu îngăduie celor părute să ia cu adevărat ființă“ –

a spus Sfântul Simeon, Noul Teolog. Cel căruia i se pare că este despătimit nu se va curăța niciodată de patimi; cel căruia i se pare că este plin de har nu va primi niciodată har; cel căruia i se pare că este sfânt nu va ajunge niciodată la sfințenie. Să fie limpede: cel ce socoate că are lucrări duhovnicești, virtuți, merite, daruri harice, care se măgulește și se desfată cu „păre-rea“, prin această „părerere“ îngrădește lucrărilor duhovnicești, virtuților creștine și harului Dumnezeuiesc intrarea în el și deschide larg poarta pentru îmbolnăvirea de păcat și pentru demoni. Pentru cei molipsiți de „părerere“, deja nu se mai află nici o putință de sporire duhovnicească: ei au nimicit această putință jertfind pe altarul minciunii înseși principiile pe care se întemeiază lucrarea omului, lucrarea mântuirii sale, și anume felul în care el privește adevărul. În cei ce bolesc de această înșelare apare o îngâmfare neobișnuită: parcă ar fi beți de sine, de starea lor de amăgire de sine, văzând în ea o stare harică. Ei sunt pătrunși, plini peste măsură de cugetare semeață și trufie, părând, totuși, smeriți în ochii multora care judecă după arătare și nu pot să prețuiască lucrurile după roadele lor, precum a poruncit Mântuitorul (Mat.7,16; 12, 33), și cu atât mai puțin după simțul duhovnicesc de care amintea Apostolul (Evr. 5, 14). Proorocul Isaia a zugrăvit în culori vii felul în care lucrarea înșelării prin „părerere“ s-a petrecut în arhanghelul căzut, lucrare care l-a amăgit și l-a pierdut pe acest arhanghel. „Tu“, îi grăiește satanei proorocul, „zis-ai în cugetul tău: ridică-mă-voi în cer și mai presus de stelele cerului voi așeza scaunul meu, ședea-voi în măgură înaltă peste munții cei înalți, cei dinspre miazănoapte; sui-

mă-voi deasupra norilor, fi-voi deopotrivă cu Cel Prea Înalt. Și acum la iad te vei pogorâ și la temeliiile pământului“. (Isaia 14, 13-15).

Pe cel molipsit de „părere“, Domnul îl muștră în felul următor: „Tu zici: sunt bogat și m-am îmbogățit, și de nimic nu am nevoie ! Și nu știi că tu ești ticălos și sărman și orb și gol“. (Apoc. 3, 17).

Domnul îl sfătuiește pe cel înșelat să se pocăiască; îl îmbie să cumpere, de la nimeni altcineva decât de la Domnul Însuși, cele ce sunt de neapărată trebuință, din care se alcătuiește pocăința (Apoc. 3, 18). Aceste „cumpărături“ sunt cu adevărat trebuincioase: fără de ele nu este mântuire. Nu este mântuire fără de pocăință, iar pocăință primesc de la Dumnezeu doar aceia care pentru primirea ei, își vor vinde toată averea lor, adică se vor lepăda de tot ce și-au însușit prin „părere“.

Ucenicul: Nu ți s-a întâmplat, oare, să ai de-a face cu vreunii oameni molipsiți de acest soi de înșelare ?

Starețul: Cei molipsiți de înșelare prin „părere“ pot fi întâlniți foarte adesea. Oricine nu are duh înfrânt, cel care își recunoaște vreun fel oarecare de vrednicie și de merite, oricine nu ține neabătut învățătura Bisericii Ortodoxe, ci judecă în ce privește oarecare dogmă sau predanie după cum îl taie pe el capul sau după învățăturile celor de altă lege, se află în această înșelare. Cât este de mare înșelarea cuiva se poate vedea după mărimea rătăcirii și a stăruinței sale în rătăcire.

Neputincios este omul ! Tot timpul se furișează în noi „părerea“ într-unul din chipurile sale și, dând ființă „eu-ului“ nostru, alungă de la noi harul Dumnezeiesc. Precum nu este om, așa cum bine a băgat de seamă Sfântul Macarie cel Mare, care se fie liber de

trufie, tot așa, nu este om care să fie cu desăvârșire liber de lucrarea asupra lui a acestei patimi subțiri, numite „păreră“. Ea a fost dată în vileag de către Sfântul Apostol Pavel și doftoricită prin grele încercări venite cu îngăduința lui Dumnezeu. „Nu voim, fraților“, scrie Apostolul către Corinteni, „ca voi să nu știți de necazul nostru care ni s-a făcut în Asia, că peste măsură și peste puteri am fost îngreuiati, încât nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osândiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel Ce înviază pe cei morți“ (2 Cor. 8. 9). Din această pricină, trebuie să veghem cu luare-aminte la noi înșine, ca să nu socotim că avem prin noi înșine vreo faptă bună, vreo însușire vrednică de laudă sau înzestrare firească deosebită, și chiar stare harică; pe scurt, să nu socotim că avem prin noi înșine ceva bun. „Ce ai tu“, spune Apostolul, „pe care să nu-l fi primit“ (1 Cor. 4, 7) de la Dumnezeu ? De la Dumnezeu avem și viața, și cea de-a doua naștere, și toate însușirile firești, toate darurile, atât sufletești cât și trupești. Noi suntem datornicii lui Dumnezeu ! Datoria noastră este cu neputință de plătit ! Cugetând astfel cu privire la noi înșine, în sufletul nostru ia naștere de la sine starea potrivnică „părerii“, stare pe care Domnul a numit-o „sărăcie cu duhul“, pe care a fericit-o. (Mat.5, 3). Mare nenorocire este a ne abate de la învățătura dogmatică și morală a Bisericii; de la învățătura Sfântului Duh, printr-o filozofare oarecare ! Aceasta este „înălțarea care se ridică împotriva înțelegerii Dumnezeiești“. Trebuie să răsturnăm această înțelegere și să o supunem „ascultării lui Hristos“ (2 Cor. 10, 4, 5).

Ucenicul: Este vreo legătură între primul fel de înșelare și cel de-al doilea ?

Starețul: Între aceste două feluri de înșelare întotdeauna este o legătură. Primul fel de înșelare este întotdeauna unit cu cel de-al doilea, cu „părerea“. Celui care alcătuiește chipuri amăgitoare, prin mijlocirea puterii firești de închipuire și îmbină aceste chipuri prin mijlocirea fanteziei, într-o priveliște care-l vrăjește, celui care își supune întreaga ființă înrâuririi amăgitoare și puternice a acestei priveliști, totdeauna i se „pare“, din nefericire, că această priveliște ia naștere prin lucrarea harului Dumnezeuiesc, că simțirile inimii pe care le stârnește ea sunt simțiri venite prin har. Cel de-al doilea fel de înșelare, adevărata „părere“, lucrează fără a alcătui priveliști amăgitoare: el se mulțumește cu alcătuirea unor simțiri și stări harice măsluite, din care se naște o părere mincinoasă, strâmbă, despre orișice fel de nevointă duhovnicească. Cel care se află în înșelarea prin „părere“ capătă o înțelegere mincinoasă a tot ceea ce îl înconjoară. El este înșelat și înlăuntrul său, și din afară. Închipuirea lucrează cu multă putere în cei amăgiți prin „părere“, însă lucrează numai și numai pe tărâmul imaginarului. Ea nu se îndeletnicește defel (sau se îndeletnicește foarte rar) cu zugrăvirea în închipuire a raiului, a sălășuirilor și cămărilor de sus, a luminii și buneimi-resme cerești, a lui Hristos, a îngerilor și a sfinților; ea alcătuiește întotdeauna părute stări duhovnicești, strânsa prietenie cu Iisus („Urmarea lui Hristos“ a lui Thoma de Kempis, cartea 2, cap.8), lăuntrica împreună-vorbire cu El („Urmarea“, cartea 3, cap.1), descoperiri tainice („Urmarea“, cartea 3, cap.13), glasuri,

desfătări; zidește pe temelia lor o înțelegere mincinoasă despre sine și despre nevointa creștină, zidește îndeobște, un fel mincinos de a gândi și o întocmire mincinoasă a inimii, duce la beția de sine, ba la înfierbântare și extaz. Aceste simțiri felurite apar prin lucrarea subțire a slavei deșarte și a patimii dulcetii: în urma acestei lucrări, sângele capătă o mișcare păcătoasă, amăgitoare, ce se înfățișează ca desfătare a harului, iar slava deșartă și patima dulcetii sunt stărnite de cugetarea semeată, acest tovarăș nedespărțit al „părerii“. O trufie grozavă, asemenea trufiei demonilor, alcătuiește însușirea de căpetenie a celor ce și-au însușit unul din aceste două feluri de înșelare. Pe cei amăgiți de primul soi de înșelare, trufia îi aduce într-o stare de nebunie vădită; în cei amăgiți de cel de-al doilea soi, aceasta, pricinuindu-le și lor o anume vătămare a minții, mai puțin vădită, numită în Scriptură „stricare a minții“ (2 Tîm. 3, 8) - ei bine, aceasta ia chipul smereniei, evlaviei, înțelepciunii, dar poate fi cunoscută după roadele sale amare. Cei molipsiți de „părerea“ despre virtuțile lor, și mai cu seamă despre sfințenia lor, sunt în stare și gata de orice uneltire, de orice fățarnicie, viclenie și amăgire, de orice faptă rea. Ei suflă cu vrajbă neîmpăcată împotriva slujitorilor adevărului, năpustindu-se asupra lor cu ură încrâncenată, atunci când aceștia nu recunosc în cei înșelați starea pe care „părerea“ îi face să creadă că o au și o arată în văzul lumi oarbe cu duhul.

Ucenicul: Sunt, oare, și stări duhovnicești, care vin din harul Dumnezeiesc - de pildă, acea stare în care se gustă dulceața și bucuria duhovnicească, starea în care se descoperă tainele creștinătății, starea în care se face simțită în

inimă sălășuirea Sfântului Duh, starea în care nevoitorul lui Hristos se învrednicește de vederi duhovnicești ?

Starețul: Fără îndoială că sunt, dar numai în creștinii care au atins desăvârșirea creștină, care mai înainte s-au curățit și pregătit prin pocăință. Lucrarea treptată a pocăinței se face arătată îndeobște, prin toate felurile smereniei, și îndeosebi prin rugăciunea adusă din sărăcia duhului, din plâns; ea slăbește în om, treptat, lucrarea păcatului. Pentru aceasta este nevoie de nu puțină vreme, și se dă numai nevoitorilor adevărați, cu bună-hotărâre, prin Dumnezeiasa Pronie, care veghează neadormit asupra noastră. Lupta cu patimile este nespus de folositoare: ea duce, mai presus de orice, la sărăcia cu duhul. Având scopul de a ne folosi cu adevărat, Judecătorul și Dumnezeul nostru „rabdă îndelung“ pentru noi, și nu degrabă „va răsplăti potrivitului“ (Luca 18, 7) nostru - păcatul. Atunci când patimile slăbesc - aceasta se întâmplă cel mai adesea spre sfârșitul vieții [Viața lui Teofil, a lui Pimen cel Bolnav, a lui Ioan Mult-pătimitorul (Patericul Lavrei Pecerska)] - atunci încep să apară, puțin câte puțin, stările duhovnicești, care se deosebesc cu nespusă osebite de stările alcătuite de către „păreră“. Mai întâi, intră în casa sufletului plânsul cel din har, o curățește și o albește pentru primirea darurilor care urmează plânsului, potrivit așezămintelor legii duhovnicești. Omul trupesc nu poate nicicum, prin nici un mijloc, să își închipuie stările duhovnicești, și nici din plânsul cel din har nu poate să înțeleagă nimic: cunoașterea acestor stări nu se deosebește altfel decât prin cercare (Sfântul Isaac Sirul, cuvântul 55). Darurile duhovnicești sunt împărțite cu Dumnezeiască

înțelepciune, care veghează ca vasul cel cuvântător ce trebuie să primească în sine darul să poată primi în sine fără vătămare puterea darului. Vinul nou strică burdufurile vechi (Mat.9,7). E vrednic de luare-amine faptul că în vremea de acum, darurile duhovnicești sunt împărțite cu cea mai mare economie, potrivit slăbănogirii de care este cuprinsă, îndeobște creștinătatea. Darurile acestea slujesc aproape numai spre a îndeștula trebuințele mântuirii. Dimpotrivă, „părerea“ își cheltuiește darurile sale cu o risipă neistovită și cu cea mai mare grăbire.

Semnul de obște al stărilor duhovnicești este adâncă smerenie și smerită cugetare, unită cu gândul omului că este mai prejos decât toți, cu dragostea evanghelică față de oricare semen, cu năzuința de a fi în însingurare. Aici nu prea este loc pentru „părere“, întrucât smerenia stă în lepădarea oricărei destoinicii proprii, în adevărata mărturisire a Răscumpărătorului, în a-și pune în El toată nădejdea și reazimul: iar „părerea“ stă în socotința că însușirile bune dăruite de Dumnezeu le are omul de la sine, și în născocirea pentru sine a unor însușiri bune care nu sunt de fapt. Ea este unită cu nădăjduirea în sine, cu mărturisirea rece și numai la arătare a Răscumpărătorului. Dumnezeu este proslăvit de înșelat doar cu scopul de a se proslăvi pe sine, așa cum a făcut Fariseul. Cei ținuți de „părere“ sunt de dați în cea mai mare parte, patimii dulceții, chiar dacă se fălesc cu cele mai înalte stări duhovnicești, nemai-pomenite în adevărata nevoință ortodoxă; unii dintre ei se înfrânează de la înrobirea grosolană față de patima dulceții, dar asta numai pentru că în ei precumpănește păcatul păcatelor - trufia.

Ucenicul: Din înșelarea numită „păreră“ pot, oare, să se tragă oarecare urmări nefericite simțite și văzute ?

Starețul: Din acest fel de înșelare au apărut urmări pierzătoare: ereziile, schismele, necredința, hula. Nefericita urmare văzută a acestora este lucrarea greșită și vătămătoare pentru sine și pentru aproapele - un rău care, oricât ar fi de limpede și de întins, este puțin băgat de seamă și puțin înțeles. Cu acei lucrători ai rugăciunii care sunt molipsiți de „păreră“ se întâmplă și nenorociri vădite înaintea tuturor: arareori, însă, pentru că „păreră“, aducând mintea în cea mai cumplită rătăcire, nu o aduce totuși, la nebunie, așa cum o face închipuirea zdruncinată. Pe ostrovul Valaam, într-o îndepărtată colibă pustnicească, trăia schimonahul Porfirie, pe care l-am văzut și eu. El se îndeletnicea cu nevoița rugăciunii. Ce fel de nevoiță era aceea, nu știu prea bine. Despre faptul că această nevoiță era greșită dă mărturie lectura îndrăgită a schimonahului: el prețuia mult cartea scriitorului apusean Thoma de Kempis, despre „Urmarea lui Hristos“, și se călăuzea după ea. Această carte este scrisă din „păreră“. Odată, toamna, Porfirie i-a cercetat pe bătrânii schitului, de care „pustia“ lui nu se afla departe. Luându-și rămas bun de la bătrâni, aceștia l-au preîntâmpinat, zicându-i: „Nu cumva să-ți vină în gând să treci pe gheață: gheața de-abia ce s-a făcut, și e tare subțire“. „Pustia“ lui Porfirie era despărțită de schit printr-un intrând adânc al lacului Ladoga, ce trebuia ocolit. Schimonahul a răspuns cu glas liniștit și cu părută umilință: „Deja am devenit ușor“. A plecat. Nu după multă vreme s-a auzit un țipăt deznădăjduit. Bătrânii schitului s-au tulburat, au alergat afară. Era întuneric: locul în care se

întâmplase nefericirea n-a fost găsit degrabă; nu au găsit degrabă nici mijloacele de a-l găsi pe înecat: când trupul a fost scos afară, era deja neînsuflețit.

Ucenicul: Spui că lucrarea „Urmarea lui Hristos“ a fost scrisă din amăgire de sine; totuși, ea are o mulțime de admiratori chiar printre fiii Bisericii Ortodoxe !

Starețul: Tocmai că aceștia, fiind extaziați de valoarea ei, își dau cu părerea despre această valoare fără să aibă nici o pricepere. În înainte-cuvântarea traducătorului rus la cartea „Urmarea lui Hristos“ - ediția din anul 1834, tipărită la Moscova - se spune: „Un foarte luminat bărbat - rus, ortodox - obișnuia să spună: „Dacă mi s-ar cere părerea aș îndrăzni să așez scrierea lui Kempis îndată după Sfânta Scriptură“. Această sentință atât de hotărâtă dă unui scriitor de altă lege deplină întâietate asupra tuturor Sfinților Părinți ai Bisericii Ortodoxe, iar cel ce se rostește, pune părerea sa mai presus de așezămintele întregii Biserici, care, la Sfintele Sinoade, a recunoscut scrierile Sfinților Părinți ca fiind de Dumnezeu însuflate, rânduind citirea lor nu numai spre zidirea sufletească a tuturor fiilor săi, ci și ca îndreptar pentru dezlegarea problemelor bisericești. În scrierile Părinților se află păstrată o mare comoară duhovnicească, creștină și bisericească: predania dogmatică și morală a Sfintei Biserici. Este vădit că „Urmarea lui Hristos“ este cea care l-a adus pe sus-pomenitul bărbat într-o asemenea stare care să-l facă a se rosti într-un fel atât de îndrăzneț, atât de greșit, atât de trist*. Aceasta este amăgirea de

---

* „Urmarea“ atunci când a apărut pentru prima oară, a fost osândită chiar de Biserica sa latină, fiind pusă sub urmărirea Inchiziției. Urmărirea a încetat, mai apoi, și s-a prefăcut în protecție, atunci când

sine ! Aceasta este înșelare ! Ea a luat ființă din păreri mincinoase; părerile mincinoase au luat naștere din simțirile greșite împărtășite de cartea cu pricina. În această carte trăiește și din această carte răsuflă ungera duhului celui viclean, care îi lingusește pe cititorii ei, îmbătându-i cu otrava minciunii, otravă îndulcită cu mirodeniile subțiri ale semeței cugetări, slavei deșarte și patimii dulcetii. Cartea îi poartă pe cititorii săi drept spre părtășia cu Dumnezeu, fără a-i curăți, mai înainte, prin pocăință: de aceea și stârnește o deosebită aplecare spre ea în oamenii pătimiși, care nu au bătut cărarea pocăinței, care nu au fost preveniți cu privire la amăgirea de sine și la înșelare, care nu au luat povață din învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii Ortodoxe, cum să viețuiască după legea duhovnicească. Cartea lucrează cu putere asupra sângelui și nervilor, îi atâță - și de aceea ea place cu osebire oamenilor robiți simțurilor: de această carte poți să te îndulcești fără a te lepăda de despărțirile grosolane ale simțurilor. Cugetarea semeată, subțirea patimă a dulcetii și slava deșartă sunt înfățișate de această carte ca lucrare a harului Dumnezeiesc. Adulmecându-și dezmățul în forma subțire a lucrării sale, oamenii trupești cad în extaz de atâta beție, de desfătarea căpătată fără

---

s-a văzut că această carte este o bună unealtă de propagandă în rândul oamenilor care și-au pierdut adevărata înțelegere a creștinismului și au păstrat față de el doar o legătură de suprafață. Sub numele de propagandă papistă, se înțelege aici acea părere despre Papă, pe care Papa vrea să o insuflă despre sine omenirii, adică părerea despre puterea supremă, autocratică, nemărginită pe care Papa ar fi având-o asupra lumii. Propaganda, având acest țel, prea puțin ia seama la calitatea învățăturii pe care o propune; ei îi convine orice contribuie la împlinirea țelului său - chiar și credința în Hristos fără părăsirea credinței în idoli.

de osteneală, fără lepădare de sine, fără pocăință, fără „răstignirea trupului cu patimile și poftetele“ (1 Galat.5, 24), prin lingușirea stării de cădere. Mânați de orbirea și de trufia lor, ei trec cu veselie din patul iubirii dobitocești în patul unei iubiri și mai nelegiuite, care domnește în casa de desfrânare a duhurilor lepădate. O oarecare persoană, aparținând, după starea ei pământească, societății înalte și cultivate, iar la arătare – Bisericii Ortodoxe, s-a rostit în următorul fel despre o luterană răposată, socotită ca sfântă de către această persoană: „Îl iubea pe Dumnezeu cu patimă; se gândea numai la Dumnezeu; Îl vedea numai pe Dumnezeu; citea numai Evanghelia și „Urmarea“, care este o a doua Evanghelie*. În aceste cuvinte a fost înfățișată tocmai acea stare în care sunt aduși cititorii și cinstitorii „Urmării“. Întocmai, în duhul său, cu această frază este sentința vestitei scriitoare franțuzoaică, dna de Sevigné, în legătură cu vestitul poet francez, Racine cel bătrân. „Îl iubește pe Dumnezeu – și-a îngăduit să spună dna de Sevigné – așa cum își iubea mai înainte amantele“**. Vestitul critic La Garpe, fost mai înainte ateu și care a trecut mai apoi, la un creștinism prost înțeles și schimonosit de către el, încuviințând rostirea d-nei de Sevigné, a spus: „Cu aceeași inimă este iubit Creatorul cu care este iubită și creatura, deși urmările acestor iubiri se deosebesc la fel de mult între ele pe cât se deosebesc și obiectele

---

*Această sentință exaltată a fost rostită în limba franceză, atât de potrivită pentru scenă: „*elle aimait Dieu avec passion; elle ne pensait qu'a Dieu; elle ne voyait que Dieu; elle ne lisait que l'Evangile et l'Imitation qui est un second Evangile.*

** *Il aime Dieu, comme il aimait ses maitresses*“.

lor**". Racine a trecut de la desfrâu la înșelarea numită „păreră“. Această înșelare se vedește cât se poate limpede în cele din urmă două tragedii ale poetului: în „Esthera“ și în „Gotholia“. „Înaltele“ cugetări și simțiri creștine ale lui Racine și-au găsit un loc larg în templul Muzelor și al lui Apollo**”; în teatru - au stârnit entuziasm, aplauze. „Gotholia“, socotită drept cea mai reușită lucrare a lui Racine, s-a jucat de patruzeci de ori la rând. Duhul acestei tragedii este unul și același cu duhul „Urmării“. Noi credem că în inima omenească se află o poftă dobitocească, semănată în ea de cădere, și care se află în legătură cu poftele duhurilor căzute; noi credem că se află în inimă și o dorire duhovnicească, dorire cu care am fost zidiți și prin care iubim în chip firesc și legiuit pe Dumnezeu și pe aproapele, care se află în potrivire cu dorirea sfinților îngeri. Pentru a-l iubi pe Dumnezeu, și pe aproapele în Dumnezeu, trebuie numaidecât să ne curățim de pofta dobitocească. Această curățire o săvârșește Sfântul Duh în omul care arată prin viețuirea sa că o voințe pe ea. De fapt, în înțelesul duhovnicesc, inimă se cheamă pofta dimpreună cu celelalte puteri sufletești, iar nu inima ca parte din trup. Aceste puteri sunt strânse în inima trupească, iar numele a trecut, prin întrebuințarea obștească, de la partea trupului la suma puterilor sufletești.

Față de oamenii trupești, bărbații duhovnicești socot cu totul dimpotrivă cu privire la această carte:

---

* C'est avec la meme coeur, qu'on aime le Createur, ou le creature, quoique les effets, soient aussi differents, que les objets.

** Muzele și Apollo - sunt zeități ale vechilor păgâni, greci și romani; acești demoni erau socotiți de către păgâni ca protectori ai artelor frumoase.

adulmecând miasma răului care se dă drept bine, ei sunt cuprinși, neîntârziat de dezgust față de cartea care răspândește o asemenea miasmă. Starețului Isaia monahul, care se liniștea în Pustia Nikiforovsk (Eparhia Olonețk ori Petrozavodsk), bărbat foarte sporit în rugăciunea minții și învrednicit de adumbrirea harului, i s-a citit o bucată din „Urmarea lui Hristos“. Starețul a pătruns de îndată miezul cărții. El a început să râdă și a glăsuț: „O ! Acestea au fost scrise din „părerē“. Nu-i nimic adevărat aici ! Totul este născocit ! Toma a descris stările duhovnicești așa cum i s-au năzărit și așa cum i s-au părut lui, neștiindu-le din cercare“. Înșelarea înfățișează, ca nefericire, o privesște dureroasă; iar ca prostie, o privesște caraghioasă. Arhimandritul mănăstirii Kirilo-Novoierversk (Eparhia Novgorod), bărbat vestit pentru asprimea vieții sale și care se îndeletnicea, din simplitatea inimii sale, numai cu nevoința trupească, iar despre nevoința sufletească știa cât se poate de puțin - ei bine, la început el îi povățuia pe cei ce se sfățuiau cu el și se aflau sub călăuzirea sa să citească „Urmarea“; cu câțiva ani, însă înainte de a trece la cele veșnice, a început a opri cu strășnicie citirea ei, zicând cu sfântă simplitate: „Mai înainte socoteam că această carte este folositoare de suflet, însă Dumnezeu mi-a descoperit că ea este vătămătoare de suflet“. Ieroschimonahul Leonid*, vestit prin cercarea sa în lucrarea monahicească, cel ce a pus începutul înfloririi duhovnicești în Pustia Optinei (Eparhia Kaluga) avea aceeași părerē despre „Urma-

---

*Canonizat de Biserica Rusă, împreună cu alți doisprezece stareți care s-au nevoit în Sihăstria Optinei în a doua jumătate a sec. al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea.

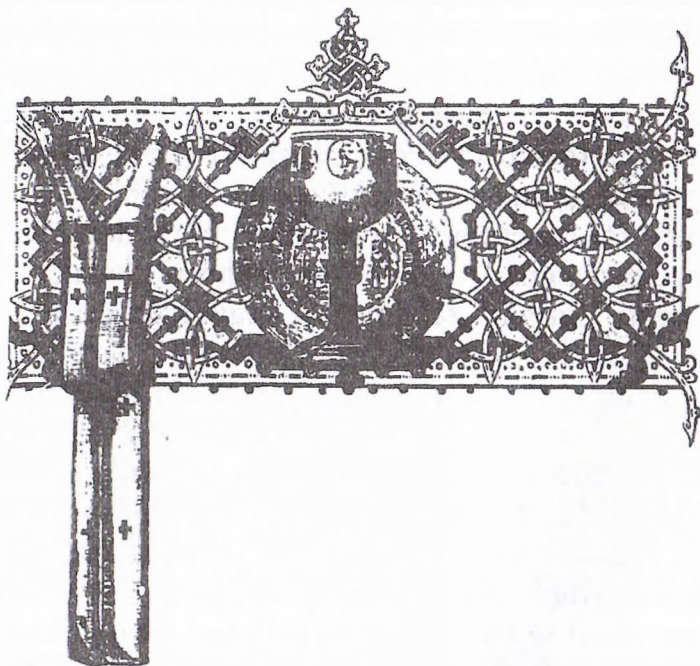
rea lui Hristos“. Pe toți nevoitorii mai sus-pomeniți i-am cunoscut față către față. Un oarecare moșier, crescut în duhul Ortodoxiei, și care cunoscuse pentru o scurtă vreme așa numita „lume mare“, adică lumea din păturile sale înalte, a văzut, odată, în mâinile fiicei sale cartea „Urmarea lui Hristos“. El i-a interzis acesteia citirea cărții, zicând: „Nu vreau ca tu să urmezi modei și să cochetezi înaintea lui Dumnezeu“. Iată cea mai bună judecată făcută asupra cărții.

Ucenicul: Mai sunt și alte feluri de înșelare ?

Starețul: Toate felurile, în parte ale amăgirii de sine, și amăgirii de către demoni se leagă de cele două feluri de căpetenie pe care le-am pomenit mai sus, și vin fie din lucrarea greșită a minții, fie din lucrarea greșită a inimii. Răspândită este mai ales lucrarea „părerii“. Nu fără temei s-a făcut de către unii legătura între starea de amăgire de sine și înșelare, și întocmirea sufletească a acelor monahi care, lepădând deprinderea rugăciunii lui Iisus și îndeobște lucrarea minții, se mulțumesc doar cu rugăciunea cea din afară, adică doar cu a lua parte nelipsit la slujbele bisericești și a plini fără știrbire pravila de chilie, care este alcătuită doar din cântări de psalmi și rugăciuni făcute cu gura și cu glasul. Aceștia nu pot scăpa de „părere“, după cum lămurește starețul Vasile de la Poiana Mărului în înainte-cuvântarea la cartea Sfântului Grigorie Sinaitul, întemeindu-se cu precădere pe scrierile Preacuvioșilor Grigore (cel pomenit mai sus) și Simeon, Noul Teolog. Semnul că „părerea“ s-a furișat în nevoitori se face arătat atunci când aceștia încep să creadă despre sine că viețuiesc într-o luare-aminte și adesea îi disprețuiesc pe ceilalți din trufie, vorbind

lucruri urâte despre ei; se socotesc vrednici, după părerea lor, de a fi păstori ai oilor și călăuzitori ai lor, asemănându-se prin aceasta orbului care se apucă să arate calea altor orbi (Despre cel de-al doilea fel al luării-aminte și rugăciunii)

Rugăciunea făcută cu buzele și cu glasul este rodnică doar atunci când este împreună cu luarea-aminte, lucru foarte rar întâlnit, pentru că luarea-aminte se învață, mai înainte de toate prin lucrarea rugăciunii lui Iisus (Predoslovia schimonahului Vasile).

Despre adevărata și fățarnica smerită- cugetare

„Nimeni să nu vă înșele printr-o prefăcută smerită- cugetare“ (Col. 2, 18), a spus Sfântul Apostol Pavel.

Adevărata smerită-cugetare stă în ascultarea și urmarea lui Hristos (Filip. 2, 5-8).

Adevărata smerită-cugetare este înțelegerea duhovnicească. Ea este un dar al lui Dumnezeu; ea este lucrarea harului Dumnezeiesc în mintea și în inima omului.

Este și o „smerită-cugetare“ după bunul plac al omului: pe aceasta și-o alcătuiește pentru sine sufletul iubitor de slavă deșartă, sufletul amăgit și înșelat de învățătura mincinoasă, sufletul care se lingușește pe sine, sufletul care caută măguliri din partea lumii, sufletul care năzuiește cu totul spre sporirea lumească și spre desfătările lumești, sufletul care a uitat de veșnicie, de Dumnezeu.

„Smerita cugetare“ pe care și-o scornește omul după bunul său plac este alcătuită din fel de fel de nenumărate tertipururi prin care trufia omenească se străduiește să capete slava smeritei-cugetări de la lumea oarbă, lumea care iubește cele ale sale, de la lumea care preamărește viciul atunci când viciul își pune masca virtuții, de la lumea care urăște virtutea

atunci când virtutea se înfățișează privirilor sale în sfânta ei simplitate, în sfântă și neclintită supunere față de Evanghelie.

Nimic nu este atât de vrăjmaș smereniei lui Hristos ca „smerita cugetare“ după bunul plac, care a lepădat jugul ascultării față de Hristos și, săvârșind furt de cele sfinte, slujește satanei sub acoperământul unei fățarnice slujiri lui Dumnezeu.

Dacă vom privi neîncetat la păcatul nostru, dacă ne vom strădui să-l vedem în amănunțimea lui, nu vom găsi în noi înșine nici o virtute - nu vom găsi nici smerita-cugetare. Cu adevărata smerenie se acoperă adevărata și sfânta virtute; așa își acoperă frumusețea, cu basmaua, fecioara înfrânată; așa se ascunde, prin catapeteasmă, sfânta sfintelor de privirile gloatei.

Adevărata smerită-cugetare înseamnă un fel de a fi evanghelic, obiceiuri evanghelice, un fel de a gândi evanghelic.

Adevărata smerenie este o taină Dumnezeiască: ea este de neatins pentru faptele omenești. Fiind cea mai înaltă înțelepciune, ea pare nebunie pentru înțelegerea trupească.

Domnul Iisus descoperă Dumnezeiasca taină a smereniei adevăratului Său ucenic, care șade pururea la picioarele Sale și ia aminte la cuvintele cele de viață făcătoare. Și descoperită fiind, ea rămâne ascunsă: ea este de netâlcuit pentru cuvântul și limba omenească.

Smerenia este viața cerească pe pământ. Harica și minunata vedere a măreției Dumnezeiești și a nenumăratelor faceri de bine ale lui Dumnezeu către om, cunoașterea prin har a Răscumpărătorului, urmarea Lui cu lepădare de sine, vederea adâncului pierzaniei

în care a căzut neamul omenesc - iată semnele nevăzute ale smereniei, iată primele trăsături ale acestei cămări duhovnicești zidite de către Dumnezeu- Om.

Smerenia nu se vede pe sine smerită. Dimpotrivă, ea vede în sine multă trufie. Ea se îngrijește ca să afle toate ramurile acesteia; aflându-le, descoperă că încă au mai rămas foarte multe de aflat.

Preacuviosul Macarie Egipteanul, pe care Biserica îl numește cel Mare, pentru virtuțile sale cele covârșitoare și mai ales pentru adâncă lui smerenie, Părinte purtător de semne și purtător de Duh, a spus în înaltele, sfintele și tainicele sale omilii că cel mai curat și mai desăvârșit om are în sine ceva trufaș. (Omilia 7, cap. 4).

Acest bineplăcut al lui Dumnezeu a atins cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii creștine, a trăit într-o vreme îmbelșugată în sfinți, l-a văzut pe Antonie cel Mare, cel mai mare dintre sfinții monahi, și a spus, totuși, că el nu a văzut nici un om care să poată fi numit desăvârșit pe deplin și în adevăratul înțeles al cuvântului (Omilia 8, cap. 5). Smerenia cea minci-noasă se vede pe sine smerită: se mângâie în chip caraghios și jalnic cu această vedere amăgitoare, pierzătoare de suflet.

Satana ia chip de înger de lumină; „apostolii“ lui iau chip de Apostoli ai lui Hristos (Cor. 9, 13-15); învățătura lui ia chip de învățătură a lui Hristos; stările care vin din amăgirile lui iau chip de stări duhovnicești și harice; trufia și slava sa deșartă, amăgirea de sine și înșelarea născute din acestea iau chipul smereniei lui Hristos. Ah! Unde s-a ascuns de nefericiții visători, de visătorii ce în chip jalnic sunt mulțumiți de sine și de stările lor de amăgire de sine, de visătorii

care socot că se desfată și sunt fericiți, unde s-au ascuns de aceștia cuvintele Mântuitorului: „Fericiți cei ce plâng acum, fericiți cei ce flămânzesc acum și vai vouă, celor ce sunteți acum sătui, vai vouă celor ce râdeți acum“ (Luca 6, 21,25).

Privește mai cu luare-aminte, privește fără patimă la sufletul tău, iubite frate ! Nu este mai de nădejde oare, pentru el pocăința, decât desfătarea ? Nu este mai de nădejde, oare, pentru el, a plânge pe pământ, în această vale a plângerii lăsată anume pentru plâns, decât a născoci pentru sine desfătări mai înainte de vreme, desfătări amăgitoare, vrednice de răs și pierzătoare ?

Pocăința și plânsul pentru păcate aduc cu sine veșnica fericire - acest lucru este sfânt; acest lucru este vrednic de crezământ; acest lucru a fost vestit de Domnul. De ce, oare, să nu te cufunzi în aceste stări sufletești, de ce să nu petreci în ele, de ce să-ți născoci ție desfătări, să te saturești cu ele, să te îndestulezi cu ele, prin ele să nimicești în tine fericita foame și setea de dreptatea lui Dumnezeu, fericita și mântuitoarea întristare pentru păcatele tale și pentru păcătoșenie.

Foamea și setea de dreptatea lui Dumnezeu sunt martorii sărăciei cu duhul: plânsul este semnul smerniei, glasul ei. Lipsa plânsului, îndestularea cu sine și desfătarea cu părutele stări duhovnicești dau pe față trufia inimii.

Teme-te ca nu cumva, din pricina desfătării deșarte și amăgitoare, să moștenești veșnicul „vai“ făgăduit de către Dumnezeu celor ce se satură acum după bunul lor plac, împotriva voii lui Dumnezeu.

Slava deșartă și odraslele sale sunt desfătări duhovnicești mincinoase, care lucrează în sufletul care nu s-a

pătruns de pocăință și zidesc o smerenie părută. Sufletul schimbă adevărata smerenie pe această părere de smerenie. Adevărul cel închipuit, punând stăpânire pe casa sufletului, îngrădește pentru Adevărul cel adevărat toate intrările în această casă.

Vai, suflete al meu, biserică de Dumnezeu zidită a adevărului ! Primind în tine adevărul cel fătărnicit, închinându-te minciunii în locul Adevărului, tu te faci capiște !

În capiște e înălțat un idol: „părerea“ smereniei. „Părerea smereniei“ este cel mai cumplit fel de trufie. Anevoie se gonește trufia și când omul și-o recunoaște, dar cum s-o izgonești atunci când i se pare că este smerenie ? !

În această capiște se află urâciunea cea amarnică a pustiirii ! În această capiște se revarsă tămâia slujirii la idoli, se înalță cântări de care se veselește iadul. Acolo, cugetările și simțirile sufletului gustă mâncarea cea oprită a jertfelor idolești, se îmbată de vinul amestecat cu otravă aducătoare de moarte. Acolo, cugetările și simțirile sufletului gustă mâncarea cea oprită a jertfelor idolești, se îmbată de vinul amestecat cu otravă aducătoare de moarte. Capiștea, sălaș al idoliilor și a toată necurăția, este de neajuns nu numai pentru harul Dumnezeiesc, pentru darul Dumnezeiesc, pentru darul duhovnicesc, este de neajuns pentru orice virtute adevărată, pentru orice poruncă evanghelică.

Smerenia mincinoasă orbește omul în așa hal, că îl silește nu numai să creadă că e smerit și să dea de înțeles celorlalți că este astfel, ci să o spună deschis, propăvăduind-o cu mare glas. („Urmarea lui Hristos“, cartea III, cap.2).

Amarnic își bate joc de noi minciuna atunci când, amăgit fiind de ea, o recunoaște drept adevăr.

Smerenia cea din har este nevăzută, așa cum nevăzut este și Dăruitorul ei - Dumnezeu. Ea este acoperită de tăcere, simplitate, nefățărnicie, lipsă de sfortare, libertate.

Smerenia cea mincinoasă poartă întotdeauna un chip prefăcut; prin aceasta ea se face cunoscută lumii.

Smerenia cea mincinoasă iubește scenele: prin aceasta ea amăgește și se amăgește. Smerenia lui Hristos este îmbrăcată în haină și cămașă (Ioan 19, 24), în veșmântul cel mai nemeșteșugit: acoperită de acest veșmânt, ea nu se face cunoscută și nu este băgată în seamă de oameni.

Smerenia este o chezășie în inimă, o însușire sfântă și fără de nume a acesteia, o deprindere Dumnezeiască ce se naște în suflet, pe nesimțite, din plinirea poruncilor evanghelice. (Preacuviosul Avvă Dorotei, Învățătura a 2-a).

Lucrarea smereniei poate fi pusă alături de patima iubirii de argint. Cel atins de neputința credinței și iubirii față de comorile pământești, cu cât le agonisește mai mult pe acestea, cu atât se face mai lacom și mai nesățios de ele. Cu cât se îmbogățește mai mult, cu atât i se pare că e sărman și neîndestulat. Tot așa și cel mânat de smerenie, cu cât se îmbogățește mai mult cu virtuți și daruri duhovnicești, cu atât se vede pe sine mai sărac și mai de nimic.

Este firesc să fie așa. Atunci când omul nu a gustat încă din binele cel mai înalt, propriul său bine, pângărit de păcat, are preț înaintea lui. Atunci, însă, când se împărtășește de binele Dumnezeiesc, duhovnicesc,

atunci nu mai pune deloc preț pe binele său, care este unit și amestecat cu răul.

Scumpă îi era săracului punguța cu bani de aramă adunați de el, vreme îndelungată, cu trudă și cu ostenală. Un bogat, însă, i-a vărsat în sân, pe neașteptate, o mulțime nenumărată de galbeni curați, iar săracul a aruncat cu dispreț punguța cu arămioare, ca pe o povară care numai l-ar fi îngreunat.

Dreptul și multpătimitorul Iov, după ce a suferit ispite cumplite, s-a învrednicit de vederea lui Dumnezeu. Atunci el a grăit către Dumnezeu printr-o rugăciune inspirată: „Cu auzul urechii Te auzeam mai înainte, iar acum ochiul meu Te-a văzute pe Tine“. Ce rod a odrăslit în sufletul dreptului din vederea lui Dumnezeu? „Pentru aceea“, continuă, și își încheie Iov rugăciunea sa, „m-am defăimat pe mine și m-am topit, și mă socotesc pe mine pământ și cenușă“ (Iov 42, 5-6).

Voiești să dobândești smerenia? Plinește poruncile evanghelice: dimpreună cu ele se va sălășui în inima ta, dându-se ei, smerenia cea sfântă, adică plăcută Domnului nostru Iisus Hristos.

Începutul smereniei este sărăcia cu duhul; mijlocul ei este sporirea în ea mai presus decât toată mintea și atingerea păcii lui Hristos, iar sfârșitul și desăvârșirea ei este dragostea lui Hristos.

Smerenia nu se mânia niciodată, niciodată nu caută să placă oamenilor, nu se lasă în voia întristării, de nimic nu se înfricoșează.

Poate, oare, să se lase în voia întristării cel care dinainte s-a recunoscut pe sine vrednic de tot necazul?

Poate să se teamă de nenorociri cel care dinainte s-a osândit pe sine la necazuri, cel care vede în acestea mijlocul mântuirii sale?

Bineplăcuții lui Dumnezeu au iubit cuvintele tâlhărilor celui cu bună pricepere care a fost răstignit alături de Domnul. Fiind în necazuri, s-au obișnuit să spună: „Cele cuvenite primim, după faptele noastre; pomenește-ne, Doamne întru Împărăția Ta“ (Lc. 23, 41, 42). Orice necaz ei îl întâmpină prin recunoașterea faptului că sunt vrednici de el (Preacuviosul Avvă Doroței, Învățătura a 2-a).

Pacea sfântă intră în inimile lor dimpreună cu vorbele smereniei ! Ea aduce paharul mângâierii duhovnicești și la patul celui bolnav, și în temniță la cel închis în ea, și la cel prigonit de oameni, și la cel prigonit de demoni.

Paharul mângâierii este adus de către mâna smereniei și celui răstignit pe cruce; lumea poate să-i aducă acestuia doar „oțet amestecat cu fiere“. (Mat. 27, 34).

Cel smerit nu e în stare să aibă răutate și ură: el nu are vrăjmași. Dacă vreunul din oameni îi pricinuieste necazuri, el vede în acest om o unealtă a dreptei judecăți sau a proniei Dumnezeiești.

Cel smerit se încredințează pe de-a-ntregul voii lui Dumnezeu. Cel smerit trăiește nu cu propria lui viață, ci prin Dumnezeu.

Cel smerit este străin de nădăjduirea în sine, și de aceea el caută neîncetat ajutorul lui Dumnezeu, neîncetat petrece în rugăciune.

Ramura roditoare se pleacă spre pământ, apăsată de mulțimea și greutatea roadelor sale. Ramura stearpă crește în sus, înmulțindu-și mlădițele sale neroditoare.

Sufletul bogat în virtuțile evanghelice se cufundă în smerenie din ce în ce mai adânc, și în adâncurile acestei mări află mărgăritarele cele de mult preț: darurile Duhului.

Trufia este semnul neîndoielnic al omului deșert, rob al patimilor, semnul sufletului în care nu are nici o intrare învățătura lui Hristos.

Nu judeca pe om după cele din afară ale sale; nu-ți da cu părerea despre el că este trufaș, ori că este smerit. „Nu judecați după înfățișare“, ci „după roadele lor îi veți cunoaște“ (In. 7, 24; Mt. 7, 16). Domnul a poruncit să-i cunoaștem pe oameni după faptele lor, după purtarea lor, după urmările faptelor lor. „Știu eu trufia ta și răutatea inimii tale“ (1 Împ. 17, 28), i-a zis lui David aproapele său, dar Dumnezeu a dat mărturie pentru David: „Aflat-am pe David, robul Meu; cu untdelemnul cel sfânt al Meu l-am uns pe el“ (Ps. 88, 21). „Nu cum va căuta omul va vedea Domnul: căci omul va căuta la față, iar Dumnezeu va căuta la inimă“ (1 Împ. 16, 7).

Judecătorii cei orbi socot adesea smerit pe cel fățarnic și josnic, care caută să fie pe placul oamenilor: acesta este un hău al slavei deșarte.

Dimpotrivă, acestor judecători neștiutori le pare trufaș cel care nu caută laude și răsplătiri de la oameni, și de aceea nu se târăște înaintea oamenilor, ci este slugă adevărată a lui Dumnezeu; acesta a simțit slava lui Dumnezeu, care se descoperă numai celor smeriți, a simțit putoarea slavei omenești și și-a întors de la ea și ochii și mirosul sufletului său.

„Ce înseamnă a crede?“ - a fost întrebat un mare bineplăcut al lui Dumnezeu. Acesta a răspuns: „A crede înseamnă a petrece întru smerenie și milă“ (Pateric. Despre Avva Pimen cel Mare).

Smerenia nădăjduiește în Dumnezeu - nu în sine și nu în oameni; de aceea, purtarea ei e simplă, fără

ocolişuri, statornică, măreaţă. Fiii cei orbi ai lumii acesteia numesc acest lucru trufie.

Smerenia nu pune nici un preţ pe bunătăţile cele pământeşti; în ochii ei, mare este Dumnezeu, mare este Evanghelia. Ea năzuieşte către acestea, neînvrednicind stricăciunea şi deşertăciunea nici cu luarea-aminte, nici cu căutătura. Sfânta răceală faţă de stricăciune şi deşertăciune este numită trufie de către fiii stricăciunii şi slujitorii deşertăciunii.

Este o închinăciune sfântă ce vine din smerenie şi din cinstire faţă de aproapele, faţă de chipul lui Dumnezeu, faţă de Hristos în aproapele; şi este o închinăciune stricată, interesată, care caută să placă oamenilor şi totodată urăşte oamenii, împotrivoare lui Dumnezeu şi urâtă înaintea Lui: pe aceasta a cerut-o satana de la Dumnezeul-Om, îmbiindu-L în schimbul ei cu toate împărăţiile pământului şi slava lor.

Câţi nu sunt şi acum cei care se închină pentru a primi foloase pământeşti ! Cei înaintea cărora se închină aceştia le laudă smerenia.

Fii cu luare-aminte, bagă de seamă: cel ce ți se închină o face din cinstire faţă de om, din dragoste şi din smerenie ? Sau închinarea lui îţi gădilă trufia, pentru a scoate oarecare folos vremelnic ?

Tu, care te numeri printre mai-marii pământului ! Ia seama: înaintea ta se târăsc slava deşartă, linguşirea, josnicia !. Acestea, după ce îşi vor fi atins ţelul, te vor batjocori, te vor vinde cu cel dintâi prilej. Niciodată nu-ţi revărsa dărnicia asupra celui stăpânit de slava deşartă: acesta, pe cât este de umil înaintea celor mai mari, pe atât este de obraznic, semeţ, lipsit de omenie cu cei mai mici“ (Scara. Cuvântul 22). Pe cel stăpânit

de slava deșartă îl vei cunoaște după deosebita înclinare pe care o are către lingușire, către slugărnicie, către minciună, către orice lucru ticălos și josnic.

Pilat s-a supărat pe tăcerea lui Hristos, care i s-a părut trufașă. „Mie“, a zis el, „nu-mi răspunzi ? Sau nu știi că am putere să-Ți dau drumul și putere am să Te răstignesc ?“ (In. 19, 10).

Domnul Și-a lămurit tăcerea punând în lumină voia lui Dumnezeu, pentru care Pilat, ce credea că lucrează după bunul său plac, era doar o unealtă oarbă. Din pricina trufiei, lui Pilat i-a fost cu neputință să priceapă că înaintea lui stătea smerenia atotdesăvârșită: Dumnezeu Cel Înomenit.

Sufletul înalt, sufletul cu nădejde cerească, care disprețuiește bunătățile cele stricătioase ale lumii acesteia, nu este în stare de mărunta dorință de a plăcea oamenilor și de slugărnicie. Greșești numind trufaș acest suflet, pentru faptul că nu îndestulează cerințele patimilor tale. Amane ! Cinstește trufia cea binecuvântată, lui Dumnezeu plăcută a lui Mardoheu ! Aceasta, care în ochii tăi este trufie - de fapt este sfântă smerenie“* .

Smerenia este învățătura evanghelică, virtutea evanghelică, puterea tainică a lui Hristos. Dumnezeu S-a arătat oamenilor îmbrăcat întru smerenie și acela

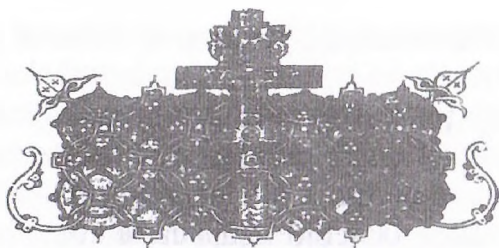
---

*Cartea Esterei, cap.4-7. Aman, macedonean de neam, era favoritul și cel dintâi dintre dregătorii lui Artaxerxes, împăratul perșilor. Mardoheu, iudeu de neam, se număra printre curteni și, fiind de o adâncă blagocestie, nu și-a îngăduit să caute a plăcea oamenilor, nu s-a târât înaintea parvenitului. Această purtare a lui Mardoheu l-a încrâncenat pe Aman: acesta a pregătit o spânzurătoare înaltă, ca să dea morții prin ea acea excepție, pe care o ura, de la slugărnicia obștească. Roata sorții întorcându-se, împrejurările s-au schimbat, și Aman a fost atârnat în spânzurătoarea pe care i-a înălțat-o lui Mardoheu.

dintre oameni care se va îmbrăca întru smerenie, se va face asemenea cu Dumnezeu. *(Sfântul Isaac Sirul).

“Dacă voiește cineva să vină după Mine“, vestește Sfânta Smerenie, „să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie“ (Mat. 16, 24). Altminteri este cu neputință a fi ucenic și următor al Celui Ce S-a smerit până la moarte, până la moartea pe cruce. Acesta a șezut de-a dreapta Tatălui. Acesta este Noul Adam, Începătorul de neam al sfintei seminții a celor aleși. Credința în El înscrie în numărul celor aleși; alegerea se primește prin sfânta smerenie, se pecetluiește prin sfânta dragoste. Amin !

Vederea păcatului propriu

Veni-va vremea aceea cumplită, sosi-va acel ceas înfricoșat în care toate păcatele mele vor sta la arătare înaintea lui Dumnezeu-Judecătorul, înaintea îngerilor Lui, înaintea întregii omeniri. Presimțind starea sufletului meu din acel ceas cumplit, mă umplu de spaimă. Sub înrâurirea acestei presimțiri vii și puternice, cu cutremur mă grăbesc a mă afunda în cercetarea de sine, sânguiesc a vedea păcatele însemnate în cartea conștiinței mele, pe care le-am săvârșit cu lucrul, cu cuvântul și cu gândul.

Cărțile ce n-au mai fost demult citite, cărțile învechite în dulapuri sunt pline de praf, roase de molii. Cel care ia o asemenea carte o citește cu multă osteneală. Așa e și conștiința mea. Necercetată de mult timp, cu greutate s-a lăsat deschisă. Deschizând-o, nu am aflat mulțumirea așteptată. Doar păcatele însemnate se pot citi cu îndeajunsă înlesnire; semnele mărunte, care sunt o mulțime, s-au șters aproape, și nu mai pot desluși acum înțelesul lor.

Dumnezeu, numai Dumnezeu poate să dea iarăși culoare literelor șterse și să-l izbăvească pe om de conștiința vicleană (Evr. 10, 22). Numai Dumnezeu poate dărui omului vederea păcatelor sale și vederea păcatului său - a căderii sale, în care se află rădăcina,

sămânța, vlăstarul, împreunarea tuturor păcatelor omenești.

Chemând în ajutor mila și puterea Dumnezeirii, chemându-le în ajutor prin rugăciunea fierbinte, unită cu postirea cea cu bună înțelegere, unită cu plânsul și tânguirea inimii, deschid iarăși carte conștiinței, iarăși mă uit la mulțimea și felul păcatelor mele; mă uit – ce mi-au născut păcatele pe care le-am făcut ?

Văd: „Fărădelegile mele au covârșit capul meu, ca o sarcină grea apăsă-au peste mine, înmulțitu-s-au mai mult decât perii capului meu“ (Ps. 37, 4; 39, 17). Care este urmarea acestei păcătoșenii ? „Ajunsu-m-au fărădelegile mele și n-am putut să văd; inima mea m-a părăsit“ (Ps. 39, 16-17). Urmările vieții păcătoase sunt orbirea minții, împietrirea, nesimțirea inimii. Minteia păcătoșului înrăit nu vede nici binele, nici răul; inima lui nu mai e în stare de a primi simțiri duhovnicești. Dacă acest om, părăsind viața păcătoasă, se va întoarce către nevoințele buneicinstirii, inima lui, de parcă i-ar fi străină, nu-și va alătura simțirea năzuinței lui către Dumnezeu.

Atunci când nevoitorului, prin lucrarea harului Dumnezeiesc, i se descoperă mulțimea păcatelor lui, este cu neputință ca el să nu cadă în cea mai mare nedumerire, să nu se afunde într-o adâncă tristețe. „Inima mea s-a tulburat“ de o asemenea priveliște, „părăsindu-mă tăria mea și lumina ochilor mei, și aceasta nu este cu mine; că șalele mele s-au umplut de ocări“, adică lucrarea mea s-a umplut de piedici ridicate de deprinderea păcatului, care atrage în chip silnic spre noi păcate; „înmulțitu-s-a și au putrezit rănilor mele de la fața nebuliei mele“, adică patimile păcă-

toase s-au învechit și m-au vătămat cumplit din pricina vieții mele împrăștiate; „nu este vindecare în trupul meu“, adică nu este vindecare numai prin propriile mele puteri pentru întreaga mea făptură, biruită și bolnavă de păcat. (Ps. 37, 10, 7).

Prin recunoașterea păcatelor mele, prin pocăința pentru ele, prin mărturisirea lor, prin părerea de rău pentru ele - arunc toată nenumărata lor mulțime în noianul milostivirii lui Dumnezeu. Ca să mă păzesc de păcat pe viitor, voi lua aminte, însingurându-mă în mine însumi, cum lucrează împotriva mea păcatul, cum se apropie de mine, ce îmi grăiește.

El se apropie de mine ca un fur; fața lui este acoperită; „muiatu-s-au cuvintele lui mai mult decât untdelemnul“ (Ps. 54, 22); îmi grăiește minciuni, mă îmbie la nelegiuiri. Otravă e în gura lui; limba lui este un bold aducător de moarte.

„Desfată-te!“ șoptește el încet și lingușitor, „de ce să-ți fie oprită desfătarea? Desfată-te! Ce păcat este în asta?“ - și mă îmbie, răufăcătorul, la încălcarea poruncilor Atotsfântului Domn.

Nu ar trebui să iau de fel aminte la vorbele lui; eu știu că e un fur și un ucigaș. Dar nu știu ce neputință neînțeleasă, neputință a voinței mă biruie! Îmi plec urechea spre cuvintele păcatului, îmi tind privirile spre rodul cel oprit.

Dacă rodul oprit nu stă înaintea ochilor mei, el apare zugrăvit pe neașteptate în închipuirea mea, în culori vii, zugrăvit ca de o mână de vrăjitor.

Simțirile inimii sunt atrase de către priveliștea cea ispititoare, ce se aseamănă unei desfrânate. Înfățișarea ei este fermecătoare; suflă din ea ispita; este împodobită

cu veșminte prețioase, strălucitoare; cu grijă este ascunsă lucrarea ei aducătoare de moarte. Păcatul caută jertfă din partea inimii, atunci când nu poate aduce ca jertfă trupul, din pricină că lipsește obiectul patimii.

Păcatul lucrează în mine prin gândul păcătos, lucrează prin simțirea păcătoasă a inimii și a trupului; lucrează prin simțurile trupești, lucrează prin închipuire.

La ce învățătură mă duce această cercetare de sine? La aceea că în mine, în toată ființa mea, trăiește stricăciunea păcatului, care încuviințează și ajută păcatul care mă luptă dinafară. Sunt asemenea unui ocnaș încătușat cu lanțuri grele: oricine are îngăduința să o facă, îl înhață pe ocnaș și îl târăște unde vrea, fiindcă ocnașul, încătușat fiind de lanțuri, nu are putința de a se apăra.

Pătruns-a, cândva, păcatul în raiul cel înalt. Acolo i-a îmbiat pe strămoșii mei cu rodul oprit. Acolo și-a săvârșit amăgirea; acolo i-a lovit cu moartea cea veșnică pe cei amăgiți. Și mie, urmașului acelora, îmi înnoiește neîncetat aceeași îmbiere; și pe mine, urmașul acelora, se străduiește neîncetat să mă amăgească și să mă piardă.

Adam și Eva au fost, imediat după cădere, izgoniți din rai și aruncați pe tărâmul amărăciunilor (Fac. 3, 23 și 24); eu m-am născut pe acest tărâm al plânsului și al nenorocirilor! Dar aceasta nu mă îndreptățește: aici mi-a fost adus raiul de către Răscumpărătorul, aici a fost sădit în inima mea. Prin păcat, am gonit raiul din inima mea. Acum, în ea este un amestec de bine și rău, o luptă cumplită între bine și rău, o învălmășeală de nenumărate patimi, un chin - pregustare a veșnicului chin din iad.

În mine însumi văd mărturia faptului că sunt fiu al lui Adam: păstrez aplecarea lui spre rău; mă învoiesc cu îmbierile amăgitorului, chiar dacă știi neîndoielnic că mi se înfățișează o amăgire, mi se gătește moartea.

În zadar i-aș învinui pe strămoși pentru păcatul căruia m-am făcut părtaș; eu am fost slobozit din robia păcatului de către Răscumpărătorul și de acum cad în păcate nu de silă, ci de bună voie.

Strămoșii au săvârșit în rai, odată, încălcarea unei singure porunci a lui Dumnezeu, iar eu, aflându-mă în sânul Bisericii lui Hristos, calc neîncetat toate Dumnezeuieștile porunci ale lui Hristos, Dumnezeuul și Mântuitorul meu.

Odată se tulbură sufletul meu de mânie și ranchiună ! În închipuirea mea scapără pumnalul deasupra capului vrăjmașului meu și inima mea se îmbată de sațiul răzbunării săvârșite în vis. Altă dată, mi se închipuie grămezi de aur împrăștiate ! În urma lor se zugrăvesc palate mărețe, grădini, toate cele ce țin de răsfăț, de patima dulceții și de trufie, care se dobândesc cu aur și pentru care omul iubitor de păcat se închină idolului său - mijlocul prin care se înfăptuiesc toate dorințele cele stricăcioase. Altă dată mă las înșelat de cinstiri și de putere ! Mă las atras, mă îndeletnicesc cu visuri de cârmuire a oamenilor și a țărilor, de dobândire a unor foloase stricăcioase din acestea și de slavă stricăcioasă pentru sine. Altă dată îmi stau în față, aievea parcă, mese cu mâncăruri aburinde și bine-mirositoare ! Mă îndulcesc în chip caraghios și totodată jalnic cu amăgirile care mi se înfățișează. Altă dată, pe neașteptate, mă văd pe mine însumi drept, sau, mai bine-zis, inima mea se fățărnicește, silindu-se

a se împăuna cu păruta ei dreptate, se lingușește pe sine, se îngrijește cum să atragă lauda oamenilor !

Patimile se luptă care mai de care să pună stăpânire pe mine, neîncetat mă aruncă de la una la cealaltă, mă răscolesc, mă tulbură.

Și nu-mi văd starea mea cea jalnică ! Asupra minții mele atârână un vâl nepătruns de întunecime; asupra inimii zace piatra cea grea a nesimțirii.

Oare își va veni în fire mintea mea, oare va vrea să se îndrepte către bine ? I se împotrivește inima deprinsă cu desfătarea păcătoasă, i se împotrivește și trupul meu, ce a agonisit dorințe dobitocești. Am ajuns, chiar, să uit că trupul meu, făcut fiind pentru veșnicie, este în stare de doriri și mișcări Dumnezeiești, că năzuințele dobitocești sunt pentru el o neputință pe care i-a adus-o căderea.

Feluritele părți care alcătuiesc ființa mea - mintea, sufletul și trupul - sunt retezate, despărțite, lucrează alandala, se împotrivesc una celeilalte; și numai când lucrează păcatul se află într-o înțelegere de scurtă vreme, potrivnică lui Dumnezeu.

Aceasta este starea mea ! Ea este moartea sufletului în timpul vieții trupului ! Iar eu sunt mulțumit cu starea mea ! Sunt mulțumit nu din smerenie, ci din pricina orbirii mele, din pricina împietririi mele. Sufletul nu simte că este mort, precum nu o simte nici trupul despărțit de suflet prin moarte.

Dacă mi-aș fi simțit omorârea, aș fi petrecut în pocăință necurmată ! Dacă mi-aș fi simțit omorârea, m-aș fi îngrijit de învierea mea !

Cu totul sunt prins de grijile omenești, puțin îmi pasă de nevoia sufletului meu ! Osândesc cu înver-

șunare cele mai mici greșeli ale aproapelui, fiind eu însumi plin de păcat, orbit de el, prefăcut în stâlp de sare asemenea femeii lui Lot, năstare de nici o mișcare duhovnicească.

Nu am moștenit pocăința, pentru că încă nu îmi văd păcatul meu. Păcatul nu pot să mi-l văd atâta vreme cât mă îndulcesc de păcat și îmi îngădui gustarea lui - fie și numai cu gândurile și cu încuviințarea inimii.

Păcatul poate să și-l vadă numai acela care cu voință hotărâtă s-a desfăcut de orice prietenie cu păcatul, care s-a sculat priveghind și păzind porțile sale cu sabia scoasă din teacă - cu cuvântul lui Dumnezeu; cel care gonește și taie cu această sabie păcatul, în orice chip s-ar apropia de el.

Celui care săvârșește această mare faptă, învrăjbindu-se cu păcatul, smulgând de la el cu sila mintea, inima și trupul - aceluia Dumnezeu îi dă un mare dar: **VEDEREA PĂCATULUI SĂU.**

Fericit sufletul ce a văzut păcatul încuibat în sine ! Fericit sufletul care a văzut în sine căderea protopărinților, învechirea vechiului Adam ! Această vedere a păcatului său este o vedere duhovnicească, vedere a minții vindecate de orbire prin Dumnezeiescul har. Sfânta Biserică de Răsărit ne învață să cerem de la Dumnezeu cu post și cu metanii vederea păcatelor noastre.

Fericit sufletul care neîncetat învață Legea lui Dumnezeu ! În aceasta, el poate să vadă chipul și frumusețea Omului Nou; punându-se alături de acesta, el poate să-și vadă și să-și îndrepte neajunsurile.

Fericit sufletul care și-a cumpărat țarina pocăinței omorându-se pe sine în ce privește pornirile păcă-

toase ! În această țarină el va afla neprețuita comoară a mântuirii.

Dacă ai dobândit țarina pocăinței, afundă-te în plânsul de copil înaintea lui Dumnezeu. Nu cere, dacă poți să nu ceri nimic de la Dumnezeu; încredințează-te cu lepădare de sine voii Lui.

Să pricepi, să simți că tu ești zidire, iar Dumnezeu este Ziditorul. Încredințează-te fără să stai pe gânduri voii Ziditorului, adu-I doar plânsul copilăresc, adu-I o inimă tăcută, gata a urma voii Lui și a se pecetlui cu voia Lui.

Iar dacă din pricină că ești necopt nu te poți afunda, în tăcere și plâns înaintea lui Dumnezeu - adu înaintea Lui o rugăciune smerită, rugăciune pentru iertarea păcatelor și vindecarea de patimile păcătoase, de aceste cumplite neputințe duhovnicești care iau ființă din păcatele săvârșite de bună voie și repetate vreme îndelungată.

Fericit este sufletul care s-a cunoscut pe sine că este în întregime nevrednic de Dumnezeu, care s-a văzut pe sine sărac, ca unul ce este nenorocit și păcătos ! Acesta este pe calea mântuirii, în el nu se află amăgire de sine.

Dimpotrivă, cel ce se socotește pe sine pregătit pentru primirea harului, cel ce se socotește pe sine vrednic de Dumnezeu, cel ce așteaptă venirea Lui cea de taină, cel ce spune că e pregătit să-L primească, să-L audă și să-L vadă pe Domnul, acela se amăgește pe sine, acela se lingușește pe sine; acela a atins culmea înaltă a trufiei, din care se cade în prăpastia cea întunecată a pierzaniei (1 Împ. cap. 3). Acolo cad toți cei ce s-au mândrit înaintea lui Dumnezeu, cei ce cutează

fără rușine să se socoată vrednici de Dumnezeu, și din această stare de părere de sine și amăgire de sine grăiesc lui Dumnezeu: „vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă“.

Auzit-a proorocul cel tânăr, Samuil, pe Domnul care îl chema și, nesocotindu-se pe sine vrednic de împreună-vorbirea cu Domnul, s-a înfățișat înaintea bătrânului său îndrumător, cerând povață de la el cum să se poarte. Auzit-a Samuil a doua oară același glas care îl chema și iarăși s-a înfățișat îndrumătorului. Îndrumătorul a înțeles că glasul Celui care chema era glasul lui Dumnezeu: i-a poruncit tânărului ca atunci când va auzi aceeași chemare, să răspundă Celui Care grăia: „Vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă!“ (1 Împ. cap. 3).

Același lucru îndrăznește să-l spună visătorul cel trufaș și robit de patima desfătării, fără a fi chemat de nimeni, îmbătat de părerea cea din slava deașrtă, care alcătuieste în sine glasuri și mângâieri, măgulindu-și prin ele inima sa trufașă, amăgindu-se prin ele pe sine dimpreună cu următorii săi cei lesne încrezători („Urmarea lui Hristos“, ed. Moscova, 1834, cartea 3, cap. 2). În locul cel arătat de noi din cartea scriitorului apusean, înfierbântarea, părerea de sine și amăgirea de sine apar în culori atât de vii și de aprinse, că nu ne pare de prisos a înfățișa cititorului însuși textul cu pricina: „Vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă. Eu sunt robul Tău ! Dă-mi pricepere ca să cunosc învățăturile Tale. Pleacă inima mea spre cuvintele gurii Tale și să se pogoare ca roua cuvântul Tău. Oarecând fiii lui Israil ziceau către Moisi: „Vorbește-ne și te vom asculta; să nu ne vorbească Dumnezeu, ca nu cumva

să murim“. Nu astfel, Doamne, nu astfel mă rog eu ! Ci mai vârtos, împreună cu Proorocul Samuil cu smerenie și cu râvnă mă rog : „Vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă“. Nu Moise să-mi vorbească și nici altul dintre prooroci: ci dimpotrivă, vorbește-mi Tu, Doamne Dumnezeul meu, Cel Ce dăruiești însuflare și luminare tuturor proorocilor. Tu singur, fără ei, mă poți învăța în chip desăvârșit; iar aceștia, fără Tine, nu pot nimic. Cuvintele lor pot răsuna, dar nu împărtășesc Duhul ! Ei vorbesc frumos, dar dacă Tu taci, ele nu înflăcărează inima ! Ei înfățișează litera, dar Tu descoperi înțelesul ! Ei vorbesc tainele, dar Tu dezvălui cuprinsul lor ! Ei vestesc poruncile Tale, dar Tu dai putere spre plinirea lor ! Ei arată calea, dar Tu dai puterea de a merge pe ea ! Ei lucrează doar din afară, dar Tu povățuiești și luminezi inimile ! Ei udă numai deasupra, dar Tu dai puterea de rodire ! Ei cheamă prin cuvinte, dar Tu dai auzului pricepere ! Drept aceea, nu Moisi să-mi vorbească, ci Tu, Doamne Dumnezeul Meu, Adevărul Cel Veșnic, ca nu cumva să mor și să rămân fără roadă, dacă voi fi învățat doar din afară, iar înlăuntru nu voi fi înflăcărat, ca nu cumva să-mi fie mie spre osândire cuvântul auzit, dar neîmplinit, cunoscut, dar neîmbrățișat cu dragoste, crezut, dar nepăzit. Așadar, vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă: Tu ai cuvintele vieții veșnice“. Cutezanța acestui tru-faș, și acestei deșarte cuvântări insuflă groază și adâncă tristețe sufletului crescut în învățătura Bisericii Ortodoxe. Aici, pocăința este îndepărtată ! Aici, este îndepărtată străpungerea duhului ! Aici este o năzuință hotărâtă spre cea mai apropiată și mai strânsă unire cu Dumnezeu ! Aceasta este, îndeobște, dispoziția sufle-

tească a scriitorilor ascetici apuseni. Unul dintre aceștia, dându-și pe față greșita înțelegere a vredniciei Maicii lui Dumnezeu, își încheie discursul exaltat în următorul chip: „Ei bine ! Să ne aruncăm în brațele Maicii Domnului !“. Această dispoziție este potrivnică celei pe care o însuflă Biserica de Răsărit fiilor săi ! „De n-am avea pe sfinții Tăi rugători“, vorbește într-una din cântările sale, „și bunătatea Ta milostivindu-se spre noi, cum am îndrăzni, Mântuitorule, a te lăuda pe Tine, pre carele Te slavoslovesc neîncetat îngerii ?“ (Tropar de la Pavcernița Mare). În altă cântare, ea spune: „Către Născătoarea de Dumnezeu acum cu osârdie să alergăm noi, păcătoșii și smeriții, și să cădem cu pocăință, strigând dintru adâncul sufletului: Stăpână, ajută-ne, milostivindu-Te spre noi, sârguiește că pierim de mulțimea păcatelor, nu întoarce pe pre robii Tăi deșerți, că pe Tine singură nădejde Te-am câștigat“ (Paraclisul Maicii Domnului). Starea de amăgire de sine și înșelare diavolească este de neînțeles, pentru cei care nu au fost deprinși cu nevoia duhovnicească potrivit cu predania Bisericii Ortodoxe: ei socotesc această stare nenorocită ca fiind cât se poate de potrivită și plină de har. Cel ce s-a ostenit să traducă „Urmarea lui Hristos“ din limba latină în limba rusă, a adăugat la sfârșitul cărții povețele sale către cititor. Arătând în capitolul al 2-lea al celei de-a treia cărți acest tablou al amăgirii de sine și părerii de sine, el îl sfătuiește pe acesta ca înaintea fiecărei dăți când citește cu evlavie din carte, să se aducă pe sine în starea înfățișată în acel capitol. Este vădit că printr-o asemenea stare, omului i se dă libertatea de a tâlcui Sfânta Scriptură după bunul său plac, înlăturându-se

datoria de a urma tâlcuirii făcute de către Sfinții Părinți și primite de către Biserică. Aceasta este o dogmă a protestantismului.

Fiule al Bisericii de Răsărit, cea Una Sfântă și Adevărată ! În lupta ta cea nevăzută călăuzește-te după povețele Sfinților Părinți ai Bisericii tale: ei poruncesc ca înainte de a te fi înnoit prin lucrarea vădită a Sfântului Duh să te ferești de orice vedenie, de orice glas din afara sau dinlăuntrul tău ca de o pricină vădită pentru amăgirea de sine (Preacuviosul Grigorie Sinaitul, „Despre înșelare și celelalte“; Sfinții Calist și Ignatie Xanthopoulos, cap.73).

Păzește-ți mintea lipsită de închipuiri; gonește toate visările și părerile care se apropie de ea, prin care căderea a măsluit adevărul. Îmbrăcat în pocăință, stai cu frică și evlavie înaintea Marelui Dumnezeu, Care poate să curățească păcatele tale și să te înnoiască prin Prea Sfântul Său Duh. Venind, Duhul te va povățui „la tot adevărul“ (In. 16, 13).

Simțirea plânsului și a pocăinței este singurul lucru de trebuință sufletului care se apropie de Domnul cu hotărârea de a primi de la El iertarea greșelilor sale. Aceasta este partea cea bună ! Dacă ai ales-o, să nu se ia de la tine ! Nu schimba această comoară pe simțiri deșarte, mincinoase, silite, părute harice; nu te pierde pe tine însuși lingușindu-te.

„Dacă vreunii dintre Părinți“, spune Preacuviosul Isaac Sirul, „au scris despre faptul că este o curăție a sufletului, că este o sănătate a lui, că este despățimire, că este vedere duhovnicească: să știi că ei nu au scris despre acestea ca noi să le căutăm mai înainte de vreme și cu așteptare. Se spune în Scriptură: „Împărăția

Cerurilor nu va veni la arătare“ (Luc. 17, 20). Cei în care trăiește așteptarea, au dobândit trufie și cădere... Căutarea cu așteptare a înaltelor daruri Dumnezeiești nu este primită de către Biserica lui Dumnezeu. Aceasta nu este un semn al iubirii către Dumnezeu; aceasta este o neputință a sufletului“ (Isaac, cuvântul 55).

Toți sfinții se recunoșteau pe sine ca fiind nevrednici de Dumnezeu: prin aceasta și-au arătat vrednicia lor, care constă în smerenie (Isaac, cuvântul 36).

Toți cei suferinzi de amăgirea de sine s-au socotit vrednici de Dumnezeu: prin aceasta și-au dat pe față trufia și înșelarea drăcească de care era cuprins sufletul lor. Unii dintre ei i-au primit pe demonii ce li se înfățișau în chip de îngeri și au urmat acestora; altora li s-au arătat demonii în chipul lor adevărat, prefăcându-se biruiți de rugăciunea lor, și prin aceasta i-au adus la cugetare semeață; alții și-au stârnit închipuirea, și-au înfierbântat sângele, au dat naștere în sine unor mișcări ale nervilor, au luat aceasta drept desfătare harică și au căzut în amăgire de sine, în desăvârșită întunecare, s-au adăugat prin duhul lor la ceata duhurilor căzute.

Dacă simți nevoia să vorbești cu tine însuți, adu-ți nu lingușire, ci defăimare de sine. În starea noastră de cădere ne sunt folositoare docotoriile amare. Cei ce se lingușesc pe sine și-au primit deja plata lor aici pe pământ - și această plată este amăgirea de sine, lauda și iubirea lumii celei potrivnice lui Dumnezeu: ei nu au ce aștepta în veșnicie, afară de osândă.

„Păcatul meu înaintea mea este pururea“ (Ps. 50, 5), vorbește despre sine Sfântul David, care necon-

tenit își cerceta păcatul. „Fărădelegea mea eu o voi vesti și mă voi griji pentru păcatul meu“ (Ps. 37,19).

Sfântul David se îndeletnicea cu osândirea de sine, cu vădirea păcatului său, chiar și atunci când păcatul fusese deja iertat și darul Sfântului Duh îi fusese deja întors. Mai mult: el și-a dat păcatul în vileag, și l-a mărturisit în auzul lumii întregi (Ps. 50).

Sfinții Părinți ai Bisericii de Răsărit, și mai cu seamă pustnicii, atunci când atingeau înălțimile nevoițelor duhovnicești, toate aceste nevoițe se împreunau în ei în pocăință. Pocăința le cuprindea întreaga viață, întreaga lucrare: ea era urmarea vederii propriilor păcate.

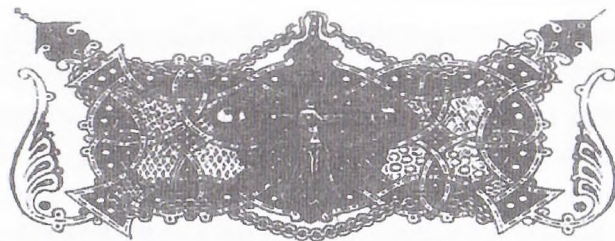
L-au întrebat pe oarecare dintre Părinții cei mari: în ce stă lucrarea monahului însingurat? El a răspuns: „Sufletul tău stă omorât înaintea privirilor tale, și tu mai întrebi care trebuie să fie lucrarea ta?“ (Sfântul Isaac Sirul, Cuvântul 21). Plânsul este adevărata lucrare a adevăratului nevoitor al lui Hristos; plânsul este lucrarea acestuia de când a pornit la nevoiță și până la săvârșirea ei.

Vederea păcatului nostru și pocăința pe care o naște aceasta sunt lucrări care nu au sfârșit pe pământ; vederea păcatului nostru stârnește pocăința; prin pocăință se dobândește curățirea; ochiul minții, curățindu-se treptat, începe să vadă în întreaga fire omească neajunsuri și vătămări pe care nu le băga nici-cum de seamă mai înainte.

Doamne ! Dă-ne să ne vedem păcatele noastre, așa încât mintea noastră, atrasă cu desăvârșire de luarea-aminte față de păcatele noastre, să înceteze a mai vedea greșelile aproapelui și să-i vadă pe toți, într-acest

chip, buni. Dă inimii noastre să părăsească grija pierzătoare de neajunsurile aproapei, să își unească toate grijile numai în grija pentru dobândirea curăției și sfințeniei poruncite și gătite nouă de Tine. Dă-ne nouă, celor ce ne-am spurcat haina sufletului, să o albim iarăși: ea a fost deja spălată prin apele botezului, iar acum, după pângărire, aceste haine au nevoie să fie spălate prin apele lacrimilor. Dă-ne să vedem în lumina harului Tău neputințele cele de multe feluri care trăiesc în noi, înnăbușind în inimă mișcările duhovnicești, aducând în ea mișcările sângelui și trupului care sunt potrivnice Împărăției lui Dumnezeu. Dă-ne marele dar al pocăinței, înaintea căruia merge și pe care îl naște marele dar al vederii păcatelor noastre. Păzește-ne, cu aceste mari daruri, de hăurile amăgirii de sine, care apare în suflet din pricina păcătoșeniei sale neluate în seamă și neînțelese, și se naște din lucrările patimii dulceții și slavei deșarte care trăiesc în el neluate în seamă și neînțelese. Păzește-ne pe noi cu aceste mari daruri în calea noastră către Tine, și dă-ne nouă să ajungem la Tine, Căla ce chemi pe cei ce-și recunosc păcătoșenia și lepezi pe cei ce se socot drepti, ca să Te slavoslovim în veci, întru veșnica Ta fericire, a Singurului Dumnezeu Adevărat, Răscum-părătorul celor robiți și Mântuitorul celor pierduți. Amin.

Despre iubirea de aproapele

Ce poate fi mai minunat, mai desfătător decât iubirea de aproapele ?

A iubi este o fericire, a urâ este un chin.

Toată Legea și prooroci, stau în iubirea către Dumnezeu și către aproapele (Mt. 22, 40).

Iubirea către aproapele este calea care duce la iubirea către Dumnezeu, căci Hristos a binevoit a se îmbrăca tainic în fiecare aproape al nostru, iar în Hristos este Dumnezeu (1 Ioan).

Să nu crezi, preaiubite frate, că porunca iubirii de aproapele a fost prea apropiată inimii noastre căzute: porunca este duhovnicească, iar pe inima noastră au pus stăpânire trupul și sângele; porunca este nouă, iar inima noastră - veche.

Iubirea noastră firească a fost vătămată de cădere; ea trebuie omorâtă - Hristos o poruncește - pentru a putea agonisi din Evanghelia iubire sfântă către aproapele, iubire în Hristos.

Înșușirile omului nou trebuie să fie toate noi; nici o înșușire veche nu i se potrivește.

Înainte de Evanghelia nu are nici un preț iubirea apărută din mișcarea sângelui și din simțirile trupesti. Și ce preț poate să aibă aceasta, atunci când ea jură, cu sângele aprins, să-și pună sufletul pentru Domnul, iar

peste câteva ceasuri, atunci când sângele s-a răcit, se jură că nu-L cunoaște ? (Mt. 26, 33, 35, 74).

Evangelhia leapădă iubirea ce atârnă de mișcarea sângelui, de simțirile inimii trupești. Ea spune: „Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie. Căci am venit să despart pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa și pe noră de soacra sa. Și dușmanii omului vor fi casnicii lui“. (Mt. 10, 34, 35, 36).

Căderea a supus inima stăpânirii sângelui și, prin mijlocirea sângelui, stăpânirii stăpânitorului acestui veac. Evangelhia slobozește inima din această robie, din această silnicie, și o aduce sub călăuzirea Sfântului Duh.

Sfântul Duh ne învață să iubim pe aproapele în chip sfânt.

Iubirea aprinsă, hrănită de Sfântul Duh este foc. Prin acest foc se stinge focul iubirii firești, trupești, stricate de căderea în păcat. (Scara. Cuvântul 15, cap. 3).

„Cel ce spune că poate avea amândouă aceste iubiri se amăgește pe sine însuși“. a spus Sfântul Ioan Scărarul (Cuvântul 3, cap.16).

În ce cădere se află firea noastră ! Cel care prin fire e în stare de a-și iubi cu aprindere aproapele, trebuie să-și dea o silință neobișnuită să-l iubească așa cum poruncește Evangelhia.

Cea mai înflăcărată iubire firească se preface cu ușurință în dezgust, în ură neîmpăcată. (2 Împ. 13,15). Oamenii și-au arătat dragostea firească și cu pumnalul. Ce plină de răni e iubirea noastră cea firească ! Ce rană adâncă e pe trupul ei - împătimirea ! Inima stăpânită de împătimire e gata de orice nedreptate, de

orice nelegiuire, numai de și-ar îndestula iubirea ei bolnăvicioasă.

„Cântarul strâmb este urâciune înaintea Domnului, iar cântărirea dreaptă este plăcută Lui“ (Pilde 11, 1). Iubirea firească aduce doar cele pământești celui iubit al său; la cele cerești ea nici nu se gândește.

Ea se răzvrățește împotriva Cerului și a Duhului Sfânt: pentru că Duhul cere răstignirea trupului. Ea se răzvrățește împotriva Cerului și a Duhului Sfânt: pentru că se găsește sub cârmuirea duhului viclean, duhului necurat și pierdut.

Să ne apropiem de Evanghelie, preaiubite frate, să ne privim în această oglindă ! Privindu-ne în ea, să lepădăm hainele cele vechi în care ne-a îmbrăcat căderea și să ne împodobim cu veșmântul cel nou pe care ni l-a pregătit Dumnezeu.

Veșmântul cel nou este Hristos. „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat“ (Gal. 3, 27). „Vă veți îmbrăca cu putere de sus“ (Lc. 24, 49), a spus Domnul despre acest veșmânt. Creștinii se îmbracă în însușirile lui Hristos, prin lucrarea Atotbunului Duh.

Pentru creștin este cu putință să îmbrace acest veșmânt. „Îmbrăcați-vă în Domnul nostru Iisus Hristos și grija de trup să nu o faceți spre poftă“ (Rom. 13, 14), spune Apostolul.

Mai întâi, lăsându-se călăuzit de Evanghelie, lepădă vrajba, mânia, osândirea și toate cele ce lucrează de-a dreptul împotriva iubirii.

Evanghelia poruncește să ne rugăm pentru vrăjmași, să binecuvântăm pe cei ce ne blestemă, să facem bine celor ce ne urăsc, să iertăm aproapei oricare ar face împotriva noastră.

Tu, cela ce vrei să urmezi lui Hristos, străduiește-te să plinești cu fapta toate aceste porunci.

Nu e defel deajuns să citim doar, cu mulțumire, poruncile evanghelice, și să ne minunăm de înalta duhovnicie pe care acestea o cuprind în sine. Din păcate, mulți se mulțumesc cu asta.

Atunci când vei purcede la plinirea poruncilor Evangheliei, cu îndărătnicie se vor împotrivi la această stăpânii inimii tale. Acești stăpâni sunt starea ta trupească, în care te afli supus trupului și sângelui, și duhurile căzute, a căror țară supusă este starea trupească a omului.

Cugetarea trupească, dreptatea ei și dreptatea duhurilor căzute îți pretind să nu te lepezi de cinstea în care te afli și de celelalte foloase pământești, îți pretind să le aperi. Tu, însă, poartă cu bărbăție războiul cel nevăzut dus de Evanghelie, dus de Domnul Însuși.

Jertfește tot pentru plinirea poruncilor evanghelice. Fără această jertfă nu vei putea fi plinitor al lor. Domnul a zis ucenicilor Săi: „Dacă cineva voiește să vină după Mine, să se lepede de sine“. (Mt. 16, 34).

Atunci când Domnul este cu tine - să crezi în izbândă: Domnul nu poate să nu fie biruitor.

Cere biruință de la Domnul, cere-o cu rugăciune și plâns statornic. Și va veni pe neașteptate lucrarea harului în inima ta: deodată vei simți prea desfătata încântare a iubirii duhovnicești față de vrăjmași.

Încă mai ai de luptat ! Încă trebuie să faci dovadă de bărbăție ! Uită-te la lucrurile pe care le iubești: îți plac foarte mult ? S-a legat foarte tare de ele inima ta ? Leapădă-te de ele.

Domnul cere de la tine această lepădare, El, Care a așezat legea iubirii nu ca să te lipsească pe tine de iubire și de cele iubite, ci ca tu, lepădând iubirea trupească, să primești iubirea duhovnicească, neprihănită, sfântă, care este cea mai mare fericire.

Cela ce a simțit iubirea duhovnicească va căuta cu scârbă la dragostea trupească, va privi la ea ca la o schimonosire hădă a iubirii. Întrebi cum să te lepezi de cele ce le iubești, căci ele au prins, parcă, rădăcini în inima ta? Spune despre ele lui Dumnezeu: „Acestea, Doamne, sunt ale Tale, iar eu cine sunt? Zidire neputincioasă, care nu are nici o însemnătate“.

„Astăzi, încă mai călătoresc pe pământ, încă mai pot fi de folos cu ceva celor iubiți ai mei; mâine, poate, voi pieri de pe fața pământului, și nu voi mai fi nimic pentru ei!“.

„Voiesc sau nu voiesc, va veni moartea, vor veni alte cumpene, smulgându-mă în chip silnic de cei pe care îi socoteam ai mei, iar ei deja nu vor mai fi ai mei. De fapt, nici nu erau ai mei; între mine și ei era o oarecare legătură; amăgindu-mă cu această legătură, eu îi numeam, îi socoteam ai mei. Dacă ar fi fost cu adevărat ai mei, ar fi rămas ai mei pentru totdeauna“.

„Zidirile sunt numai ale Ziditorului: El este Dumnezeu și Stăpânul lor. Ceea ce este al Tău Îți dau, Doamne al meu: acestea mi le-am însușit pe nedrept și în zadar“.

Pentru ei este lucru mai de nădejde să fie ai lui Dumnezeu. Dumnezeu este Veșnic, Pretutindenea-Fiitor, Atotputernic, cu nemărginire Bun. Pentru cel care este al Său, El este Cel mai credincios, Cel mai de nădejde Ajutător și Acoperitor.

Dumnezeu dă omului cele ale Sale: și pentru om oamenii devin „ai săi“, vremelnic după trup, veșnic după duh, atunci când Dumnezeu binevoiește să dea omului acest dar.

Adevărata iubire de aproapele se întemeiază pe credința în Dumnezeu, „Ca toți să fie una“, a strigat Mântuitorul lumii către Părintele Său, „după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una“ (In. 17, 21).

Smerenia și încredințarea în voia lui Dumnezeu omoară împlinirea trupească. Aceasta înseamnă că cea din urmă trăiește prin părerea de sine și necredință.

Fă pentru cei pe care îi iubești ceea ce poți să faci folositor și ceea ce este legiuit; dar totdeauna să îi încredințezi lui Dumnezeu - și iubirea ta oarbă, trupească, nesocotită se va preface, încetul cu încetul, într-o iubire duhovnicească, înțelegătoare, sfântă.

Iar dacă iubirea ta este o împătımire ce se împotrivesc legii, atunci s-o lepezi ca pe o urâciune.

Atunci când inima ta nu este liberă, acesta este un semn al împătimirii. Atunci când inima ta este înrobite, acesta este semnul patimii nebunești, păcătoase. Iubirea sfântă este curată, liberă, întregă în Dumnezeu. Ea este o lucrare a Sfântului Duh, care lucrează în inimă în măsura curățirii acesteia.

Lepădând vrajba, lepădând patimirea, lepădându-te de iubirea trupească, află iubirea duhovnicească; „fereste-te de rău și fă bine“ (Ps. 33, 13).

Dă cinstire aproapelui ca unui chip al lui Dumnezeu - cinstire care să fie în sufletul tău, nevăzută pentru ceilalți, descoperită doar conștiinței tale. Fap-

tele pe care le săvârșești să fie, în chip tainic, pe potri-
va stării tale sufletești.

Dă cinstire aproapei, fără să iei seama la vârstă,
fără să faci deosebire între bărbat și femeie, fără să te
uiți la rangul pe care-l are în lume - și iubirea sfântă
va începe, treptat, să se facă arătată în inima ta. Pri-
cina acestei iubiri nu sunt trupul și sângele, nu înrâu-
rirea simțurilor, ci Dumnezeu.

Cei lipsiți de slava numelui de creștin nu sunt lipsiți
de cealaltă slavă, pe care au primit-o când au fost
zidiți: ei sunt chipul lui Dumnezeu.

Dacă chipul lui Dumnezeu va fi aruncat afară, în
văpaia cea cumplită a iadului, și acolo sunt dator să îl
cinstesc.

Ce treabă am eu cu văpaia, cu iadul ! Chipul lui
Dumnezeu a fost aruncat acolo potrivit judecății lui
Dumnezeu: treaba mea este să păzesc cinstirea față de
chipul lui Dumnezeu, și prin aceasta să mă păzesc pe
mine însumi de iad.

Dă cinstire și orbului, și leprosului și celui bolnav
la minte, și pruncului de țâță, și răufăcătorului, și pă-
gânului - cum se cuvine chipului lui Dumnezeu. Ce ai
tu cu neputințele și neajunsurile lor ! Ia seama la tine
însuți, ca să nu sufere un neajuns iubirea ta.

În creștin, să dai cinstire lui Hristos, Care a spus
spre povățuirea noastră, și încă va mai spune atunci
când se va hotărâ soarta noastră în veșnicie: „Ceea ce
ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei prea mici, Mie
Mi-ați făcut“. (Mt. 25, 40).

Atunci când ai de-a face cu aproapele să ai în minte
acest cuvânt evanghelic și te vei face tănuitor al

iubirii de aproapele. Tăinuitorul iubirii de aproapele intră prin ea în iubirea de Dumnezeu.

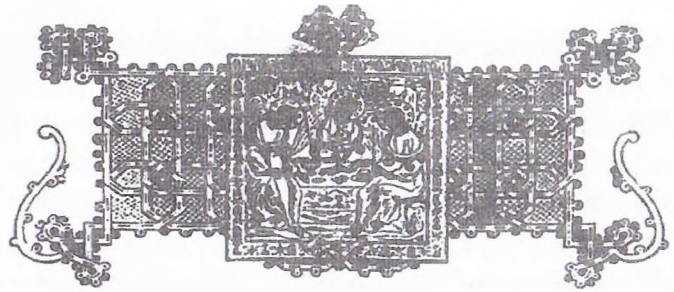
Dar dacă socoți că îl iubești pe Dumnezeu, iar în inima ta trăiește un simțământ de neplăcere fie și față de un singur om, să știi că te afli într-o veșnică amăgire de sine.

„Dacă zice cineva:”, grăiește Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, „- iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este... Această poruncă avem de la El, ca cine iubeste pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său”. (1 In. 4, 20, 21).

A arăta iubire duhovnicească față de aproapele este semnul înnoirii sufletului prin Sfântul Duh. „Noi știm că am trecut din moarte la viață”, grăiește iarăși Cuvântătorul de Dumnezeu, „pentru că iubim pe frați: cine nu iubeste pe fratele său rămâne în moarte”. (1 In. 3, 14).

Desăvârșirea creștină stă în desăvârșita iubire de aproapele. Desăvârșita iubire de aproapele stă în iubirea de Dumnezeu, care nu cunoaște desăvârșire, întru care nu este sfârșit sporirii. Creșterea în iubirea de Dumnezeu este nesfârșită, pentru că iubirea este Nesfârșitul Dumnezeu. (1 In. 4, 16). Iubirea de aproapele este temelia zidirii iubirii. Iubite frate ! Caută să sporești în tine iubirea duhovnicească de aproapele: intrând în ea, vei intra în iubirea de Dumnezeu, pe porțile învierii, pe porțile Împărăției Cerurilor. Amin.

Despre iubirea de Dumnezeu

Iubește-L pe Dumnezeu așa cum a poruncit El să fie iubit, iar nu așa cum socot să Îl iubească visătorii care se amăgesc pe sine.

Nu-ți născoci ție extaze, nu-ți pune în mișcare reverii, nu te aprinde cu flacără materialnică - flacăra sângelui tău. Jertfa bine primită de Dumnezeu este smerenia inimii, străpungerea duhului. Cu mânie își întoarce Dumnezeu fața de la jertfa adusă cu nădăjduire în sine, cu părere trufașă de sine, de-ar fi jertfa aceasta și ardere de tot.

Trufia pune în mișcare nervii, aprinde sângele, stârnește închipuirea, trezește viața căderii; smerenia liniștește nervii, potolește mișcarea sângelui, nimiceste visarea, omoară viața căderii, deșteaptă viața în Hristos Iisus.

„Ascultarea este“ înaintea Domnului „mai bună decât jertfa, și supunerea mai bună decât grăsimea berbecilor“, a grăit Proorocul către împăratul israelitean, care îndrăznise a aduce lui Dumnezeu jertfă nepriincioasă (1 Împ. 15, 22): voind a aduce lui Dumnezeu jertfa iubirii, nu o aduce după bunul tău plac, sub o înrâurire nechibzuită; adu-o cu smerenie, la vremea și în locul pe care le-a poruncit Domnul.

Locul duhovnicesc, singurul în care ni s-a poruncit a aduce jertfele duhovnicești, este smerenia. (Pateric. Din spusele Preacuviosului Pimen cel Mare).

Domnul a însemnat trăsăturile cele adevărate și vrednice de crezare ale celui ce iubește și ale celui ce nu iubește. El a spus: „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu. Cel ce nu Mă iubește nu păzește cuvintele Mele“. (În. 14, 23, 24).

Vrei să deprinzi iubirea Dumnezeiască? Îndepărtează-te de orice faptă, cuvânt, gândire, simțire care sunt oprite de Evanghelie. Prin vrăjmășia ta față de păcat, care este atât de urât Atotsfântului Dumnezeu, arată-ți și dovedește-ți dragostea către El. Vindecă neîntârziat prin pocăință păcatele în care ți s-ar întâmpla să cazi din neputință; cel mai bine este, însă, ca printr-o neslăbită luare-aminte la sine, să nu-ți îngădui nici aceste greșeli.

Vrei să deprinzi iubirea Dumnezeiască? Cercetează cu osârdie în Evanghelie poruncile Domnului și silește-te a le plini cu fapta, silește-te ca să prefaci virtuțile evanghelice în deprinderi, în însușiri ale tale. Se cuvine celui ce iubește să plinească întocmai voia celui iubit.

„Iubit-am poruncile Tale mai mult decât aurul și topazul: pentru aceasta către toate poruncile Tale m-am îndreptat, toată calea nedreptății am urât“ (Ps. 118, 127, 128), spune Proorocul. O asemenea putere este numaidecât trebuincioasă pentru păzirea credincioșiei față de Dumnezeu. Credincioșia este o condiție de neînlăturat a iubirii. Fără aceasta, iubirea se destramă.

Prin fuga neconținută de rău și prin plinirea satornică a poruncilor evanghelice, în care se cuprinde

toată învățătura morală a Evangheliei, ajungem la iubirea Dumnezeiască. Acesta este mijlocul prin care petrecem în iubirea de Dumnezeu: „Dacă veți păzi poruncile Mele, veți rămâne în dragostea Mea“ (In. 15, 10), a spus Mântuitorul.

Desăvârșirea iubirii se cuprinde în unirea cu Dumnezeu; sporirea în iubire este împreună cu o negrăită mângâiere, desfătare și luminare duhovnicească. La începutul nevoinței, însă, ucenicul iubirii trebuie să poarte o luptă crâncenă cu sine însuși, cu firea sa adânc vătămată: răul care a intrat prin cădere în firea noastră s-a făcut pentru ea lege, care luptă și se răzvrătește împotriva Legii lui Dumnezeu, împotriva legii sfintei iubiri.

Iubirea de Dumnezeu se întemeiază pe iubirea de aproapele. Atunci când se va șterge în tine ranchiuna, să știi că te-ai apropiat de iubire. Atunci când inima ta va fi umbrită de o pace sfântă, plină de har, cu întregul omenire, să știi că ești chiar la porțile iubirii.

Aceste porți, însă, nu se deschid decât prin Duhul Sfânt. Iubirea de Dumnezeu este un dar al lui Dumnezeu în omul care s-a pregătit prin curăția inimii, a minții și a trupului pentru primirea acestui dar. Pe măsura treptei pregătirii este și treapta darului, pentru că Dumnezeu este Drept-Judecător și în milostivirea Sa.

Iubirea de Dumnezeu este pe de-a-ntregul duhovnicească: „ce este născut din Duh, duh este“ (In. 3, 6).

„Ce este născut din trup, trup este“ (In. 3, 6): iubirea trupească, născută fiind din trup și sânge, are însușiri materialnice, stricătioase. Ea este nestatornică și schimbătoare: focul ei depinde în întregime de materie.

Auzind din Scriptură că Dumnezeu nostru este foc (Evr. 12, 29), că iubirea este foc, și simțind în tine focul iubirii firești, să nu crezi că este vorba de unul și același foc. Nu ! Aceste focuri sunt potrivnice și se înăbușă unul pe celălalt. (Scara, Cuvântul 15). „Să slujim lui Dumnezeu după bună plăcerea Lui, cu evlavie și cu sfială: căci Dumnezeu nostru este foc mistuitor“. (Evr. 12, 28, 29).

Iubirea firească, iubirea căzută, aprinde sângele omului, îi pune în mișcare nervii, îi stârnește închipuirea; iubirea sfântă răcorește sângele, odihnește și sufletul, și trupul, atrage omul lăuntric la rugă tăcută, îl afundă în dulceața smereniei și desfătării duhovnicești.

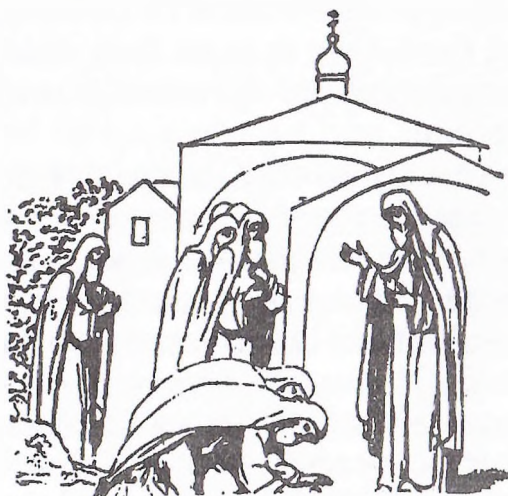
Mulți nevoitori, luând iubirea firească drept iubire Dumnezeiască, și-au înfierbântat sângele, și-au înfierbântat și închipuirea. Starea de înfierbântare se preschimbă foarte ușor într-o stare de frenezie (ieșire din minți). Cei ce se află în starea de de înfierbântare și frenezie au fost socotiți de multă lume ca oameni plini de har și de sfințenie, iar ei, nefericiții, erau jertfe ale amăgirii de sine.

Mulți asemenea nevoitori au fost în Biserica Apuseană, începând din vremea căderii ei în papism, care în chip hulitor atribuie unui om însușiri dumnezeiești și îi dă acestuia o închinare cuvenită și potrivită numai lui Dumnezeu; mulți dintre acești nevoitori au scris cărți din starea lor de înfierbântare, în care amăgirea de sine extatică li se părea iubire dumnezeiască și în care închipuirea lor zdruncinată le zugrăvea o mulțime de vedenii care le măguleau iubirea de sine și trufia.

Fiule al Bisericii Răsăritene ! Ferește-te de citirea unor asemenea cărți, ferește-te de a urma povețele celor ce s-au amăgit pe sine. Călăuzindu-te după Evanghelie și după Sfinții Părinți ai adevăratei Biserici, suie-te cu smerenie la înălțimea duhovnicească a iubirii Dumnezeiești prin mijlocirea lucrării poruncilor lui Hristos.

Să ții neclintit în minte că iubirea de Dumnezeu este cel mai înalt dar al Sfântului Duh, iar omul poate doar să se pregătească, prin curăție și smerenie, pentru primirea acestui mare dar, prin care se schimbă și mintea și inima și trupul.

Osteneala noastră este deșartă, stearpă și vătămătoare atunci când căutăm a descoperi în noi, mai înainte de vreme, înaltele daruri duhovnicești: pe acestea le dăruiește Milostivul Dumnezeu, la vremea lor, plinitorilor statornici, răbdători și smeriți ai poruncilor evanghelice. Amin.

Cursele stăpânitorului lumii acesteia

Sub flamura sfintei cruci, vă duc, fraților, la o privilegiate duhovnicească. Să ne fie călăuză marele între bineplăcuții lui Dumnezeu Antonie, pustnicul egiptean.

Acesta, oarecând, prin lucrarea unei descoperiri Dumnezeiești, a văzut cursele diavolului întinse prin toată lumea, ca să-l vâneze pe om spre pierzare. Văzând mulțimea nenumărată a acestor curse, cu plângere l-a întrebat pe Domnul: „Doamne ! Cine, oare, poate să scape de cursele acestea și să se mântuiască ?” (Patericul Egiptean - Preacuviosul Avva Dorotei. Învățătura a 2-a).

Mă cufund, gânditor, în cugetarea asupra curselor diavolului. Ele sunt răspândite în afara și înlăuntrul omului. O cursă este unită îndeaproape cu alta; în unele locuri, cursele stau pe câteva rânduri; în altele sunt făcute deschizături largi, dar care duc în lațurile cele mai amarnice, din care izbăvirea pare deja cu neputință. Privind la cursele cele mult meșteșugite, mă tânguiesc cu amar ! Fără de voie reiau întrebarea fericitului locuitor al pustiei: „Doamne ! Cine, oare, se va izbăvi din aceste curse ?”.

Pentru mintea mea, sunt răspândite curse în felurite cărți care se numesc pe sine lumină, dar cuprind învățături ale întunericului, scrise sub înrâurirea vădită

sau ascunsă a întunecatului și atotrăului stăpânitor al lumii acesteia, având ca izvor înțelegerea vătămată de căderea în păcat, „întru minciuna omenească, întru viclenia meșteșugirilor înșelăciunii“ (Efes. 4, 14), cum spunea Apostolul, cărți scrise de scriitori care „fără de minte se înfierbântă din mintea trupului lor“ (Colos. 2, 18). Aproapele meu, și – în iubirea către el trebuie, doar, să-mi caut mântuirea – mi se face cursă care mă vânează spre pierzania mea, atunci când mintea lui este prinsă în cursele învățaturii și cugetării mincinoase și amăgitoare. Mintea mea la rândul ei poartă pecetea căderii, este acoperită cu acoperământ de întuneric, molipsită de otrava minciunii. Încă din rai tindea ea, cu nesocotință și nebăgare de seamă, către dobândirea cunoștinței pierzătoare și ucigătoare ! Iar după cădere, s-a făcut încă mai nechibzuită, mai cutezătoare: cu îndrăzneală se îmbată din paharul cunoștinței otrăvite, și prin aceasta nimicește în sine cu desăvârșire gustul și dorirea de paharul cel Dumnezeiesc al cunoștinței mântuitoare.

Câte curse pentru inima mea ! Văd curse grosolane și curse măiestre. Pe care să le numesc mai primejdioase, mai cumplite ? Nu mă pricep. Vânătorul este iscusit, și pe cel ce scapă din cursele grosolane îl prinde în laturile cele meșteșugite. Sfârșitul vânătorii este unul singur - pierzania. Cursele sunt ascunse în toate felurile, cu o deosebită măiestrie. Căderea este ascunsă în toate chipurile biruinței; dorința de a plăcea oamenilor, fățarnicia, slava deșartă sunt ascunse sub toate chipurile virtuții. Amăgirea, întunecata înșelare, poartă chip duhovnicesc, ceresc. Dragostea sufletească, adesea pățimașă, se ascunde sub chipul iubirii

sfinte; desfătarea mincinoasă, închipuită, se dă drept desfătare duhovnicească. Stăpânitorul lumii acesteia se străduiește prin toate mijloacele să-l țină pe om închis în firea căzută: și aceasta este de ajuns, fără să fie nevoie de păcate grosolane, pentru a-l face pe om străin de Dumnezeu. Păcatele grosolane sunt înlocuite cu deplină izbândă, precum pe bună dreptate socotește vânătorul, de trufașa părere de sine a creștinului care se mulțumește cu virtuțile firii căzute și se dă pe mâna amăgiții de sine, înstrăinându-se prin aceasta de Hristos.

Câte curse pentru trup ! El însuși ce mai cursă ! Cum se folosește de el stăpânitorul lumii acesteia ! Prin mijlocirea trupului, plecându-ne înclinărilor și dorințelor sale josnice, ne apropiem de asemănarea cu dobitoacele necuvântătoare. Ce prăpastie ! Ce îndepărtare de la Dumnezeiasca asemănare, ce cădere ! În această prăpastie adâncă, înfricoșată, îndepărtată de Dumnezeu ne prăbușim atunci când ne lăsăm în voia grosolanelor desfătări trupești, numite, după greutatea păcătoșeniei lor, căderi. Nici desfătările trupești mai puțin grosolane nu sunt, însă, mai puțin pierzătoare. Din pricina lor este părăsită grija de suflet, este uitat Dumnezeu, cerul, veșnicia, rostul omului. Stăpânitorul lumii acesteia se străduiește să ne țină într-o neîncetată distracție și întunecare tocmai prin mijlocirea desfătărilor trupești ! Prin simțurile trupești, aceste ferestre către suflet, prin care sufletul are legătură cu lumea văzută, el îl adapă neîncetat cu desfătări ale simțurilor, și totodată cu păcatul și robia care sunt nedespărțite de acestea. În faimoasele săli de concert pământești răsună o muzică ce exprimă și stârnește feluritele patimi; aceste patimi sunt înfățișate și în

teatrele pământești; aceste patimi sunt răscolite prin distracțiile pământești: omul este adus, prin toate mijloacele cu putință, la desfătarea cu răul care îl ucide. Îmbătându-se cu acesta, ei uită binele cel mântuitor al lui Dumnezeu și sângele Dumnezeului-Om, prin care am fost răscumpărați.

Iată o slabă descriere a curselor răspândite de către stăpânitorul lumii acesteia spre vânarea creștinilor. Descrierea este slabă, dar oare nu v-a stârnit, fraților, o groază îndreptățită, oare în sufletul vostru nu s-a născut întrebarea: „Cine oare poate să scape din aceste curse ?“

Înfricoșatul tablou încă nu este terminat ! Mâna mea, călăuzită de cuvântul lui Dumnezeu, încă, încă se mai îndeamnă să zugrăvească.

Ce glăsuiește cuvântul lui Dumnezeu ? El vestește proorocia care se împlinește sub ochii noștri, proorocia că în vremurile din urmă, din pricina „înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci“ (Mt.24,12). Cuvântul cel nemincinos al lui Dumnezeu, mai nestrămutat decât cerul și pământul, ne vestește înmulțirea, în aceste vremuri din urmă, a curselor diavolești și înmulțirea numărului celor ce pier în aceste curse.

Întocmai ! Mă uit la lume și văd: cursele diavolului s-au înmulțit față de vremurile de început ale Bisericii lui Hristos, s-au înmulțit peste măsură. S-au înmulțit cărțile care cuprind învățături mincinoase; s-au împuținat, s-au împuținat peste măsură cei ce urmează Sfântului Adevăr; s-a întărit cinstirea față de virtuțile firești, pe care le pot avea și iudeii, și păgânii; s-a ivit cinstirea față de virtuțile de-a dreptul păgânești, potrivnice firii însăși, care le privește ca pe niște rele; s-a

împuținat înțelegerea virtuților creștine, nu mai zic că s-a împuținat, a pierit aproape, plinirea lor cu lucrul; a prins aripi viața materială; piere viața duhovnicească; desfătărilor și grijile trupești înghit aproape tot timpul oamenilor; aceștia nici nu mai au când să-și aducă aminte, măcar, de Dumnezeu. Și toate acestea devin datorie, devin lege. „Din pricina înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci“, și a acelor care ar fi rămas în iubirea de Dumnezeu dacă răul nu ar fi fost atât de obștesc, dacă lațurile diavolului nu s-ar fi înmulțit atât de amarnic.

Îndreptățită era întristarea fericitului Antonie. Cu atât mai îndreptățită este întristarea creștinului din vremea de azi înaintea priveliștii curselor diavolești; întemeiată este înlăcrimata întrebare: „Doamne ! Cine, oare, dintre oameni poate să scape de aceste curse și să se mântuiască ?“.

La întrebarea precuviosului pustnic a venit de la Domnul răspunsul: „Smerita cugetare trece de aceste curse, iar ele nu pot nici măcar a se atinge de ea“.

Dumnezeiesc răspuns ! Cum înlătură din inimă orice îndoială, arătând în puține cuvinte un mijloc de nădejde pentru a birui asupra potrivnicului nostru, mijloc de destrămare și nimicire a meșteșugitelor sale lațuri, împletite cu ajutorul îndelungilor ani de luptă cu omul și a unei nemăsurate răutăți.

Să ne îngăduim mintea prin smerenie, fără a-i îngădui să tindă în chip nesocotit și cutezător către dobândirea cunoștințelor, oricât ne-ar ațâța curiozitatea, noutatea și păruta lor însemnătate. Să o păzim de ispițta învățăturilor mincinoase, ascunse sub numele și înfățișarea învățăturii creștine. Să o smerim întru as-

cultarea față de Biserică, smerind orice cugetare care se ridică împotriva minții lui Hristos (2 Cor. 10, 5), împotriva minții Bisericii. La început, chinuitoare este pentru minte calea cea strâmtă a ascultării față de Biserică; ea, însă, aduce la lărgimea și libertatea înțelegerii duhovnicești, înaintea căreia pier toate părutele nepotriviri pe care le află înțelegerea trupească și sufletească în supunerea fără abatere față de Biserică. Să nu-i îngăduim minții a citi despre lucrurile duhovnicești altceva decât ceea ce este cuprins în cărțile scriitorilor adevăratei Biserici; cărți despre care Biserica însăși a dat mărturie că ele sunt organe ale Sfântului Duh. Cel ce citește pe sfinții scriitori se împărtășește nemijlocit de Sfântul Duh Care locuiește în ei și grăiește prin ei; cel ce citește scriitorii eretici, chiar dacă ar fi ele împodobite cu numele de „sfinite“ de către adunătura lor eretică, se împărtășește de duhul cel viclean al înșelării (Sfântul Petru Damaschinul. Filocalia, „Despre dreapta - socotință“): din pricina neascultării față de Biserică, al cărei miez este trufia, el cade în cursele stăpânitorului lumii acesteia.

Ce să facem cu inima? Să altoim la acest măslin sălbatic un ram din măslinul cel roditor, să o întipărim cu însușirile lui Hristos, să o deprindem cu smerenia evanghelică, să o silim să primească voia Evangheliei. Văzând nepotrivirea ei cu Evanghelia, neîncetata ei împotrivire și nesupunere față de Evangheliie, să vedem în această împotrivire, ca într-o oglindă, căderea noastră. Văzându-ne căderea, să plângem pentru ea înaintea Domnului, a Ziditorului și Răscumpărătorului nostru, să ne îndurerăm cu întristarea cea mântuitoare; să nu contenim a petrece în această întristare până ce

nu vom vedea tămăduirea noastră. „Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi“ (Ps. 50, 19), lăsând-o vânării vrăjmașului. Dumnezeu este Ziditorul nostru și Stăpân cu drepturi depline: El poate să rezidească inima noastră și va preface inima care I se tânguiește neîncetat cu plâns și rugăciune, o va preface dintr-o inimă iubitoare de păcat, într-o inimă iubitoare de Dumnezeu și sfântă.

Să ne păzim simțurile trupești, neîngăduind păcatului să intre prin ele în îngrădirea sufletului nostru. Să ne înfrânăm ochiul cel iscoditor și urechea cea iscoditoare; să punem zăbală strânsă asupra acelu mic mădular al trupului care este în stare să dea naștere unor mari cutremure, asupra limbii noastre; să potolim năzuințele dobitocești ale trupului prin înfrânare, priveghere, osteneli, deasa aducere-aminte de moarte, prin rugăciunea statornică întru luare-aminte. Ce, nestatornice sunt desfătărilor trupești ! Cu ce miasmă se sfârșesc ! Dimpotrivă, trupul îngrădit prin înfrânare și păzirea simțurilor, spălat prin lacrimile pocăinței, sfințit prin deasa rugăciune, se zidește în chip tainic ca Biserica a Sfântului Duh, Care face nelucrătoare toate uneltirile vrăjmașului împotriva omului.

„Smerita cugetare trece de toate cursele diavolești, și acestea nu pot nici măcar a se atinge de ea“. Amin.

Anul 1846. Pustia lui Serghie.

Acatistul Sfântului Ierarh Ignatie Briancianinov

(pomenirea pe 13 mai)

Condac 1

Cel ce ai fost ales de Împăratul Ceresc și proslăvit de El, Părinte Ierarhe Ignatie, prăznuind acum preacinstită pomenirea ta, cu osârdie te rugăm: călăuzește-ne la calea mântuirii, izbăvește-ne de vrăjmașii văzuți și nevăzuți, de scârbe și de dureri pe cei ce cu dragoste strigăm ție:

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl prea ales !

Icos 1

Arhanghelii și îngerii se minunau de viețuirea ta, Părinte Ierarhe Ignatie, căci din pruncie ai avut mare dorire către Dumnezeu și întru poruncile Lui ai petrecut neabătut viața ta. Minunându-ne de această bună pricepere a ta, cu umilintă strigăm ție:

Bucură-te, că pe părinții tăi îndurerăți de nerodire, cu nașterea ta i-ai mângâiat;

Bucură-te, odraslă minunată și de neam cinstit;
Bucură-te, neconținută bucurie a îngerului tău păzitor;
Bucură-te, cele ce cu blândețea și supunerea ta pe
părinții și povățuitorii tăi i-ai uimit;

Bucură-te, cela ce din pruncie te-ai gătit pentru as-
cultare monahicească;

Bucură-te, cel ce sufletul tău de prunc către Dum-
nezeu l-ai îndreptat;

Bucură-te, cel ce clipele de răgaz ale prunciei tale
în rugăciune și cugetare la Dumnezeu le-ai petrecut;

Bucură-te, cela ce pentru frații și surorile tale mai
mici pildă de rugăciune și ascultare te-ai arătat;

Bucură-te Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii
lucrător și dascăl prea ales !

Condac 2

Văzând darurile tale cele mari, părinții tăi te-au
îndreptat către orașul împărătesc, ca să dobândești
învățătură spre a primi cinul ostășesc. Ci tu, alesule al
lui Dumnezeu, tânăr fiind cu anii, dar bătrân cu
înțelegerea, toate acestea stricăcioase și degrab trecă-
toare le-ai socotit și către Singura Frumusețe și
Negrăită Desfătare - Domnul Iisus Hristos - cu mintea
și cu inima ai năzuit, cântându-I: Aliluia !

Icos 2

Înțelegere Dumnezeiască ai primit de la Iubitorul
tău Mântuitor Hristos, Ignatie, vrednicule de mirare,
atunci când încă prunc fiind, în toate chipurile cele
văzute ale acestei lumi vedeai mâna Cerescului Fă-

cător și Purtător de grijă. Pentru aceasta mult slăvindu-te, îți strigăm unele ca acestea:

Bucură-te, cea ce în priveliștile cele văzute ale firii L-ai contemplat pe Dumnezeu Cel Nevăzut;

Bucură-te, cea ce liniștea și însingurarea pădurii ai iubit;

Bucură-te, cea ce din anii copilăriei mare dorire către Dumnezeu ai avut;

Bucură-te, cea ce toate cele frumoase și desfătate ale lumii acesteia cu vederea le-ai trecut;

Bucură-te, cea ce de la Domnul răsplătire cerească ai primit;

Bucură-te, cea ce rugăciunea lui Iisus neîncetat ai săvârșit-o cu gura și ai păstrat-o în minte;

Bucură-te, cea ce iubire desăvârșită către Domnul ai arătat;

Bucură-te, cea ce pe mult doritul tău Iisus în inimă pururea L-ai purtat;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !

Condac 3

Umbrărit ai fost de puterea Celui Prea Înalt, Părinte preafericite, atunci când cele ce în lumea aceasta se socotesc ca bunătăți le-ai lepădat, și luând crucea, după porunca Mântuitorului Hristos urmatu-I-ai fără a te uita înapoi, neîncetat cântând în inima ta: Aliluia !

Icos 3

Având în sufletul tău înflăcărată dorință de a părăsi lumea și a urma lui Hristos, nu te-ai temut nici de

mânia țarului, nici de împotrivrile părintești, și încă viețuind în lume, cu petrecere monahicească te-ai împodobit. Pentru aceasta, cinstind bărbăția și iubirea ta către Preadulcele Domn Iisus, te ferim așa:

Bucură-te, cea ce în tinerețile tale tărie de diamant a duhului ai arătat;

Bucură-te, cea ce împărtășirea în fiecare săptămână cu Sfintele lui Hristos Taine ca pe cea mai mare comoară o ai dorit;

Bucură-te cea ce te împărtășești acum de Hristos în ceruri, precum ai dorit încă fiind pe pământ;

Bucură-te, că sămânța cea Dumnezeiască pusă în pământul cel bun al inimii tale, cu lacrimi îmbelșugate o ai udat;

Bucură-te, că în mijlocul neghinelor lumii roada cea însutită a virtuților Domnului ai adus;

Bucură-te, păzitor plin de osârdie al curăției sufletului și trupului;

Bucură-te, podoaba cea aleasă a înfrânării;

Bucură-te, că marea cuviință a chipului tău frumuseța ta sufletească o mărturisea;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preales !

Condac 4

Viforul gândurilor necredincioase nu te-a clătit. Ignatie, fericite, atunci când, netemîndu-te de mânia țarului, cinul ostășesc l-ai lepădat și luând asupra ta jugul lui Hristos, lumea cu smintelile ei ai trecut-o cu vederea și în pustie te-ai sălășuit. Acolo dobândind odihna cea dorită sufletului tău, neîncetat ai cântat lui Dumnezeu: Aliluia !

Icoș 4

Când s-a auzit pe meleagurile tale că tu, tânăr fiind de ani, împodobit cu frumusețe și cu daruri, ai urât slava acestei lumi și desfătarea ei, și de aceea în pustie ai plecat, toate rudeniile tale mult se mirau; iar îngerii în ceruri foarte se bucurau și proslăveau pe Dumnezeu, Cel Ce te-a răpit din calea lumească cea deșartă și te-a așezat pe calea cea strâmtă a călugăriei, care duce în Împărăția Cerurilor. Iar noi, laudând sfânta ta râvnă pentru Domnul, strigăm ție:

Bucură-te, cea ce ai socotit mai de cinste a fi ostaș al Împăratului Ceresc decât al celui pământesc;

Bucură-te, cea ce împotriva ispitelor ce vin de la lume, de la trup și de la diavol, cu tărie te-ai oștit;

Bucură-te, cea ce cu Dumnezeiasca armă, Crucea lui Hristos, toate uneltirile vrăjmașului le-ai biruit;

Bucură-te, cea ce cu platoșa dreptății te-ai îmbrăcat;

Bucură-te, cea ce coiful mântuirii ai dobândit;

Bucură-te, cea ce duhovniceasca sabie, care este Cuvântul lui Dumnezeu, mai presus de toată arma omenească o ai iubit;

Bucură-te, cea ce de săgețile celui viclean cu pavăza credinței te-ai îngrădit;

Bucură-te, cea ce negrăita fericire a cinului îngerec în cămara cerească o ai dobândit;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !

Condac 5

Asemănatu-te-ai unei stele cu Dumnezeiască mergere, Ignatie, Prea Cuvioase, atunci când înaintea egu-

menului unei mănăstiri îndepărtate și sărace ai stătut, cerându-i a te primi în rândul obștei; iar egumenul, cercându-te, nimica împotriva n-a grăit, blagoslovin-du-te să pășești pe calea cea monahicească. Iar tu, învrednicindu-te de plinirea legămintelor tale, cu recunoștință ai strigat, întru zdrobirea inimii, Făcătorului tău de bine, Dumnezeu: Aliluia !

Icos 5

Toată obștea mănăstirii s-a minunat văzând marea ta osârdie spre plinirea ascultărilor prin care îți cerca smerenia părintele tău duhovnicesc. Iar noi, cinstind nevoițele și ostenele tale, pe care tânăr fiind cu vârsta le-ai îmbrățișat pentru Hristos, cu uimire strigăm ție:

Bucură-te, cea ce pe umeri crucea ta o ai luat și următor lui Hristos te-ai arătat;

Bucură-te, cea ce calea monahicească cea strâmtă și necăjită de voie o ai ales;

Bucură-te, cea ce nicicând îndărăt nu te-ai întors;

Bucură-te, cea ce prin smerenia ta duhul trufiei l-ai surpat;

Bucură-te, cea ce talantul tău în pământ nu l-ai îngropat;

Bucură-te, cea ce întru slava lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor omenești l-ai întrebuintat;

Bucură-te, cea ce prin scrierile tale pline de Dumnezeuiască înțelepciune multe suflete înglodate în păcat ai înviat;

Bucură-te, cea ce dulcele glas al Cerescului Stăpân: „Slugă bună și credincioasă, intră întru bucuria Domnului Tău“, ai auzit;

**Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii
lucrător și dascăl preaales !**

Condac 6

Prin smerenie, prin osârdie și mai cu seamă prin neconținută rugăciune, asupra patimilor trupești cu dârzenie te-ai oștit, Ierarhe, până ce trupul tău rob duhului l-ai făcut; pentru aceasta dimpreună cu cetele îngerilor stai acum înaintea Scaunului Prea Sfintei Treimi, pururea cântând: Aliluia !

Icos 6

Cu îmbelșugare a răsărit în tine harul lui Dumnezeu atunci când, primind tu cinul cel îngeresc, cu treapta preoției curând ai fost cinstit, căci duhul tău, primit în brațele cele Părintești deschise ție, nespusă fericire a gustat. Iar când ai fost ales de Dumnezeu egumen al mănăstirii Pelșema, ziua și noaptea ai grijit de oile cele cuvântătoare încredințate ție de Domnul, ca nici una din ele să nu piară din nepăsarea ta. Bucurându-ne de o asemenea purtare de grijă Dumnezeiască pentru tine, strigăm ție:

Bucură-te, cea ce prin primirea cinului îngeresc săvârșirea așteptărilor tale o ai văzut;

Bucură-te, cea ce apărătorului tău ceresc, Sfântului Mucenic Ignatie, Purtătorul de Dumnezeu, ai urmat;

Bucură-te, cea ce în inima ta pe Domnul Iisus Hristos pururea, ca și acela, L-ai purtat;

Bucură-te, cea ce dregătoria preoției ca pe un mare dar de la Dumnezeu o ai primit;

Bucură-te, cea ce ești numit cu numele focului, aprins fiind de focul credinței și iubirii de Dumnezeu și de aproapele;

Bucură-te, cea ce Jertfa cea fără de sânge, cu mare evlavie și frică o ai adus;

Bucură-te, cea ce pe Maica Cea Preanevinovată a lui Hristos, Dumnezeului nostru, ca pe o Prea Curată Visțierie și Sfânt Odor al Dumnezeieștii slave O ai cinstit;

Bucură-te, cea ce în mănăstire biserică frumos împodobită, cu hramul Milostivei Portaitisse ai înălțat;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !

Condac 7

Voind Domnul Cel Iubitor de oameni ca să nu stea sub obroc făclia virtuților tale, ci tuturor să lumineze, încât toți oamenii văzându-te, să slăvească pe Tatăl Cel Ceresc, te-a scos din însingurata mănăstire, spre a-ți da ascultări mult-ostenicioase. Minunându-ne de asemenea purtare de grijă a lui Dumnezeu, cu zdrobire strigăm: Aliluia !

Icos 7

Noii mănăstiri a Prea Cuviosuui Serghie, care este în apropierea orașului împărătesc, te-a dăruit pe tine Domnul ca întâi-stătător și bun păstor, iar tu, fără de odihnă ai purtat grijă de turma ta cea cuvântătoare și ai râvnit la înfrumusețarea chinoviei. Pentru aceasta, obștea ta te slăvea, strigând:

Bucură-te, cela ce Ocrotitorului Ceresc al mânăstirii tale, Prea Cuviosului Serghie, Egumenului de la Radonej, următor ai fost;

Bucură-te, cela ce mânăstirea cu minunate biserici și clădiri o ai împodobit;

Bucură-te, cela ce, ca un părinte iubitor de fii, pe fiii tăi, pe calea mântuirii către Împărăția Cerurilor i-ai călăuzit;

Bucură-te, cel ce pe cei însetați a purcede pe calea monahicească în mânăstire cu bucurie i-ai primit;

Bucură-te, cela ce pe monahii cei neascultători, prin îndemnurile tale, la pocăință înlăcrimată i-ai adus;

Bucură-te, cela ce, ca un bun păstor, prin viața și obiceiurile tale, pildă de nevoință monahicească întregii obști ai dat;

Bucură-te, cela ce pentru mântuirea lor gata a-ți pune sufletul ai fost;

Bucură-te, lauda și slava monahilor;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !

Condac 8

Străin și călător fost-ai pe pământ, Ierarhe, ca și ceilalți oameni. Dar Domnul te-a ales, ca pe un bineplăcut al Său, încă din anii tinereții tale, iar prin viața și scrierile tale cele de Dumnezeu insuflăte cu osârdie Domnului ai slujit. Drept aceea, slavă înălțând Făcătorului tău de bine, Dumnezeu, Îi strigăm: Aliluia !

Icos 8

Întru totul fiind plin de virtuți, înger în trup cu adevărat te-ai arătat, Ierarhe Ignatie, cu dragoste primind pe toți cei ce alergau la tine, durerile lor alinând, la calea pocăinței povățuind, neîncetata rugăciune și plînsul cel din inimă învățând. Pentru aceasta, bogați și săraci, oameni cu faimă și sărmani, fiii tăi duhovnicești, strigau ție:

Bucură-te, noule Gură de Aur, care prin cuvintele tale de foc, pe mulți rătăciți prin pocăință i-ai adus la Dumnezeu;

Bucură-te, cea ce prin scrierile tale, sufletele și inimile celor ce te cinstesc le-ai luminat;

Bucură-te, cea ce a ne ruga pentru vrăjmași ne-ai povățuit;

Bucură-te, cea ce însuți te-ai rugat cu dragoste fierbinte pentru vrăjmașii tăi;

Bucură-te, cea ce ne-ai învățat a vedea în cei ce ne vrăjmășesc unelte ale lui Dumnezeu spre îndreptarea noastră;

Bucură-te, cea ce ochilor duhovnicești ai celor ce se pocăiau lacrimile lui Ezechia și suspinările lui Manase ai înfățișat;

Bucură-te, cea ce în cărțile tale pline de Dumnezeiască înțelepciune nevointele și ostenele vechilor nevoitori ai arătat;

Bucură-te, cea ce în viața ta acestora cu desăvârșire ai urmat;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preales !

Condac 9

Toată oștirea cea îngerească și soborul ierarhilor se minunau văzându-te pe tine, noul bineplăcut al lui Dumnezeu, cum străluceai prin mari osteneți și nevoi. Iar noi, fericindu-te, lui Dumnezeu, Celui ce te-a proslăvit, strigăm: Aliluia !

Icos 9

Către o nouă și mult ostenicioasă ascultare într-un ținut îndepărtat al patriei tale, ai plecat, Ierarhe Ignatie, atunci când de la Arhiepiscopul Cel mai înainte de veci, Domnul nostru Iisus Hristos, ți s-a înmănat toiagul arhieresc de Arhipăstorul orașului împărătesc, în catedrala din Kazan a Împărătesei Cerești. Cunoscând întru aceasta voia lui Dumnezeu, ca și în țară străină să se propăvăduiască de către tine Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu, cu smerenie strigăm ție:

Bucură-te, cea ce la hirotonie harul Dumnezeiesc cu îmbelșugare l-ai primit;

Bucură-te, cea ce ești plin de apostoleasca învățătură și cu darurile ei mântuitoare pe toți credincioșii îi adăpi;

Bucură-te, credincios lucrător al viei lui Hristos;

Bucură-te, alăută duhovnicească, mișcată de Duhul Sfânt;

Bucură-te, podoaba cea de Dumnezeu insuflată a arhierilor;

Bucură-te, că prin gura ta Domnul Cel iubit de tine propăvăduia;

Bucură-te, că pe frații și fiii tăi duhovnicești din mânăstirea Prea Cuviosului Serghie, deși cu trupul i-ai părăsit, însă în rugăciunile tale nicicum nu i-ai uitat;

Bucură-te, milostiv apărător al tuturor credincioșilor și necredincioșilor, care te cheamă în ajutor;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !

Condac 10

Îngreunat fiind de neputința trupească și de nevoițele întru care ai petrecut, ai mers în mânăstirea Sfântului Nicolae, cea care este lângă râul Volga, Ierarhe Ignatie, venind a-ți găti sufletul pentru plecarea din această lume; și acolo întru cugetare la Dumnezeu și pustnicească rugăciune zilele săvârșindu-ți, fără tăcere ai cântat lui Dumnezeu: Aliluia !

Icos 10

Grabnic ajutător și mângâietor, ai fost Ierarhe Ignatie, nu numai celor ce veneau la tine, ci și celor din depărtare, cu scrierile tale mângâindu-i, duhul lor îmbărbătându-l și înțelepțindu-l. Pentru aceasta îți și strigă cei ce prețuiesc cărțile tale cele pline de Dumnezeiască înțelepciune:

Bucură-te, păstorul nostru cel bun;

Bucură-te, că pe cei care veneau la tine nicicând afară nu i-ai scos;

Bucură-te, că pe cei de aproape și de departe care cereau ajutorul tău cu dragoste i-ai îmbrățișat;

Bucură-te, că pe cei ce cu osârdie cinstesc scrierile tale în cea mai strânsă unire cu sufletul tău i-ai primit;

Bucură-te, că pe fiii tăi cei duhovnicești cu răbdarea creștinească i-ai deprins;

Bucură-te, că a vedea în pătimirile noastre purtarea de grijă a lui Dumnezeu ne-ai povățuit;

Bucură-te, că pe fiii tăi, a se încredința cu totul Dumnezeieștii pronii i-ai învățat;

Bucură-te, că împlinirea întru noi a voci Lui, la Domnul ca pe o mare milă a o cere ai poruncit;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !

Condac 11

Cântare preaumilicioasă ai adus Prea Sfintei Treimi în toate zilele vieții tale pământești, Ignatie prealăudate. Iar acum, stând înaintea Scaunului Împăratului Slavei, roagă-te pentru noi, cei ce cinstim sfântă pomenirea ta, ca prin rugăciune și pocăință curățindu-ne, dimpreună cu tine să cântăm în veci lui Dumnezeu: Aliluia !

Icos 11

Mare luminător al Sfintei Biserici Ortodoxe ai fost în viața ta, Ierarhe Ignatie, și pentru aceasta ți-a dăruit sfârșit minunat Domnul Atotțiitorul, și în ceruri te-a proslăvit. Rugămu-te, milostive ierarhe, cere și pentru noi, păcătoșii, care îți cerem ajutorul și mijlocirea, sfârșit în pace și fără de durere vieții noastre, răspuns

bun la Înfricoșata Judecată a lui Hristos și moștenirea Împărăției Cerurilor, ca să strigăm Ție cu bucurie:

Bucură-te, cea ce prin dreptul tău sfârșit viața ta cea dreaptă o ai pecetluit;

Bucură-te, cea ce apropierea plecării tale mai înainte o ai văzut;

Bucură-te, cea ce pe Cerescul Mire al sufletului tău cu făclia aprinsă l-ai întâmpinat;

Bucură-te, cea ce în ziua sfârșitului tău, pe Mântuitorul Înviat dimpreună cu femeile mironosițe L-ai văzut;

Bucură-te, cea ce pe cinstitorii tăi nici după moarte de mijlocirea ta nu îi lipsești;

Bucură-te, cea ce pe toți care se roagă ție cu osârdie, cu harul și cu purtarea ta de grijă îi acoperi;

Bucură-te, cea ce pe fiii tăi a se ține fără abatere de sfânta credință ortodoxă, singura adevărată, i-ai învățat;

Bucură-te, cea ce a primi înșelările cele ereticești și a lua aminte la viclenele lor îndemnuri cu strășnicie ai oprit;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaaales !

Condac 12

Har s-a dat ție de la Dumnezeu, Ierarhe al lui Hristos, Ignatie, a te ruga pentru noi și a ne călăuzi pe calea mântuirii, ca fiind curățiți prin pocăință, în camera cea preaîmpodobită a Mântuitorului să intrăm și acolo, dimpreună cu tine și cu toți cei ce bine au plăcut lui Dumnezeu, bucurându-ne să-I cântăm: Aliluia !

Icos 12

Cântând lui Dumnezeu, Celui Minunat întru sfinții Săi, te laudăm pe tine, Ignatie fericite, ca pe un prieten al lui Hristos, care prin neabătuta lucrare a poruncilor Lui fericirea raiului ai dobândit. Roagă-te pentru noi, păcătoșii, ca dimpreună cu tine părtași ai Cinei Domnului să fim și noi, cei ce cu dorire strigăm ție:

Bucură-te, că prin preadâncă smerenia ta, și prin sărăcia cea duhovnicească Împărăția Cerurilor ai aflat;

Bucură-te, că această virtute la temelia tuturor nevoițelor monahicești a o pune ai poruncit;

Bucură-te, că plângând pentru păcatele tale, de Domnul Însuși ai fost mângâiat;

Bucură-te, că pentru blândețea sufletului tău, drept răsplată moștenirea vieții veșnice ai dobândit;

Bucură-te, că în viața cea pământească dreptatea lui Hristos, iar nu hrana trupească ai căutat, iar acum, în ceruri, cu ea din belșug te-ai săturat;

Bucură-te, că pentru milostivirea ta față de aproapele, de Dumnezeu, Dăruitorul îndurărilor ai fost miluit;

Bucură-te, că pentru curăția îngerească a inimii tale pe Dumnezeu L-ai văzut;

Bucură-te, că toate clevetirile și ocările celor ce te urau, pentru Domnul le-ai iertat, și pentru aceasta, de comoara cea mare - Dumnezeiasca înfiere - ca un făcător de pace te-ai învrednicit;

Bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !

Condac 13

O, preaminunatule și bine-plăcutule al lui Hristos, Părinte Ierarhe Ignatie ! Primește această mică rugăciune, însă din inimi ce te iubesc și te cinstesc adusă, și ne izbăvește pe noi cu atotputernica ta mijlocire de toată durerea, suferința și întristarea, aprinde inimile noastre reci cu focul credinței și al dragostei de Dumnezeu, dăruiește-ne pocăință mai înainte de sfârșit, fii nouă călăuzitor către Împărăția Cerurilor, ca acolo, dimpreună cu tine și cu toți cei ce au bineplăcut lui Dumnezeu, în vecii vecilor să Ți cântăm: Alilulia

Acest condac se citește de 3 ori și iarăși icosul 1 și condacul 1.

Apoi această rugăciune:

Rugăciune către Sfântul Ierarh Ignatie

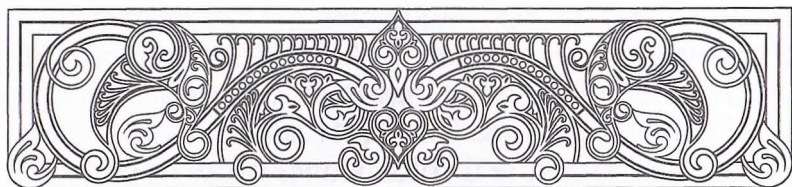
O, mare, preaminunate și bineplăcutule al lui Hristos, Părinte Ierarhe Ignatie ! Primește cu milostivire rugăciunile pe care cu dragoste și recunoștință ți le aducem ! Auzi-ne pe noi, cei sărmani și neajutorați, care cu credință și iubire la tine cădem și cerem călduroasa ta solire pentru noi înaintea Scaunului Domnului Slavei. Știm că mult poate rugăciunea dreptului, care milostiv face pe Stăpânul. Tu, din anii prunciei tale, pe Domnul cu înflăcărare l-ai iubit și numai Lui a-I sluji voind, toate cele frumoase ale lumii acesteia întru nimica le-ai socotit. Tu, lepădându-te de tine și luându-ți crucea ai urmat lui Hristos. Tu de voie ai ales calea cea strâmtă și mândnicioasă a vieții monahicești și pe această cale virtuți mari ai dobândit. Tu,

prin scrierile tale, inimile oamenilor de cea mai adâncă evlavie și supunere către Atotputernicul Ziditor le-ai umplut, iar pe păcătoșii cei căzuți cu înțeleptele tale cuvinte a-și cunoaște nimicnicia și a alerga întru pocăință și smerenie la Dumnezeu i-ai povățuit, îmbărbătându-i cu nădejdea în milostivirea Lui. Tu, pe cei ce alergau la tine afară nicidecum nu i-ai scos, ci părinte iubitor de fii și bun păstor tuturor le-ai fost: nici acum nu ne părăsi pe noi, care ție cu osârdie ne rugăm și la ajutorul și acoperământul tău scăpăm. Cere pentru noi de la Domnul Cel Iubitor de oameni sănătate sufletului și trupului, neclintită fă credința noastră, întărește puterile noastre care slăbesc întru ispitele și întristările veacului acestuia, încălzește cu focul rugăciunii sufletele noastre cele reci, ajută-ne, ca prin pocăință fiind curățiți, sfârșit creștinesc vieții noastre să primim și în cămara cea preaimpodobită a Mântuitorului să intrăm dimpreună cu toți cei aleși, și împreună cu tine să ne închinăm Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin.

Tropar, Glas 8

Apărătorule al Ortodoxiei, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales, podoaba cea de Dumnezeu insuflată a arhierilor, slava și lauda monahilor, cu scrierile tale pe noi toți ne-ai înțeleptit; alăută duhovnicească, noule Gură de Aur, Ierarhe Ignatie, roagă pe Cuvântul, Hristos Dumnezeu, pe care în inima ta L-ai purtat, să ne dăruiască nouă mai înainte de sfârșit a ne pocăi.

În loc de postfață

„Bucură-te, noule Gură de Aur, care prin cuvintele tale de foc pe mulți rătăciți prin pocăință i-ai adus la Dumnezeu; bucură-te, că prin gura ta Domnul Cel iubit de tine propovăduia; bucură-te, Ierarhe Ignatie, al pocăinței și rugăciunii lucrător și dascăl preaales !“

Prin asemenea cuvinte de aleasă heretisire și înaltă cinstire, Biserica dreptslăvitoare îl laudă, atât în slujba cât și în acatistul ce îi sunt închinare, pe cel ce a strălucit ca un mare luminător între sfinții ierarhi ai veacurilor din urmă, pe iubitul ei fiu și vrednicul ei slujitor, sfântul Ignatie Briancianinov († 1864).

După o copilărie nefurată de cele proprii acestei vârste, plină de o maturitate, o grijă de suflet și o luare-aminte de sine ce îi prevesteau viitoarele sporiri și îmbogățiri duhovnicești, după o scurtă perioadă în care fiind în lume este „disputat“ între împăratul pământesc (țarul) și Împăratul Cel Ceresc, viitorul ierarh alege partea cea bună, care nu se va lua de la el în veci: limanul cel dorit al vieții îngerești, și aceasta chiar la Optina, aleasa mănăstirilor și sihăstriilor Rusiei veacului al XIX-lea. Aici are marea binecuvântare și fericire de a fi, pentru o vreme, ucenic de chilie al marelui Stareț, Sfântul Leonid, de la care adună din

belșug polen și miere duhovnicească, precum și de la sfinții stareți, frații Moise și Antonie, și de la alți cuvioși mult îmbunătățiți împreună-viețuitori. Acumulările teoretice și practice făcute acum îi vor fi de un nespus de mare și real folos atunci când va primi din partea mai-marilor Bisericii pravoslavnice grelele ascultări de egumen al mănăstirii Pelșema, stareț al Marii Lavre a Sfântului Serghie de Radonej și, mai apoi, de episcop.

Scrisă în 1846 în liniștea pustiei unde odinioară s-a nevoit marele între cuvioși Serghie, alesul Prea Sfintei Treimi și văzătorul Maicii lui Dumnezeu, „Despre înșelare“ este aceea dintre scrierile Sfântului Ignatie pe care, dacă ni s-ar cere să o caracterizăm doar printr-un cuvânt, nu am ezita nici o clipă să o numim: **cutremurătoare**. Îndrăznim să afirmăm aceasta deoarece iată, în cei 153 de ani care s-au scurs de când a văzut lumina tiparului, actualitatea informației ei nu a scăzut nicidecum, puterea ei de a produce „seisme“ duhovnicești dintre cele mai benefice, de a lumina și întări inimi și minți slăbănogite de păcat, amăgite și rătăcite de el, este nu numai intactă, ci chiar crescândă, căci și în privința ei ni se pare potrivit cuvântul apostolesc: „unde s-a înmulțit păcatul a prisosit harul“.

„Veac grozav“, l-a numit Cuviosul Agatanghel în proorocirile sale de acum circa 700 de ani pe cel de-al douăzecelea de la nașterea Mântuitorului Hristos, „secol al confuziilor axiologice“, valorice, l-au caracterizat trăitori autentici, care s-au iscusit în grelele ispite și încercări prin care i-a trecut mila, întotdeauna iubitoare de oameni, a proriei dumnezeiești.

Multă este felurimea strălucirilor luminilor acestei cărți, care „atacă“ atât întunericul vădit, cât și „lumi-

nile cele întunecate“ ale sufletelor noastre, dar numai câteva mici nuanțe ale lor vom încerca să semnalăm în cele ce urmează, căci starea mai mult decât precară a vederii noastre sufletești, a celor ce îndrăznim să scriem cele de față, trebuie să o recunoaștem deschis, nici nu ne îngăduie mai mult.

***

Ca nimeni altul, Sfântul Ignatie ne pune înaintea rezultatele pe care le-a dobândit cu „microscopul“ său duhovnicesc prin nevoițe, lupte și primejdii personale despre care nu ne mărturisește în mod direct nimic, dar pe care cei lucrători le pot citi printre rânduri. Despre pocăință, despre care toți am auzit, dar pe care atât de anevoie ne hotărâm să o punem ca temelie tare și statornică a viețuirii noastre în Hristos, printre multe altele, toate de o însemnătate covârșitoare, marele ierarh ne spune și aceasta: „Toate felurile de înșelare diavolească la care se supune cel ce se nevoiește în rugăciune apar ca urmare a faptului că la temelia rugăciunii nu este pusă pocăința, că pocăința nu s-a făcut izvorul, sufletul, scopul rugăciunii“. În întreg cuprinsul cărții leit-motivul pocăinței este analizat sub atâtea unghiuri, cu atâta acribie, cu grija pe care nici cea mai duioasă dintre mame nu ar putea-o avea față de pruncuții ei, încât îndreptățirea de sine că am auzit vorbindu-ni-se despre pocăință mai mult în sintagme și metafore și de aceea concretețea acestei virtuți ne scapă, nu mai poate sta nicicum în picioare.

Cei mai mari sfinți ai Ortodoxiei sunt citați cu o pertinentță desăvârșită și în anumite contexte trebuincioase comentați în chip strălucit. „Oricât de înalte ar

fi nevoițele noastre, dacă nu am dobândit inimă îndurerată, atunci nevoițele noastre sunt mincinoase și deșarte“ (Scara, Cuvântul al 7-lea). Iar la cele spuse de Sfântul Simeon Noul Teolog că „Părerăa nu îngăduie celor păruțe să ia cu adevărat ființă“, Sfântul Ignatie face acest minunat comentariu: „Cel căruia i se pare că este despățimit nu se va curăți niciodată de pătimi; cel căruia i se pare că este plin de har nu va primi niciodată har; cel căruia i se pare că este sfânt nu va ajunge niciodată la sfințenie. Să fie limpede: cel ce socoate că are lucrări duhovnicești, virtuți, merite, daruri harice, care se măgulește și se desfată cu «părerăa», prin această «păreră» îngăduie lucrărilor duhovnicești, virtuților creștine și harului dumnezeiesc intrarea în el și deschide larg poarta pentru îmbolnăvirea de păcat și pentru demoni. Pentru cei molipsiți de «păreră» deja nu se mai află nici o putință de sporire duhovnicească: ei au nimicit aceasta putință jertfînd pe altarul minciunii înseși principiile pe care se întemeiază lucrarea omului, lucrarea mântuirii sale, și anume felul în care el privește adevărul“. Capitolul intitulat „Vederea păcatului propriu“ – ne apare ca un tablou duhovnicesc zugrăvit cu o măiestrie unică; el poate sta cu cinste alături de tot ce s-a scris mai adânc și mai frumos despre pocăință de dumnezeieștii Părinți.

În grija sa părintească de adevărat păstor al turmei cuvântătoare ce i-a fost încredințată de Dumnezeu, marele ierarh vine și cu numeroase exemple concrete, de autori și opere care nu au scăpat de cumplitele mreje diavolești ale înșelării de sine, amăgirii de sine și beției de sine. În menghina minții sale îndumnezeite autori ca Toma de Kempis, Milton, Klopstock, Racine

etc. și „opere fundamentale“ ale lor cedează – vai ! – mai ușor decât nucile și alunele goale sub greutatea unui buldozer. Iată de pildă ce afirmă – și demonstrează aceasta în multe feluri și în diferite contexte ale lucrării cu argumente de o claritate cu neputință de contestat – despre „Urmarea lui Hristos“, o carte binecunoscută, ades recomandată și citită de credincioșii noștri și uneori chiar de cei din cinul monahal. „Urmarea» – atunci când a apărut pentru prima oară a fost osândită chiar de biserica sa latină, fiind pusă sub urmărirea Inchiziției. Urmărirea a încetat, mai apoi, și s-a prefăcut în protecție, atunci când s-a văzut că această carte este o bună unealtă de propogandă în rândul oamenilor care și-au pierdut adevărata înțelegere a creștinismului și au păstrat cu el doar o legătură de suprafață... Cartea îi poartă pe cititorii săi drept spre părtășia cu Dumnezeu, fără a-i curăți, mai înainte, prin pocăință: de aceea și stârnește o deosebită aplecare spre ea în oamenii pătimiși, care nu au bătut cărarea pocăinței, care nu au fost preveniți cu privire la amăgirea de sine și la înșelare, care nu au luat povată din învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii Ortodoxe, cum să viețuiască după legea duhovnicească... Cugetarea semeață, subțirea patimă a dulceții și slava deșartă sunt înfățișate de această carte ca lucrare a harului dumnezeiesc.

Când cugetăm că până mai ieri duhovnici care se socoteau – și erau socotiți de foarte mulți – îndreptători ai credinței și ai monahismului contemporan, citau în neștire și cu mare admirație din această carte, recomandându-o călduros tuturor, nu putem să nu concluzionăm ca fiind nespus de periculoasă acreditarea ideii că i-am putea cunoaște în exhaustivitate pe

Sfinții Părinți, că știm despre ei și operele lor atât de mult încât nu mai este de trebuință să ne mai și învățăm de către alții și de la alții, ci numai să învățăm noi pe ceilalți. Sfinții Părinți ne-au avertizat că vulturul care are doar o unghie a unei ghiare prinsă în cursă este imobilizat mai mult chiar decât o biată orătanie din ogradă. Necunoașterea, fie și numai a unei opere a luminătorilor Ortodoxiei, dar capitală, așa cum este și „Despre înșelare“, poate provoca deraieri spirituale pe cât de ascunse, pe atât de periculoase, cu urmări catastrofale pentru mulți, chiar și pentru cei care se socot sau sunt socotiți... infailibili și atotștiutori.

Încheiem cu mult folositoare rugăciune a Sfântului Ignatie – cu care se și încheie mai sus pomenitul capitol despre „Vederea păcatului propriu“ – rugăciune pe care mulți creștini râvnitori și monahi sporiți au inclus-o în pravila lor zilnică încă de la mijlocul secolului trecut:

„Doamne ! Dă-ne să ne vedem păcatele noastre, așa încât mintea noastră, atrasă cu desăvârșire de luarea-aminte față de păcatele noastre, să înceteze a mai vedea greșelile aproapelui și să-i vadă pe toți, într-acest chip, buni. Dă inimii noastre să părăsească grija pierzătoare de neajunsurile aproapelui, să își unească toate grijile numai în grija pentru dobândirea curăției și sfințeniei poruncite și gătite nouă de Tine. Dă-ne nouă, celor ce ne-am întinat haina sufletului, să o albim iarăși; ea a fost deja spălată prin apele botezului, iar acum, după pângărire, aceste haine au nevoie să fie spălate prin apele lacrimilor. Dă-ne să vedem în lumina harului Tău neputințele cele de multe feluri care

trăiesc în noi, înăbușind în inimă mișcările duhovnicești, aducând în ea mișcările sângelui și trupului care sunt potrivnice Împărăției lui Dumnezeu. Dă-ne marele dar al pocăinței, înaintea căruia merge și pe care îl naște marele dar al vederii păcatelor noastre. Păzește-ne, cu aceste mari daruri, de hăururile amăgirii de sine, care apare în suflet din pricina păcătoșeniei sale, neluate în seamă și neînțelese, și se naște din lucrările patimii dulceții și slavei deșarte care trăiesc în el neluate în seamă și neînțelese. Păzește-ne pe noi cu aceste mari daruri în calea noastră către Tine, și dă-ne să ajungem la Tine, Cea Ce chemi pe cei ce își recunosc păcătoșenia și lepezi pe cei ce se socotesc drepti, ca să Te slavoslovim în veci, întru veșnica Ta fericire, a Singurului Dumnezeu Adevărat, Răscumpărătorul celor robiți și Mântuitorul celor pierduți. Amin“.

Cuprins

Despre înșelare (Partea întâi)	6
Despre râvna sufletească și cea duhovnicească	11
Despre luarea-aminte în ceea ce privește citirea cărților Sfinților Părinți despre viața monahală	17
Despre păzirea de binele firii omenești căzute	20
Despre vise	24
Despre viețuirea după sfat	31
Despre viața pustnicească	39
Despre înșelare (Partea a II-a)	62
Despre adevărata și fățarnica smerită-cugetare	99
Vederea păcatului propriu	111
Despre iubirea de aproapele	126
Despre iubirea de Dumnezeu	134
Cursele stăpânitorului lumii acesteia	139
Acatistul Sfântului Ierarh Ignatie Briancianinov	146
În loc de postfață	163

ISBN 973-95 121-0-4

«Fiule al Bisericii de Răsărit, cea Una, Sfânta și Adevărată! În lupta ta cea nevăzută călăuzește-te după povețele Sfinților Părinți ai Bisericii tale; ei poruncesc ca înainte de a te fi înnoit prin lucrarea vădită a Sfântului Duh să te ferești de orice vedenie, de orice glas din afară sau dinăuntru tău ca de o pricină vădită pentru amăgirea de sine.

Păzește-ți mintea lipsită de închipuiri; gonește toate visările și părerile care se apropie de ea, prin care căderea a măsluit adevărul. Îmbrăcat în pocăință, stai cu frică și evlavie înaintea Marelui Dumnezeu, care poate să curățească păcatele tale și să te înnoiască prin Prea Sfântul Său Duh. Venind, Duhul te va povățui la tot adevărul (In.16,13)»

9 783951 211040

www.anestis.ro